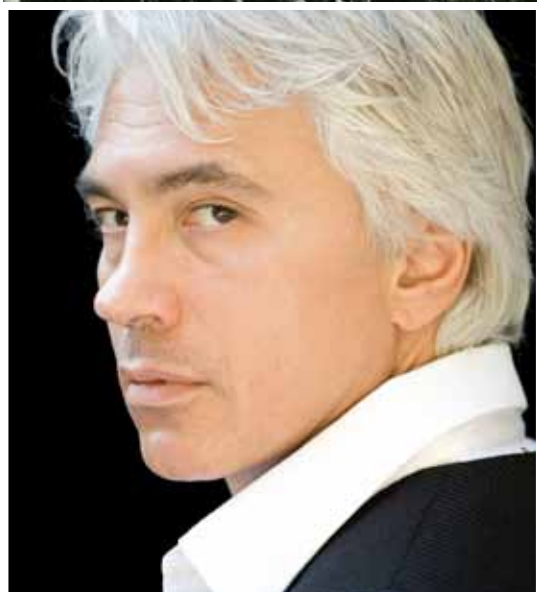


N^o 1 JAANUAR 2014 hind 2.50 €

muusika



ERSO
Ameerikas



**Dmitri
Hvorostovski**
Tallinnas

Uued tuuled
Muusikakoolide
Liidus



**Galina
Grigorjeva**

Head uut aastat!

muusika

- **Külastage Muusika pidevalt uuenevat kodulehte**

www.ajakirimuusika.ee

- **Kodulehel uus rubriik "KUULA"**

- **Värsked muusikauudised facebookis**

www.facebook.com/muusikaajakiri



Line Groth Workshop

7.–8. veebruaril 2014

Taani laulja, dirigent ja aranjeerija

ansambli lauljatele,
-juhendajatele ja
muusikaõpetajatele

Eesti Muusika- ja Teatri-
akadeemia kammersaalis

Kahepäevases workshop'is tutvustatakse erinevaid vokaaltehnikaid ja võimalusi, mida saab kasutada nii ansambli laulu kui ka koolis musitseerimise mitmekesistamiseks.



Vaata lisaks:

linegroth.dk
postyrproject.dk
vocaline.dk
naura.dk
aavf.dk

Registreerimine ja lähem info:

www.segakooredeliit.ee

Korraldajad: Eesti Segakoore Liit
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia täienduskoolituskeskus

Toetaja: Eesti Kultuurkapital



Tallinna Muusikakeskkooli kontserdid JAANUARIS

19. jaanuar kell 12.00

EMTA orelisaal

Esinevad **Martti Raide klaveriõpilased**

19. jaanuar kell 16.00

Estonia kontserdisaal

Galakontsert "Meie õpetajaga oleme
helide valitsejad"

Esinevad **TMKK noortekoor, solistid ja ansamblid**

Pilet 3.-/1.50



Möödunud 2013 aasta oli mitmes mõttes erakordselt tähendusrikas. Uskumatu küll, kuid novembrist alates tõusis kuumimaks teemaks ja märksõnaks kultuur, püüdes esiliinil siiani. Eesti ajalukku jääb alatiseks Sirbi-skandaal, sellega kaasnenud kultuuriministri tagasiastumine kui ka Eesti Kontserdi ja ERSO sihtasutusteks muutmise kava. Enne aasta lõppu lahkus ametist ka Tallinna Filharmoonia direktor Marko Lõhmus.

Miks siis uskumatu? Sest usk ideedesse ja aadettesse tundus Eestis järjest enam lahtuvat, riigis valitsev küünilisus tundus olevat loonud olukorra, et inimesed väsiksid ja usu kaotaksid. Kuid novembri ja detsembri sündmused näitasid, et see pole nii. Ilmselt pidi kõik toimunu aset leidma, et välja tuleks põhiline – me identifitseerime end siiani läbi oma kultuuri ning piirsituatsioonini jõudes tõuseb esile tõeliselt oluline, see, mille tõttu me rahvusena ikka veel olemas oleme.

Ia Rimmel



Peatoimetaja **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Virge Joamets** virgejoamets@gmail.com
Toimetaja **Joosep Sang** joosep@ema.edu.ee
Reklaam **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundaja **Ande Kaalep** ande.kaalep@gmail.com
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegjum: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetus: Voorimehe 9, Tallinn 10146
Toimetuse telefon **6 833 107**
Kodulehekülj: **www.ajakirimuusika.ee**
Trükitud **Pajo trükikojas**
Pärnu mnt. 58, Sindi linn, 86703 Pärnumaa
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Peterburi tee 34-5,
Tallinn 11415
Tel 617 7717, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679
E-arve püsimummiga **1,60** eurot number
Aastatellimus **23** eurot
**Muusikaõpetajatele ja
-õpilastele aastatellimuse
soodushind 19 eurot.**
Soodushind kehtib ka pensionil
olevatele muusikaõpetajatele.
Tellimine: ia@ema.edu.ee,
herje@ema.edu.ee



FOTO GALINA PARMASK,
IMRE EENMAA, HVOROS-
TOVSKY.COM

KAVA

- 2** Jaan-Eik Tulve. Me kõnnime jääl ja all on tühjus. Intervjuu Galina Grigorjevaga

- 8** Nele-Eva Steinfeld, Ivo Heinloo. Muusikauudiseid maailmast

- 10** Tõnu Virve. Nino Rota ruumiline filmimuusika

- 11** Virge Joamets. ERSO Ameerika ajakirjanduse peeglis

- 14** Anne Prommik. Ooperimaailma Elvis: "Ma pean lendama, et laulda!". Dmitri Hvorostovski

- 17** Tiia Teder. Lootuste päevikud. Hetk Barbicanis

- 19** Kadri Malm. Uued tuuled Eesti Muusikakoolide Liidus

- 23** Ia Rimmel. "Verdissimo junior"

- 24** Sirje Endre. Vastuseks Saari Tamme artiklile "Kirjamees Tuudur Vettik"

- 26** Aare Tool. Eesti Kontserdi sügis 2013: Klassikatähtedest müstiliste häälteni

- 28** Age Veeroos. Hingede aja ooper novembrist. Tauno Aintsi "Rehepapp" Vanemuises

- 30** Marje Ingel, Joosep Sang, Ivo Heinloo. "Jõulujazzi" kaleidoskoop

- 33** Muusikauudiseid Eestist

- 39** Heliplaatide tutvustus

muusika



Me kõnnime jääl ja all on tühjus

Intervjuu **Galina
Grigorjevaga**

JAAN-EIK TULVE
dirigent

FOTO GALINA PARMASK

Galina Grigorjeva on üks oma-pärasemaid heliloojaid Eestis. Minu jaoks on tema muusika väga sügavate juurtega, mis näitab tema vaimset tugevust. Tal on selge sõnum, mida ta julgelt välja ütleb, ja ma arvan, et seda sõnumit on maailmas hädasti vaja. Galina on ka väga soe inimene ja hea huumorisoonega suhtleja.

Alustaksime traditsiooniliselt. Palun räägi oma päritolust. Olen sündinud Ukrainas, täpsemalt Krimmis, Simferopolis. Seal käisin ka koolis. Minu vanaisa oli kreeklane, isa lisaks veel osalt poolakas ja osalt venelane, ema poolenisti ukrainlane ja poolenisti venelane. Võiks öelda, et minu perekond on omamoodi väike pilt kogu Krimmi rahvuslikust kirevusest, kuna seal elavad koos kreeklased, venelased, ukrainlased ja tatarlased. Sevastopolis oli suur kreeka koloonia, Odessa on jälle täiesti erinev. Kõik need kultuurid on mulle palju mõju avaldanud, kuigi ma ise kasvasin rohkem vene kultuuris. Räägin siiski täiesti vabalt ukraina keelt ning oskan natuke ka poola keelt. Minu lapsepõlves oli kogu see kultuuride mosaiik veel päris elujõuline, tundsin ennast kõiges selles täiesti vabalt.

Minu ema oli arst, isa dokumentaalfilmide operaator. Käisin temaga tihti võtetel kaasas. Lasteaeda ma praktiliselt ei jõudnudki, kogu aeg sõitsime ringi. Isaga õppisin tundma ja armastama Krimmi fantastilist loodust ja minu muusikaarmastus on ka pärit isalt, kuigi tema eelistas džässi. Isa oli väga haritud inimene, ka muusikas, ta mängis akordioni. Mina alguses harjutada eriti ei tahtnud, aga isa leidis sellele lahenduse, korraldades võistlusi – õppis kõik mulle klaveris ülesantud palad ära ja seejärel vaatasime, kumb mängib paremini.



Galina veetis lapsena väga palju aega koos oma isaga.



Minu kujunemisel on isa mõju olnud väga suur. Ta oli väga hea psühholoog, see on muuseas dokumentalistikas ülioluline. Ta austas kõiki inimesi ega teinud kunagi vahet sotsiaalsel päritolul. Tema matustele tuli palju inimesi ja kõik nad naeratasid ning olid rõõmsad, sest isaga käis alati kaasas mingi positiivne seisund. Nad mäletasid ainult head. Midagi sellist pole ma hiljem näinud.

Olid su vanemad religioossed inimesed?

Otseselt mitte, kuigi nad suhtusid sellesse austusega. Nad olid intelligentsed, avara maailmatunnetusega ja heas mõttes tolerantid. Nad aktsepteerisid ja austasid paljusid maailmavaateid, aga neil oli kõiges ka oma kindel suhe. Paljud on sellised, kes tolereerivad üht ja teist, aga endal mingeid seisukohti ei ole. Minu vanematel olid asjad selgelt paigas. Mina ise hakkasin religiooniga kokku puutuma hiljem Odessas ja Peterburis õppides.

Kuidas sul tekkis idee kompositsiooni õppida?

Minu muusikakooli õpetaja innustas oma õpilasi improviseerima ja ka väikesi palu kirjutama ning igal poolaastal oli kontsert. Ta ei püüdnud meid kuidagi raamidesse panna, vaid andis vabad käed teha, mida tahtsime. Selle tulemusena on tema õpilased, kellest on saanud heliloojad, kõik tuntud. Kes elab Moskvas, kes Iisraelis, aga kõik on tuntud. Mina õppisin seejärel kolm aastat kompositsiooni Odessa konservatooriumis ning edasi läksin Peterburi Juri Faliku klassi.

Mõtled sa muusikat luues väga konkreetselt sõnumile, mida tahad öelda?

Mulle on tähtis intuitsioon. See on esimene impulss. Kuhu me läheme. Aga kuidas me seda teeme, see on minu jaoks väga ratsionaalne. Ilma selleta ei saa kunstnik elada. Puhas kunst mind absoluutselt ei huvita. Mind huvitab see, kuhu me läheme ja Vaim, kes annab meile impulsi. Võime vaadelda kunsti kui risti, kus kunstniku töö on horisontaal ja kunsti sõnum vertikaal. Kunst peab meid juhtima ülespoole. Aga kuidas ma seda teen – see on minu jaoks horisontaal, see on tehnika, see on töö, mis annab võimaluse aru saada, mille jaoks me seda teeme.

Helilooja **GALINA GRIGORJEVA**

- Sündinud Ukrainas.
- Lõpetanud 1991 Peterburi konservatooriumi Juri Faliku klassis.
- 1994–1998 täiendas end Eesti Muusikaakadeemia magistrantuuris Lepo Sumera juhendamisel.
- Tema muusika lähtub meloodilisest mõtlemisest, sellel on väga tihe side slaavi vaimuliku muusikaga, samuti varase polüfooniaga.
- Teoseid: “Sipelgas John J. Plenty ja rohutirts Dan” (ooperistseenid lastele), Kontsertino altsaksofonile ja orkestrile, “Na ishod” (kaks versiooni), “Con misterio” (5 lauljat, vanamuusikaansambel), “Quasi niente” (flööt, löökpillid), “Tsaarina Jevdokia nunnaks pühitsemise laul” (keelpilliorkester), “There is a Time for Autumn” (6 löökpillimängijat), “Molitva” (mitu versiooni), “In quattro quarti” (saksofonikvartett), “Ad infinitum” (keelpillikvartett), “In Paradisum” (segakoor), “Svjatki” (koorikontsert), “Psalm 103” (segakoor), “Postlүүd” (viul, tšello, klaver), “Salve Regina” (neli lauljat, keelpillikvartett), “Antiphone” (2 flööti), mitmesuguseid sooloteoseid jm.

On see impulss, miks sa muusikat kirjutad, aja jooksul selginenud või muutunud?

Tihti annab tellimus mulle impulsi ning hea on see, et ma saan valida, mida võtta ja mida mitte. See sõltub paljudest asjadest. Kas ma tunnen konkreetset pilli, kas ma oskan oma mõtteid ühendada sellega. Ainult tehnika mind ei huvita. Mind huvitab, mida ma saan nende pillidega öelda. Loomulikult on väga oluline, kes mängima hakkab. On see tark muusik või ainult keegi, kes oskab suurepäraselt mängida, aga ei saa aru.

Kes on sinu arengut kõige rohkem mõjutanud?

Jumal. Keda me saame võrrelda Jumalaga? Mitte kedagi. Inimestest on mind mõjutanud isa. Ta oli väga terviklik persoon ja nagu ma enne ütlesin, kindla maailmavaatega. Ka kunstis hindan ma maailmavaadet. Mõni võib olla fantastiline kunstnik, Dalí või Malevitš näiteks, aga mina armastan hoopis Chagalli, sest tema maailm on mulle lähedane. Ma saan küll aru ühe või teise headusest ja ma hindan seda, aga mulle on tähtis, mida ütleb mulle inimene tervikuna. Üldiselt ma ei kasuta väljendit “ei meeldi”. Me peame alati selgitama, miks ei meeldi.

Kuidas sa Eestisse sattusid?

Minu abikaasa on eestlane. Kohtusime Peterburis. Tema õppis teatri- ja muusika instituudis ja mina konservatooriumis. Meil oli üks ühine projekt, kus konservatooriumi heliloojad pidid muusika kirjutama mõnele teatriprojektile, ja kuna mu abikaasa õppis nukuteatri lavastajaks, siis nõnda sattusimegi kokku. Kohtusime, tegime selle projekti ära ja abiellusime.

See oli siis teine projekt.

Jah, ning muuseas palju perspektiivikam kui esimene.

Eestisse tulime 1991. aastal. See oli kogu maailmas eriline aeg. Igal pool toimus midagi erakordset. Meie tulime siis, kui oli muutuste kulminatsioon. Algus oli minu jaoks väga raske. Olid rahaprobleemid ja tööprobleemid. Mõned pered lahkusid, kuna keegi ei teadnud, mis saab edasi, aga minu abikaasa ütles, et see on minu perekond ja mina võitlen selle eest. Sel ajal ma eesti keelt üldse ei osanud. See oli kohutav, sest ma ei saanud kellegagi suhelda. Abikaasa oli laisk ega rääkinud minuga eesti keeles, kuna vene keeles oli lihtsam. Ning paljud tuttavad tahtsid ka oma vene keelt minu najal värskena hoida ja mul ei olnud võimalust õppida. Kui laps läks lasteaeda, siis hakkasin ostma lasteraamatuid ja nõnda, temaga koos, õppisin. Hiljem hakkasin ka muud lugema ja nii ma oma keelt treenin. Mõnikord on välismaal olles juhtunud, et räägin-räägin ja ühel hetkel saan aru, et kõnelen inglise keele asemel hoopis eesti keeles ja pealegi sõnadega, millest paljusid ma iga päev ei kasutagi.

Praegu suhtled sa nii eestlaste kui venelastega.

Rohkem siiski eestlastega. Kõige lähedasemad on mulle inimesed, kellega käin koos kirikus. Seejärel kolleegid-muusikud, õpilased. Ja ongi kõik. Ma ei ole suur suhtleja.

On sinu arvates Eestis venelastel probleemne elu?

Arvan, et probleemid tulenevad sellest, kui poliitikud ei taha üksteist kuulata. Nad ei teadvusta, millised on tõelised valukohad. Ma pole kunagi kuulnud, et keegi ei tahaks eesti keelt õppida. Aga venekeelsetes koolides peaks olema kõrge eesti

keele tase, eesti keelt peaksid õpetama eestlased. Kui vene koolides õpetavad eesti keelt venekeelsed õpetajad, kes ise sellega hädas on, siis on see absurdne olukord. Enamik venelasi saab ju aru, et nad elavad siin ja see on nende kodu ning meil ei jää muud üle kui leida lahendus, kuidas koos elada. Esimene samm sellel teel on üksteise austamine.

Aga kui üks ütleb, et valutab ja teine ütleb, et ma ei taha seda kuulda, siis sellest tekivadki probleemid, äsjased valimistulemused Tallinnas just seda näitasidki.

Peterburis ei ole ma kohanud kedagi, kes Eestisse või eestlastesse halvasti suhtuksid. Nad armastavad Eesti loodust, neile meeldib siinne arhitektuur. Oma seltskonnas ei ole ma ka venelaste vastu mingit vimma tundnud. Kui me austame üksteist, siis on võimalik ka koos elada.

Tajud sa erinevust eestlaste ja venelaste religioosset tundlikkuses?

Ortodoksne mõtlemine on kogu vene kultuuri põhi. Me ei saa lahutada kultuuri religioosset maailmast, need käivad käsikäes. Mõned inimesed ei käi kirikus, aga nad toetuvad siiski religioossele traditsioonile. Nad elavad selle mõtlemisega. Ma ei oska öelda, kas eesti rahvas on vähem religioosne. See sõltub sellest, kas inimeses on nn vaimulik seisund. Mõni ei ole väga religioosne, aga tema eluhoiakud on siiski terviklikud ja kaugeleulatuvad. Aga teisest küljest, kuidas on võimalik öelda,

“Me ei saa lahutada kultuuri religioosset maailmast, need käivad käsikäes.”

et eesti rahvas pole religioosne, kui siin on sündinud Pärt? See ei ole lihtsalt võimalik. Ta pole ju sündinud eraldi eesti rahvast. See on kõige parem näide.

Aga loomulikult, kui rääkida rahvusest tervikuna, siis sellel peavad olema juured. Samuti peame teadma, kuhu me läheme. Põhi peab olema, millele toetuda, sest kui seda ei ole, muutub rahvas karjaks.

Kas me peaksime muretsema, kuhu inimkond üldse edasi läheb, või usaldama jumalikku ettehooldust?

Loomulikult tuleb usaldada Jumalat, aga samal ajal peame tegema kõik, et maailm ei jookseks ummikusse. Mina ei ole pessimist, aga minu maailmavaade on traagiline. Ma tunnen, et need muutused, mis maailmas praegu toimuvad, ei jäta väga palju aega. See on kui lõppstaadiumis haigus. Kas me hakkame otsima väljapääsu sellest olukorrast, kus enam ei saada üldse aru, kuhu me lähme või mille jaoks me elame? Kogu aeg on märksõnadeks edu ja raha. Need aga ei tohi olla prioriteetid. Samuti ei tohi olla normi, et kõigil peab kogu aeg olema hea. See on ohtlik ja ebaloomulik. Kui inimene sünnib, tunneb ta valu. Kui ta kasvab, kui ta arendab ennast, siis ta ka tunneb valu, sest mitte midagi ei saa me oma elus lihtsalt. Aga praegu öeldakse, et kõik on lihtne, võta rahu-likult, teil on seda vaja. Kes ütles, et vaja? Seepärast mina kardan. Noor põlvkond on ühest küljest väga julge, sest neil on kõik võimalused olemas, neil on informatsioon, nad naudivad vabadust, aga nad ei taju kurja.

Nad ei taju, et see oleks üldse võimalik.

Absoluutselt. Nad isegi ei oska jälgida, mis juhtub pärast tegu. Lihtsalt mina teen seda ja kõik. Aga mis pärast saab? Nad ei tunne ega tahagi tunda. See ei ole isegi julgus, vaid mingi mõtlematus. Loomulikult peavad noored inimesed olema julged, aga neil peavad olema ka prioriteetid. Kuid minu arust ei saada hetkel aru, kuhu minna. Seda ma tunnen ka kunstis, muusikas, teatris.

Oleme kõik vabad inimesed ja peame seda tunnetama. Aga mis on näiteks vabadus religioosest aspektist? Või mis on jumalakartus? Kas me peame teda kartma või peame kartma tema vastu suunatud tegusid? Mina tunnistan seda teist varianti. Ma kardan teha teistele halba. See hirm peab olema.

Kas sinu muusika sõnum võiks maailma kuidagi juhtida ja aidata?

Ma ei oska sellele vastata. Minu enda elus on praegu rohkem küsimusi kui vastuseid. Ja ma ei tea retsepti. Ma otsin seda koos publikuga. Ma lähen ja kui keegi tahab minuga koos tulla, siis palun. Aga ma ei tea vastust, sest ma ei ole prohvet. Minu muusika on protsess, millega teised saavad kaasa tulla.

Muusikal ja muusikutele on siiski võimalus rohkem kuulda- vad olla.

Ja kõik saavad otsida selles omi asju, mida mina isegi ei näe. Sest mina võibolla leian ühte, keegi teine leiab aga hoopis teist. Minu jaoks on ikkagi kõige olulisem, kuhu ma lähen. Kuidas, see on juba igäühe enda protsess. Igal heliloojal on oma tee, oma fookus.

On sul mõned lemmikinterpretid, kellega sul meeldib koostööd teha?

Ses suhtes olen õnnelik inimene, sest kõikide interpretidega, kellega olen suhelnud, olen leidnud ühise keele. Andres Mustonen, Olari Elts, Virgo Veldi, Monika Mattiesen ... Ei ole nii, et ainult mina annan interpretidele. Nemad annavad ka, nemad õpivad mind tundma ja see õppimine on minu jaoks oluline. Ma ise tunnen kogu aeg, et õpin, ning selle kaudu jälle tunnen, et olen noor. Ma ei ole veel vana tädi, kes teab ja oskab kõike. Pigem ikka tunnen, et ma palju ei tea ega oska.

Sinu muusikat esitatakse tihti välismaal. Oled sa alati publikuga hea kontakti leidnud ning vastuvõtuga rahul?

Ma küll ei mäleta, et kuskil poleks kontakti saavutanud. Kui



Galina Grigorjeva mõttekaaslasid muusikas: Andres Mustonen, Arvo Pärt, Jaan-Eik Tulve.



"Salve Regina" Eesti esiettekande järel 2013. aasta aprillis Nigulistes - Arvo Pärt, dirigent Paul Hillier, YXUS Ensemble, Theatre of Voices, Galina Grigorjeva.

FOTOD ERAKOGUST

ma muusikat kirjutan, siis elan kogu protsessi läbi ja väga tihti panen end kuulaja asemele. Kui tunnen, et kirjutatu töötab, kui kuulen seda tuhat korda ja ei väsi sellest, siis tean, et ka publik ei väsi.

Kuidas sa muusikat kirjutad?

Peamiselt laua taga. Mõnikord kasutan klaverit, aga üldiselt saan ka ilma hakkama.

Oled sa kiire või aeglane kirjutaja?

See sõltub müstilistest asjadest. Mõnikord kirjutan nii ruttu, et ma isegi ei saa aru, kuidas see võimalik on. Teinekord võtab see protsess aga väga palju aega ja ma jällegi ei oska öelda, millest see sõltub. Vahel on absoluutne selgus, tean täpselt, mida pean kirjutama ja isegi kardan, et ma ei jõua jälgida, mis toimub. Midagi toimub ja ma pean kiirustama, et jõuda see üles kirjutada. Aga mõnikord on kõik kinni. Arvan, et ongi hea mõlemat seisundit tunda. Kui kõik tuleks kogu aeg lihtsalt, siis oleks see juuba ohu märk, ning see oleks ka jama, kui kõik tuleks kohutavalt raskelt. Pidev depressioon oleks vale.

Mida sa muusikas otsid ja mida oluliseks pead?

Kõige rohkem otsin oma sisemist häält. Sealt edasi püüan selgusele jõuda erinevate variantide vahel. See valik on mõnikord küllaltki raske. Aga vahel on nii – ja ma arvan, et see on kõige parem olukord – et materjal ise ütleb, mida tal vaja on. See on fantastiline protsess, sest sa tulled matriitsi sisse ja sul on dialoog selle materjaliga. Kõik, mis ma olen niimoodi kirjutanud, on hakanud hästi tööle. Mõnes teoses tunnen, et tahaks nagu avada mingit ust, näen isegi kuskil valgust, aga ei näe siiski, mis on ukse taga. Mõnes teises teoses näen aga väga täpselt, et valgus tuleb sisse ja ütleb, et just seda on vaja teha ja mitte midagi muud.

Tuleb see valgus kohe alguses või ajapikku loo kirjutamise jooksul?

Väga palju teoseid olen kirjutanud nõnda, et esimese impulsi-na kuulen, mis toimub lõpus. Kuulen täpselt lõppu. Ja seepärast kirjutan ma palju teoseid tagant ette. Mul on vaja otsida teed, mis tuleb lõpust tagasi. Ja kui ma lõppu tean, siis peaaegu alati leian ka tee. Kui aga esimene impulss tuleb algusest, siis võib juhtuda, et ma küll lähen, aga ei jõua sinna, kuhu vaja.

Eelistad sa töötada rohkem tekstiga või kirjutada instrumentidele?

Ma ei ütleks, et tekstiga oleks parem või lihtsam. Teksti jälgides püüan anda oma muusikaga selle kõrvale teise plaani. Selles osas on tekstita, abstraktses muusikas palju rohkem variante. Aga ikkagi sõltub sellest, milline on idee. Mitte teema, aga idee. Kui idee on huvitav, siis annab ta ka vastused, kuhu minna ja kuhu mitte. See on selline liikumine nagu külm, külm, soojem, soojem, tuline. Väga huvitav protsess. Ma kunagi ei suru oma muusikat, et hakkab niimoodi ja kõik. Püüan teda avastada.

Kui sa oma muusikat esimest korda elavas esituses kuuled, on sul siis üllatusmoment ka? Kas see on see, mida oled ette kujutanud, või pead sa harjuma,

mismoodi lugu tegelikult kõlab?

Ei, tavaliselt ma ikka tean, kuidas ta kõlama hakkab. Loomulikult sõltub see interpretatsioonist. Mõnikord on mul endal juba lugu kirjutades teatud kohas segadus ja seda ma siis ka esituses kuulen.

Nii et sinu teosed pärast lõpetamist enam väga palju ei muutu?

Ei, praktiliselt mitte, välja arvatud mõned tehnilised asjad. Aga vormi ei muuda ma absoluutselt mitte kunagi, sest see on mulle endale alati väga selge. Tehnilistes asjades, jah, kuulan alati ka interpreedi arvamust, ma ei ütle kunagi, et ei, mina tahan niimoodi ja kõik. Minu soov on see, et interpreedil

“Võiks küsida, et milleks on üldse kunsti vaja? Arvan, et ta peab meid ülendama.”

oleks mugav mängida. Kõik peab olema loogiline. Samas ei otsi ma lihtsust. Neil ei pea olema lihtne mängida, sest ma tahan, et nemad ka vaeva näeksid ja loole oma aega annaksid. Kui ta ei oska mingit kohta, siis peab õppima. Kui on väga lihtne, siis see ei ole ka teose jaoks väga hea. Mõnikord näen, et interpreet saaks küll niimoodi mängida, aga ta ei taha. Sellisel juhul ma järele ei anna ja nõuan ikka nii, nagu mina tahan.

Kui palju sa saad inspiratsiooni traditsioonilisest muusikast või ortodoksi kirikulaulust?

Ma ei oskagi öelda, kas ma kirikulaulu kuulen nagu laulmist. See on ortodoksi elu. Kui me aga kuulame seda laulu kontserdil, siis on see mingi väljund neile, kes kirikus ei käi. Mina kuulen seda muusikat teisiti. Mulle isegi eriti ei meeldi, kui kontserdil kõlab kirikumuusika, sest see ei ole kontsertmuusika. Kui see kõlab kirikus, on kõik selge ja loomulik, aga kontserdil meeldib mulle kuulata helilooja ideed. Kui helilooja elab läbi oma idee ja pakub oma impulsi ja oma vaate, siis see mulle meeldib. Mõni kirjutab väga ortodokslikku muusikat, aga ta ka elab selle idee ise läbi. Kui ma aga kuulen muuseumieksponaati, siis jääb see minu jaoks ebaorgaaniliseks.

Tegelikult on minu kõige suuremaks inspiratsiooniallikaks loodus. Ma tahan kunstis näha ja kuulata rohkem ilu. Seda jääb kogu aeg vähemaks ja vähemaks. Kui elus ei ole ilu, siis on maailm haige ja see haigus väsitab mind. Ma näen, et maailm on haige, kuna ta ei aktsepteeri ilu.

Mis on sinu jaoks ilus või kole muusika?

Kole muusika on see, kus ei ole struktuuri ning ehitavat ideed. Kunstis tervikuna ei meeldi mulle tühi kontseptualism. Kui muusikal on struktuur ja idee, siis see on minu jaoks ilu. Ja loomulikult on kõige tähtsam, kas see muusika, lavastus või film vastab küsimusele "mille jaoks?". Kui vastab, siis on hea. Küsimus "miks?" mind ei huvita, sest see on kunstniku probleem. Sellisel juhul ei ole mulle tähtis, millises stiilis see muusika on. Samuti ei arva ma, et ilus muusika on ainult kolmkõlad. Kui seal on üldine vektor, kui on struktuur ja sügav idee, siis on see juba hea. Ning alati tuleb ka küsida, kas see teos ehitab meie maailma või kulgeb niisama. Kui ehitab, siis mulle meeldib.

Tänapäeval aetakse ilus muusika sassi labase ja banaalsega.

Samasugune lugu oli sel ajal, kui ma õppisin Peterburis. Siis olid ka nn riigiheliloojad, kes kirjutasid nõukogude laulukesi. Hiljem, kui religioon läks moodi, treisid nad samasugust muusikat edasi, ainult teise tekstiga. Ega see sellepärast veel vaimulikuks muusikaks ei saanud, sest helilooja peab ikka ise ka tõe otsima. Hea muusika ei ole tingimata pehme ja ilusa meloodiaga. Nõukogude ajal oli loosung, et kunst kuulub rahvale ja et muusika peab olema arusaadav. Tegelikult on ju

nii, et muusika peaks kuulajat kõrgemale tõstma. Võiks küsida, et milleks on üldse kunsti vaja? Arvan, et ta peab meid ülendama. Kui ma kuulen või tunnen seda, siis see on minu jaoks ilu.

Mina näen praegu selget vastuolu, kus osa kunstist tõmbab meid ülespoole, aga teatud osa, ja kahjuks mitte ainult laiatarbekaup, mängib kõige madalamate tungide ja emotsioonidega.

Kui laev läheb kreeni, siis ta varsti upub. Samamoodi on inimesega. Praegu läheb kõik aina madalamaks ja madalamaks. Mul on tunne, et praegu ei ole maailmas mitte niivõrd religioosne, kuivõrd moraalne puudujääk. Ühiskond muutub ruttu, aga ta ei paku meile omalt poolt mitte midagi.

Jumal löi maailma. Ja kui meie ei sarnane Jumalaga, siis me sarnaneme tema vastasega. See on lihtne. Kui me näeme, kellest eeskuju võetakse, siis pole isegi vaja oletada, kuhu maailm läheb. Need on võõrad näod. Me liigume sihitult pimeduses, kuni tuleb aplaus, aga muidugi mitte Jumala, vaid kellegi teise poolt. Ma tunnen katastroofi, kuna ma juba kuulen seda aplausi.

“Religioon aitab otsida, ta annab meile suuna, sest kui seda ei ole, ei oska me kuhugi minna.”

Ülekantuna tähendab see muusikule põhimõtet, et me ei tohi otsida aplausi, vaid peame mõtlema oma sõnumile.

Absoluutselt. Me ei tohi minna selles suunas, kust kostab aplaus.

Aga kuidas otsida, see on kõige

raskem küsimus igale inimesele. Praegu on väga raske, võib-olla kõige raskem periood kogu inimkonna ajaloos. Me kõnnime jääl ja all on tühjus. Üks vale samm ning ongi kõik. Tugevat põhja all ei ole. Vahel on selline tunne, et märtrite aeg hakkab tagasi tulema. Kui mõni inimene saab aru, mis toimub, siis öeldakse, et ta on hulluks läinud. Seepärast tuleb kunstis leida oma tee. Selleks, et oma mõtteid väljendada, peab kunstnik olema väga tugev, sest tihtipeale mõtleb enamik hoopis teistmoodi. See, kes istub saalis, ei taha aktsepteerida seda ideed, aga kunsti kaudu jõuab see siiski temani, ta kuuleb seda. Kujutad siis isegi ette, kui tugev peab kunst olema, selleks et kuulama panna. Ja kui suur vastutus kunstnikul on. Inimesed ei taha enam millestki kuulda, sest kõik on väsinud ja depressioonis. Ohtlik on ka see, et maailmas vohab nn pseudoreligioosus, kus kõik loovad endale ise sobiva religiooni, mis kohandatakse oma harjumuste ja pahedega. Mõeldakse, et küll Jumal lepib minuga sellisena, nagu ma olen. Loomulikult Jumal andestab, aga see tuleb tema halastusest, mitte sellest, et inimesele on kõik lubatud. Väga lihtne on minna vales suunas. Mitte valguse, vaid varju poole. Kogu elu on tehtud ilusaks ja isegi paljud religioossed inimesed ei saa Saatana reaalsusest aru, ei usu seda. Aga kui sa seda ei usu, siis sa ei oska millestki hoiduda.

Seepärast ongi vaja otsida ilu ning aru saada selle tegelikust tähendusest.

Jah, ja minu arust religioon aitab otsida, ta annab meile suuna, sest kui seda ei ole, ei oska me kuhugi minna.

NELE-EVA STEINFELD
muusikaajakirjanik

Arvo Pärt, Tõnu Kaljuste ja Neeme Järvi on Grammy nominendid

7. detsembril kuulutati Los Angeleses välja 56. Grammy auhinna nominendid, kelle hulgas on ka Tõnu Kaljuste, Arvo Pärt ja Neeme Järvi, kõik mitmes kategoorias. Nominentide seas on ka plaadifirma ECM produtsent Manfred Eicher, kes on töötanud aastaid koos Arvo Pärdi ja teiste eesti muusikutega. Arvo Pärdi "Adam's Lament" on nomineeritud kolmes kategoorias: parim nüüdismuusikateos, parim kooriesitus ning Eicheri esile tõstetud plaatide hulgas. Sellel plaadil esitavad Pärdi muusikat Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Sinfonietta Rīga, Tallinna Kammerorkester, Läti Raadio koor, Vox Clamantis, solistid Tui Hirv ja Rainer Vilu ning dirigent Tõnu Kaljuste. Kaljuste on nomineeritud ka parima ooperiesituse kategoorias (Ståle Kleiberi ooper "David and Bathsheba"). Parima kooriesituse ja orkestriteose kategoorias kandideerib Kurt Atterbergi ja Hubert Parry teosed salvestanud Neeme Järvi. Grammy võitjad kuulutatakse välja 26. jaanuaril Los Angeleses Staples Center'is.

Suure Teatri happerünnaku korraldajad mõisteti süüdi

Venemaa kohus mõistis Moskva Suure Teatri balletitantsija Pavel Dmitritšenko ja tema kaks kaasosalist Juri Zarutski ja Andrei Lipatovi, süüdi happerünnakus teatri kunstilise juhi Sergei Filini vastu. Dmitritšenko läheb vangi kuueks aastaks, hapet visanud Zarutski kümneks ja põgenemisele autojuhina kaasa aidanud Lipatov neljaks aastaks. Sergei Filinit rünnati mullu jaanuaris kodu lähedal. Teatrijuht sai raskelt vigastada ja kaotas osaliselt nägemise. Süüdistuse kohaselt tellis 29-aastane Dmitritšenko happerünnaku töötult eksvangilt Zarutskilt, kes selle 17. jaanuaril teoks tegi. Kallaletung vapustas balletisõpru ja tõi ilmsiks terava võimuvõitluse Suures Teatris.



Grawemeyeri preemia võitja Djuro Zivkovic.
FOTO WWW.NPR.ORG

Suure Teatri peadirigent Vassili Sinaiski lahkus ametist

Väljapaistev dirigent Vassili Sinaiski lahkus 3. detsembril Moskva Suure Teatri peadirigendi ametist. Maestro andis oma lahkumisest teada kaks nädalat enne Verdi "Don Carlo" uue lavastuse lavaletulekut. Olukord, mis sundis Sinaiskit lahkuma, oleval kujunenud välja järk-järgult, mille käigus süvenes mittemõistmine peadirigendi ja uue teatridirektori Vladimir Urini vahel, kes on ametis olnud neli kuud. Sinaiski ei olnud rahul direktori muusikaliste valikutega. Suurel Teatril olid Sinaiskiga aga kaugemale tulevikku ulatuvad plaanid ning tema ootamatu lahkumine keset hooaega tekitab mõistagi probleeme, sest teatril on selja taga pingeline aasta. Lahkumisavalduse andis ta samal päeval, kui kuulutati välja kohtuotsus, mis mõistis happerünnaku korraldamises süüdi Pavel Dmitritšenko ja tema kaasosalised.

Kuuekümne kuue aastane Sinaiski oli Suure Teatri peadirigent olnud aas-

tast 2010. Ta on töötanud Läti Rahvusliku Sümfooniaorkestri peadirigendina ning on ka Malmö sümfooniaorkestri peadirigent ja BBC Filharmoonikute peakülalisdirigent. Muu hulgas lisati Vassili Sinaiski hiljuti dirigentide nimekirja, kes soovivad kandideerida Peterburi Riikliku Akadeemilise Sümfooniaorkestri peadirigendi ametisse. Sinaiski aga ütleb, et hetkel on tal hooepis teised tulevikuplaanid, mis Peterburi orkestrit ei puuduta.

Grawemeyeri preemia võitis Djuro Zivkovic

Serbia helilooja Djuro Zivkovic võitis 2014. aasta Grawemeyeri muusikapreemia 100 000 dollarit. Võidu tõi talle teos kammerorkestrile "On the Guarding of the Heart". Zivkovic (1975) tegeleb lisaks heliloomingule ka viiulimänguga. Helilooja on saanud mõjutusi nii oma maa folkloorist kui bütsantsi muusikast ning kuulajad on tema kirjaviisi kohta öelnud, et see on kui Giacinto Scelsi stiili edasiarendus. Oma võidutööd kir-

jeldab ta kui instrumentaalset kantaati, mis on saanud mõjutusi Johann Sebastiani Bach'i muusikast ja "Philokalia" tekstidest. ("Philokalia" on õigeusu kiriku 4. – 15. sajandist pärinev vaimsete õpetajate, kirikusade ja eremiitide tekstide kogum.)

Djuro Zivkovic on sündinud Belgradis, kus 2011. aastal toimus ka võiduteose esiettekanne. Ta elab aastast 2000 Rootsisis. Grawemeyeri preemiata annab välja Louisville'i ülikooli Grawemeyeri fond väljapaistvate teoste ja ideede eest kunsti, teaduse ja humanitaaria valdkonnas. Seda auhinda peetakse üheks maailma mainekamaks kompositsiooniauhinnaks, mida võrreldakse sageli Nobeli preemiaga. Laureaatide hulgas on olnud näiteks Lutoslawski, Ligeti, Adams, Boulez ja Salonen. Möödunud aastal sai preemia hollandlane Michel van der Aa.

Pleyeli klaveritöökoda suleti

Ajalooline klaveritootja Pleyel sulges oma viimase töökoja. Kuna tipptasemel klaverite tootjad on tihedas konkurentsis, on Pleyel olnud viimastel aastatel kahjumis. Koondatakse kõik neliteist töötajat.

Pleyeli klaverid on ajaloos mänginud tähtsat rolli. Näiteks eelistas

Chopin just Ignaz Pleyeli pille. Pleyel asutas oma klaverivabriku 1807. aastal ning kogus peagi kuulsust oma silmapaistvalt kvaliteetsete instrumentidega. Loomulikult aitas kuulsusele kaasa fakt, et Chopin tellis temalt mitu klaverit. Pleyel on läinud ajalukku veel sellega, et tootis esimese üleni metallist raamiga klaveri. 206 tegevusaasta jooksul tootis Pleyeli töökoda umbes 250 000 klaverit, millest enamik oli suunatud kõrgema tasemega nõudlikele mängijatele.

Muusikariistad lennukite pardal

Alates 21. novembrist hakkasid Euroopa Liidu lennujaamades kehtima uued reeglid muusikainstrumentide transportimise kohta. Nüüdsest peaks saama viia kõiki isiklikuks kasutamiseks mõeldud pille lennukisse läbi rohelise tsooni. See tähendab, et neid ei pea enam tollis deklareerima. Maailma Tolliorganisatsiooni peasekretär Kunio Mikuriya sõnul parandab see nii riikide kultuurielu kui ka majandustegevust.

Metallica esines Antarktikas

Maailma kuulsaim *metal*-ansambel Metallica ei väsi üllatamast. Hiljuti saa-

bus uudis, et ansambel esines Antarktikas, publikuks uurimisjaamade teadlased ja tehnilised töötajad. Eripäraste kliimaatiliste tingimuste tõttu jõudis kontsert kuulajateni kõrvaklappide kaudu. Kontsert toimus väikeses kuppelehitises helikopterite maandumisplatsil. Teadaolevalt on Metallica esimene ansambel, kes sellel mandril esinenud, kui välja arvata 2007. aastal muusikaharrastajatest teadlastest kokku pandud ansambel Nunatak, kes astus üles kliimamuutuse ohtudest teavitava kampaania "Live Earth" raames.

Metallica õnnestus seega esineda 2013. aastal kõigil seitsmel kontinendil. Ka uuel aastal on bändil plaanis eksperimenteerida eriliste formaatidega. Näiteks annab Metallica kontserdi, kus esitamisele tulevad seitsmeteist lugu palutakse välja valida fännidel.

Ivo Heinloo
jazzkriitik

ROHKEM UUDISEID
www.ajakirimuusika.ee
www.facebook.com/muusikaajakiri



Metallica koos fännidega. Erakordne kontsert nii publiku arvu kui ka esinemiskoha poolest.
FOTO WWW.CANADASROCK.CA

NINO ROTA

ruumiline filmimuusika

TÕNU VIRVE
režissöör

Paar kuud tagasi oli kinos Artis dokumentaalfilmide projektide esitlemise päev. Filmirahvas oli valgunud saalist fuajeesse kohvipausile. Nende vahelt tuiskas salli lehvides ja pika mantli hõlmad valla, energiast pakatav hallinevate juustega Adolf Käis. “Mitu aastat pole näinud,” lükkasin Adolfile käe pihku. “Tere, Tõnu! Just täna hakati müüma pileteid Nokia kontserdimajas toimuvale Oscar Gala suurele filmimuusika õhtule. Tule kindlasti! Sul on ainukordne võimalus kuulata Nino Rota muusikat. Esineb Itaalia kvartett LE DIV4S, dirigeerib Nino Rota pojapoeg Marcello Rota (kontserdil mängis ka Pärnu Linnaorkester). Minu kompanii on kontserdi maaletooja.” Ma ei teadnud siis, et see on meie viimane kohtumine. Nädal hiljem teatas “Aktuaalne kaamera”, et lavastaja Adolf Käis on surnud. Südamerabandusse. Nii meie missioonitundest kantud aktiivsete tegijatega on. Ühe Eestile elanud mehe elu sai otsa. Järjest vähemaks jääb minu põlvkonna aktiivseid kultuurimälu kandjaid.

Nino Rota on loonud muusika kõikidele Federico Fellini filmidele. Fellini oli möödunud sajandi keskpaiga Euroopa filmi suurkuju. Nõukogude ajal olid tema filmid siin avalikult keelatud. Näidati vaid valitud kultuurieliidile kinnistel seanssidel Tallinna Polütehnilise Instituudi saalis. Nomenklatuuri kuulusid ka Eesti Kinoliidu liikmed. Fellini looming avaldas suurt mõju meie nõukogude aja filmiloojatele. Toona rääkis nende filmide eel Moskvas õppinud ajaloolane ja filmimees Vladimir-Georg Karassev-Orgusaar. Et kuidas kapitalistlikus ühiskonnas loodud pahelist filmi-

toodangut peab nõukogude kultuuriintelligents vaatama.

1976. aastal Cannes'i filmipidustus külastava NSV Liidu kinemastide grupi koosseisus olles jäi Karassev Pariisi, kus elab tänaseni.

Fellini “La strada” on siiani üks mu lemmikfilme. 28. novembril toimuski Adolf Käis Art Company ja “PÖFFi 2013” esitluskontsert. Häbi tunnistada, et olen neljakümneaastase filmitegemise kogemusega, kuid viibisin esmakordselt just filmimuusika galaõhtul.

Olen Fellini filmidega põhjalikult tuttav. Panin silmad kinni ja pilt jooksis silme ees. Elavate piltide loojana sain täismatsu. Äkki tajusin teravalt filmimuusika olemust. Filmi helikeele salakoodi. Struktuuri. Et filmimuusika on täiesti eraldi kunstiliik. Mõistsin, millise totaalse lisaväärtuse Fellini filmidele on andnud just Nino Rota füüsiliselt tajutav ruumiline muusika.

Ma ei räägi stereo ega muudest tehnilistest ruumilise heli võimalustest. Mitmekihilisus on ruumilise filmimuusika saladuse võti. Üks kiht annab edasi liikumist. Liikumine on aga filmis peamine. Kõik, ka dialoog, on liikumise teenistuses. Teine kiht Rota muusikas jutustab meloodias filmi lugu. Kolmas kiht tõstab esile olulisi tegelasi. Neljas kiht tähtsaid detaile.



WWW.SILVERDISC.COM

Tervikuna annab muusika filmile hingamise rütmi, on liikuvate piltide pulsilöökideks.

Vähesed Eestis valdavad seda imepeent dünaamilist helikunsti. Mitmed palad Sven Grünbergi filmimuusikas toimivad niiviisi.

Kahju, et filmiinimesi kontserdil näha polnud. Üllatavalt palju oli noori. Tambet Tuisk vilksatas publiku seas. Olen kontserdist hingeliselt vapustatud ja vaimselt valgustatud.

Tõnu Virve

la Rimmel:

Detsembri algul sain ootamatult e-kirja režissöör Tõnu Virvelt, kus oli juttu kõnesolevast üritusest, kurbus selle maaletooja, lavastaja, näitleja ja teatriprodutsendi Adolf Käisi lahkumisest ning kaassas lugu. Ajakirjal on omajagu pikk plaanide graafik, kuid vahel saab ikka kiirelt ja viimasel hetkel üht-teist sisse panna.

Selliseid kirju on tore saada, kus kirjas ideid ning juhitakse tähelepanu millelegi, mis läheb korda ja on oluline.



ERSO Ameerika ajakirjanduse peeglis

Meie rahvusorkestri üledukaks kujunenud kontserdireisist Uude Maailma on Eesti meedias juba palju juttu olnud. Üksikasjalikku ülevaadet võis näiteks lugeda 29. novembri Sirbist turnee kaasa teinud Maarja Kasema sulest. ERSO esinemised pälvisid ka Ameerika pressis oodatust-loodetust palju suuremat tähelepanu, siinkohal sellest hulgast mõned killud.

Turnee algas nelja kontserdiga Neeme Järvi juhatusel Ameerika läänerrannikul California osariigi uutes ja heades saalides. Neist **Stanfordi Bing Hall** valmis alles 2013. aasta jaanuaris ning ERSO oli au olla seal esimene professionaalne külalisorkester. Nii selle kui ka kohe järgmisena kõne alla tuleva Soka keskuse saali arhitekt on kõrgelt hinnatud Yasuhito Toyota

(tema tööd on ka veel näiteks Los Angelese Walt Disney kontserdisaal, samuti Helsingi Musiikkitalo).

Gary Lemco, Peninsula Reviews, 3. nov. 2013: Selleks ajaks, kui Järvi lõpetas teise Sibeliuse lisapala, tulihingelise kaebelaulu "Andante festivo", ei teadnud publik enam kas plaksutada, hõisata või istuda aukartlikus vaikuses. Sibeliuse Viienda sümfoonia tormiline

ERSO turnee arvudes:

- 15 kontserti ajavahemikul 30. okt. – 17. nov. Ameerika läänerrannikust idarannikuni.
- Kontserte juhatasid Neeme Järvi (7 korda), Nikolai Aleksejev (7), Anu Tali (1).
- Solistid olid tšellistid Narek Hakhnazaryan või Silver Ainomäe. Ühel kontserdil oli kaastegev Eesti Filharmoonia Kammerkoor.

Kavas: Dvořák – Tšellokontsert (esitati 12 korda), Tormis – Avamäng nr 2 (10), Sibelius – Sümfoonia nr 5 (7), Tšaikovski – Sümfoonia nr 5 (6), Brahms – Sümfoonia nr 2 (4), Pärt – "Cantus Benjamin Britteni mälestuseks" (4), "In principio", "Da pacem Domine", Mozart – "Ave verum" (koos EFKga, 1 kord).

vastuvõtt oli juba esile kutsunud esimese lisapala, populaarse "Kurva vals", mille jooksul Järvi ei pidanud peaaegu liigutamagi, et saada oma keelpillidelt kätte kõige hiilgavamaid nüansse ja ast-

melisi tekstuure. Eesti keelpillimängijate vaimustavalt ühtlast mängu oli kuulda ka avateoses “Cantus Benjamin Britteni mälestuseks”, mis on armas (ja suhteliselt lühike) eeleogia keelpillidele ja kelladele. Kõik valitud teosed tundusid omavahel järjest enam sobivat selles Järvi peenelt lihvitud orkestris. Sibeliuse Viienda sümfooniaga kinnitas Järvi oma volitusi. Teos, mis on mõeldud ühe tohutu kihilise kaarena, kasvas orgaaniliselt alguse sarvemotiivist, mis juhtis sisse eestlaste särava vaserühma. Järvi žestikuleeris minimaalselt, et vallanda keelpillide *pizzicato*de ja flöötide *staccato*de võimsaid fraase. Teost lõpetavate “haamrilöökid” saatel tõusis Bing Halli publik selle titaani juhitud meisterlikku orkestrit üksmeelselt imetledes püsti.

*

Viimane kontsert läänieranikul enne pikka lendu riigi keskossa Iowa osariiki oli **Aliso Viejo Soka keskuses.**

Mark Swed, Los Angeles Times, 5. nov. 2013: Soka kontserdisaali akustika mõjus hinge kinni lõõvalt. See orkester uhkeldab suuremas osas innukate (ja kütkestavate) noorte muusikutega. Neile vastukaaluks on 76-aastane Järvi vana Eesti lõvi. Aastatega on Järvi tõlgendused muutunud tõsisemaks. Ta alustas Dvořákist määratu raskusega, mis oleks olnud ängistav, kui see ei oleks olnud nii mõjuv. Lüürilise teise teema algus mõjus nagu päikesetõus. Sibeliuse oli graniitselt grandioosne. Juhuslikult esitasid sama sümfoonia nädal varem Disney kontserdisaalis Esa-Pekka Salonen ja Los Angelese Filharmoonikud. Need ettekanded olid absoluutselt erinevad. Salonen saavutas monumentaalsuse partituuri siseelu välja toomise ning liikuma paneva rütmilisusega. Järvi andis seda monumentaalsust edasi jõuliselt mägesid liigutades. Massiivsed helid hõõrdusid üksteise vastu nagu maavärinat tekitada üritavad tektoonilised laamad. Detailid ei kadunud täielikult. Oboed paistsid silma oma tugeva tämboriga. Kuid selle orkestri parimad on maldad pillid. Bassid olid võrratud, met-

sasarved lisasid kuldset sära. Lõpu selgelt piiritletud akordid ei tulnud ootamatult nagu Saloneni dirigeerimisel. Need olid pikad ja kindlad sümfoonilised haamrid, mis tagusid maa sisse vaiasid. Aga isegi sellest ei olnud neile eestlasile küllalt. Aplausi vastu võttes dirigeeris Järvi naljatledes ka publiku seast kostvaid braavohüüdeid.

*

ERSO eelmise, 2009. aastal toimunud ookeanitaguse reisi ülevaate lõpetas Kai Tamm nõnda: “Kas ERSO lunastas oma esimese Ameerika turneeaga pääsme USA muusikaturule, seda näitab aeg.



ERSO teekond läänest itta läbi Ameerika.

Oli võimalus küll esineda väga soliidsetes kontserdisarjades kõrvuti sealsete tipporkestritega, kuid Carnegie Halli, Avery Fisher Halli ega Kennedy Centerisse me veel ei pääsenud.” (Muusika 2008, nr 6/7) Nüüd sai see teoks! Reisi üheksas kontsert 10. novembril **New Yorgi Lincolni keskuses Avery Fisher Hallis**, New Yorgi Filharmoonikute kodusaalis, oli kahtlemata turnee tippsündmus ning on ajalooline tähis kogu eesti muusikaloos. Kontsert oli osa festivalist “White Light”, mille moto pärines omakorda Arvo Pärtilt (!) ning oli turnee ainus esinemine, kus tegi kaasa Eesti Filharmoonia Kammerkoor.

George Grella, New York Classical Review, 11. nov. 2013: Kontsert algas Tormise äärmiselt dramaatilise avamän-

guga. Pärdi teosed moodustasid oivalise muusikalise ja emotsionaalse ülemineku Mozarti “Ave verum corpusele”. Nii Mozarti teos kui ka esitus olid ülim muusikaline ilu. Järvi õhutas koorile eraldi aplausi, vastates sellele teose repriisi kordamisega, mis oli pisut kiirem ja veelgi pingevabam kui esmalt. Kummalgi korral hoidis ta viimast akordi, tundes selgelt nukrat kahetsust, et seesugune suurepärase muusika kaob vältimatult olematusse.

Mängiti ja lauldi suurepäraselt. Salvestused ei anna õiget pilti sellest, kui lummuvalt Eesti orkester kõlab.

Höbedased keelpillid, tähelepanuväärselt naasaalsed puupillid ning tiheda kõlaga vased liituvad, saavutatud kõla on unikaalne, sellel on tõeliselt vana maailma juured. Koor on olemasolevatest üks parimaid. Neil on ületamatu toonipuhutus, mis jätab siiski ruumi iseloomulikele isikupärastele häälele. Nende võime väljenduda vaigse dünaamika piires on unikaalne ja võimas; nad suudavad nii sosistada kui ka karjuda.

Sibeliuse sümfooniast sai samas saalis kuulda nädal varem New Yorgi Filhar-

moonikute muskulaarses ja meeli haaravas esituses Esa-Pekka Salonen juhatusel. See oli tunduvalt teistsugune, kuid sama hea. Sibeliuse teos loob minimaalsest materjalist ülima struktuuri. Järvi taotles seda kellavärki ilmutavat poolbipaistvat kõla ning orkester tasus talle – iga keelpilliin oli selge, iga meloodia ning kommentaar puupuhkpillidelt ja vaskedelt täis värvi ja karakterit. Kui Salonen rõhutas sümfoonia teises osas enam tantsulisust, siis Järvi näitas, kuidas erinevad rütmipulsid liikusid eraldi, et moodustada vaimustav tervik. Tema pikk mõttekaar oli suurepärase, näiteks see, kuidas ta kõmavat, kulminatiivset teemat veidi alla surus, kui see finaalis esimest korda ilmus. Tema interpretatsiooni idee oli lubada Sibeliusel rääkida ise enda eest ning lasta kuulajal kuulata,



ERSO oli siin – New Yorgi Lincolni keskuse Avery Fisher Hallis.

FOTO MAARJA KASEMA

kuidas suurepärase teos töötab. See oli ilus, samuti kui lisapala, Sibeliuse “Andante festivo”.

Sellest kontserdist kirjutasid põgusalt ka New York Times ning Financial Times.

*

New Yorgist sõideti 250 km põhja poole **Troysse**, mille suurepärase **Savings Bank Music Halli** saalis esineti Nikolai Aleksejevi juhatusel.

Joseph Dalton, blog.timesunion.com, 12. nov. 2013: Enne põhiprogrammi mängiti pillimeeste kaasmaalase Veljo Tormise Avamängu nr 2. Peksleva, võidukihutava ja üleni erutatuna polnud see 1950ndate lõpust pärit värvikas teos mitte mingil juhul lõtv soojendus. See meenutas lahingumõllu. Seda muljet tugevdas veelgi vaikne keskosa tüüne trompetisoolo. Avamäng andis märku, et linna on saabunud silmapaistev orkester. Sibeliuse Viies on kindlasti tema kuulsaim sümfoonia, kuid seda ei mängita kontsertidel liiga sageli, seega oli see teretulnud külakost. Teisalt ei mõõdu suvegi, kui ei esitata Tšaikovski Viendat. Kuid isegi see veteran võeti hästi vastu. Kogu kava vältel oli dirigent Nikolai Aleksejevil orkestriga hea kontakt, kuid mõne äärmusliku interpretatsioonilise idee äratas või surus ta peale harva. Tema juhatamine oli ohjeldatud. Sibeliuse algus meenutas järkjärgulist veetõusu vastu võimsat tammi.

Samamoodi oli Tšaikovskis peeneid mänge tempoga, mis ilmnis selgeimalt tagasi hoidmises; seda paremad saavad kulminatsioonid. Pillimehed olid suurepärase oskustega isiksused. Sibeliuses oli häid detaile, eriti fagotisoolos. Ja Tšaikovskis olid kangelased muidugi vased.

*

Aga päris kõike ja üksmeelselt siiski ei kiidetud ka. Näiteks **Florida West Palm Beachi Kravise keskuse** kontserdist kirjutas **Rex Hearn, Palm Beach Paper,**

16. nov. 2013: On hämmastav, miks valiti Skandinaavia heliloojate asemel kava Brahmsi Teine sümfoonia. Võibolla taheti rõhutada Brahmsi-Dvořáki sõprust, see oli aga kava kokku koitmiseks nõrk niit. Kontserdil tuli ette nii tõuse kui ka mõõnu. Õnneks oli avateos Tormise Avamäng nr 2, mis iseloomustas parimal moel nende vintskete eestlaste põhjamaist iseloomu. Kuid Brahmsi sümfoonia põhjustas pettumuse. Dirigent Nikolai Aleksejev alustas küll hästi, kuid allakäik oli lõpuks nii ilmne, et 1500-liikmeline publik plaksutas särata, erinevalt tormilisest aplausist Dvořáki kontserdi järel [solist oli Narek

Hakhnazaryan – V.J.] esimese poole lõpus. Sibeliuse Teine oleks olnud parem valik.

Ka Palm Beach Daily Newsi 15. novembri arvustus oli üsna kriitiline, eriti Aleksejevi suhtes. Samas leidis **Lawrence Budmen, southfloridaclassical-review.com:** Tormise avamäng demonstreeris kogu orkestri tugevaid külgi. Alguse kiiretes käikudes oli keelpillide täpsus ja sära rabav. Globaliseerumise ajajärgul, kui paljud orkestrid kõlavad ühtlaselt, oli suur nauding kuulda selle orkestri puhkpille, eriti flöote ja oboesid. Nende toon on eriline, huvitavaalt värske, kuid sulandub ometi mahevalt tervikusse. Vased on mahlased ja kenasti tasakaalus ning ilma mõnede Ida-Euroopa ansambelitele omase kalku- seta. Tormise elavas teoses säras kogu grupp tähelepanuväärselt. Hakhnazaryani Dvořáki kontserdi esitus oli täis elektrit, solisti ja dirigendi koostöö oli väga tihe ja hästi koordineeritud, samavõrd intensiivne oli orkester. Brahmsi Sümfoonia nr 2 oli väga hea vahend näitamaks orkestri kumavat kõla. Dirigent Nikolai Aleksejev juhatas seda Brahmsi kõige pastoraalsemat sümfoonia

niat avalalt, voogavalt. See oli sedasorti autoriteetne ja rahuldust pakkuv ettekanne, nagu minevikus võis kuulda näiteks Eugene Ormandy või Alfred Wallensteini juhatusel, miliseid aga tänapäeval tuleb ette väga harva.

*

Kui artikkel oli juba valmis, selgus, et viimasena

kirjeldatud kontserdi valis South Florida Classical Review oma 2013. aasta kontsertide esikümnesse kaheksandale kohale! Selles valikus troonib esikohal Michael Tilson Thomas ja Uue Maailma sümfooniaorkester Mahleri Sümfooniaga nr 4. Nimistus on veel sellised üleilmselt tuntud solistid ja kollektiivid nagu viuldaja Christian Tetzlaff, The Academy of St. Martin in the Fields ja Tokyo keelpillikvartett ning ERSO järel viuldaja Hilary Hahn. Palju õnne ERSOle!

Arvustusi refereeris **Virge Joamets**

Kogu info turnee kohta: blog.erso.ee

Ooperimaailma Elvis:

*“Ma pean lendama,
et laulda!”*

ANNE PROMMIK
laulja ja muusikatoimetaja

“Missugune on vene muusika?” küsis New York Timesi ajakirjanik **Dmitri Hvorostovskilt** enne esinemist Carnegie Hallis koos Ivari Iljaga aastal 2008. “Jäärapäine ja metsik, nagu ma isegi!” vastas hõbejuukseline bariton.

Siberis Krasnojarski väikeses kooperatiivkorteris üles kasvanud Dmitri Hvorostovski pidi end teismelisena tõestama poistekambas, kus veriseks löödud nina ega viinapudel polnud haruldane. Nõukogude Liidus üles kasvanud poiss ei osanud ilmselt unistada, et tema lüüri-line kõrge bariton leiab tee ooperikumardajate südameisse juba varases nooruses, pärast võitu maailma prestiižseimal lauluvõistlusele “BBC Cardiff Singer of the World 1989”, kuhu ta sõitis kahe naissoost KGB agendi saatel. Sulni tämbri ja vapustava musikaalsusega õrnema soo esindajatel põlved nõrgaks võtva baritoni edu ei peitu ainult tema hääles. Juba aastal 1991 valis ajakiri “People” ta maailma viiekümne kaunima inimese hulka.

Isa unistuste elluviija

Nüüd, viiekümneaastasena, on Hvorostovski leidnud kindla koha oma põlvkonna baritonide esikolmikus, kuhu kuuluvad veel temast paar aastat noorem ueilslane Bryn Terfel ja ameeriklane Thomas Hampson. Terfeliga konkurris Hvorostovski just tolle legendaarsel lauluvõistlusel, mis on läinud ajalukku “baritonide heitlusena”. Hvorostovski võitis, kuigi napilt. Samal konkursil osales muide ka samuti maailmakuulsaks saanud soome metsosopran Monica Groop, kelle saatjaks oli hilisem hinnatud *Lied*’i spetsialist, praegune Sibeliuse Akadeemia rektor Gustav Djupsjöbacka.

Hvorostovski ei mäleta, kuidas ta laulma hakkas, aga ta mäletab, et püü-

dis end “karjudes, hüüdes ja kisades” üle teiste kuuldavaks teha. *Bel canto* oli Nõukogude Liidus midagi ohtlikult kosmopoliitset ja pigem rõhus häälekool jõulisele hääletekitamisele. Kogu laulja muusikaharidus pärineb miljoni-linnast Krasnojarskist, mis on rajatud kaks kilomeetrit laia Jenissei jõe kaldale. Hvorostovski kaubamärgiks saanud hõbejuuksed pärinevad teda kasvatanud vanaemalt, kelle paksud kiharad kaotasid juba kahekümnendates oma tumepruuni tooni. Laulja ema töötas arstina ööpäevastes vahetustes ja poiss nägi vanemaid vaid nädalavahetustel. Insenerist isa oli suur muusikaarmastaja, kelle vanemad olid takistanud teda

Hvorostovski Rahmaninovi lemmikromanss on “Saladusliku öö vaikuses”.

muusikaõpetajaks ja alles teisi õpetades mõistis ta, missugune looduse kingitus peitub tema kõris. “Üheksateistkümnelt oli minust saanud fanaatik, ma laulsin vahetpidamata, nagu kirev kukk,” meenutab laulja.

Hvorostovski kujunemisele vajutas

pitseri tema esimene õpetaja Krasnojarski Jekaterina Joffel, kellelega ta töötas viiskuuks päeva nädalas. “Võimukas, tugev, küüniline ja väga aus,” nii kõlab õpilase iseloomustus. “Minu õpetaja nõudis, et ei tohi sekunditki süstühjalt laulda. Ma ei või lihtsalt laulda mingit nooti. Sellel peab olema mõte.”

Valiv ja nõudlik

Õpetajaks õppimine on õpetanud Hvorostovskit olema ääretult ettevaatlik uute rollide vastuvõtmisel. Pucciniit

ta ei laula. (“Verism ei ole minu jaoks.”) Samuti on ta keeldunud Schuberti lauludest. (“Ma eelistan kuulata neid Tomi (Thomas Hampsoni – *Toim.*) esituses.”) “Don Giovannit” pole ta pärast esimesi katseid rohkem proovinud, põlates seda liiga madala tessituuriga rolliks. Ja ega ka kriitikud vaka all hoidnud, et see talle ei sobi. Laulja valivus löi välja juba noores eas. Kui *sir* Georg Solti pakkus talle kahekümne kuue aastaselt Jago rolli Verdi “Othellos”, vastas toona vaevu inglise keelt pursniv verisulis bariton: “No, no maestro, I too, too young!” Enne Verdi “Macbethi” õppimise alustamist ütles laulja ajakirjanikele: “Ma tahan väga seda teha. Ainult see on nii sünge ja depressiivne, et isegi venelasel on hirm nahas.”

Cardiffi konkursil esitasid Hvorostovski ja Ilja Wolfi laulu “Verborgenheim”, Jeletski aaria Tšaikovski “Pade-emandast” ja muidugi Dmitri leivannumbri, Rodrigo surmastseeni Verdi “Don Carlost”. Hvorostovski eluloos on tähtsal kohal elegantselt esitatud Germont Verdi ooperist “La traviata”, mis avas kümme aastat tagasi Metropolitan hooaja, Renée Fleming debüteerimas Violetta rollis. Fleming on nimetanud Hvorostovski häält “kaunemaks baritoniks, mida ta eales on kuulnud”. Sellest hoolimata pole laulja ise oma esituste üle peaaegu kunagi õnnelik. “Hetk, kui ma olen endaga sada

protsenti rahul, tähendab minu surma kunstnikuna,” ütleb Hvorostovski.

Mulluse novembri ja pool detsembrist veetis Hvorostovski Metropolitanil lauldes “Rigolettot”. Enne jõule alustas ta Venemaal turneed koos orkestriga, mida juhatab Constantine

Orbelian. Jaanuaris jõuab tuur Baltimaadesse. Järgnevad *Lied*’i õhtud koos Ivari Iljaga üle maailma, aprillil aga ootab kuulsat baritoni taas Germonti roll Londoni Kuninglikus Ooperis.

Laulja on üks noorimaid Nõukogude rahvakunstni- ku aunimetuse pälvinuid.



Ivari Ilja: "Iga kontsert Hworostovskiga on suur elamus"

Pianist **Ivari Ilja** kohtus Dmitri Hworostovskiga esimest korda seoses kuulsas metsosoprani Irina Arhipovaga. Arhipova rääkis talle fantastilisest noorest lauljast, kes võitis Glinka konkursi ja läheb Cardiffi lauluvõistlusele. Seal sai ka alguse armastatud baritoni ülemaailmne tähelend.

Hworostovski ise arvab, et nii tema hääl kui ka muusikaalsus on aja jooksul muutunud. Kuidas teile tundub?

Muidugi on hääl, selle värv, maht ja võimalused muutunud, lubades tal esitada ka dramaatilisemaid ooperirolle, nagu Rigoletto, Jago, Simone Bocca-negra. Mind on tema talent algusest peale vapustanud. Erakordne, kaunitämbriine hääl, ülipikk hingamine, muusikaliste kujundite edasiandmise sügavus ja kunstniku individuaalsus – kõik need omadused on võimaldanud tal saada oodatud esinejaks nii maailma ooperilavadel kui ka kontserdisaalides.

Millal te taas koos kontserte annate?

Pärast Dmitri Tallinna kontserti ootab meid kohe 20. jaanuaril Pariisis tõsine kammerkontsert, kus on kavas Tšaikovski, Rahmaninovi ja Medtneri vokaallooming, samuti Mussorgski "Surma laulud ja tantsud". Veebruaris on veel hulk kontserte Saksamaal, sealhulgas Berliini Kontzerthausis, seejärel Genf, Zürich, Brüssel, Bern, Londoni Barbican ja Viin. Kevade poole veel Kanada ja USA: Montreal, Toronto, Los Angeles, San Francisco ja Bostoni Symphony Hall, mis on tänu unikaalsele akustikale üks minu lemmiksaale. Nendel kontsertidel kavad vahelduvad, kõlab veel Liszti vokaalmuusika, samuti Šostakoviči tsükkel Michelangelo tekstidele, Sviridovi vokaalpoem "Peterburg" ja vene heliloojate romansid Puškini tekstidele.

Kui mahukas on Dmitri Hworostovski repertuaar?

See on tõesti väga ulatuslik. Dmitri õpib vaatamata väga tihedale esinemisgraafikule kogu uusi teoseid, avar-dab oma repertuaari ja kuigi ta esitab põhiliselt klassikalist muusikat, ei pel-

ga ta ka kaasaegsete heliloojate loo-mingut. Ta avar-dab ka oma žanrilisi loomingupiire ning on teinud edukat koostööd ka populaarse muusika heli-loojatega, näiteks Igor Krutoiga.

Millist muusikat te ise eelistate?

Kui rääkida vokaalmuusikast, siis meeldib mulle väga mängida vene heliloojate klassikalisi romansse, need on tihti pianistlikult keerukad ja pakuvad ka pianistile suuri eneseväljendusvõimalusi. Küllap pärineb see armastus minu noorusajast, mil tegin koostööd Irina Arhipovaga. Ka tema repertuaar oli erakordselt ulatuslik. Mängin väga hea meelega ka prantsuse ja saksa muusikat, suur lemmik on Richard Strauss.

Kuidas te uute teostega töötate?

Hworostovskiga on väga meeldiv proo-ve teha, ta on väga avatud, orienteerub ülihästi teose muusikalises struktuuris, reageerib klaveripartii impulssidele, omandab muusikalise teksti kiiresti.

Tema tehnilist võimekust võiks hästi illustreerida ka fakt, et kogu meie koostöö jooksul pole meil mitte ükski kontsert hääle- või terviseprobleemide tõttu ära jäänud. Tema vokaaltehnika on niivõrd hea, et ta suudab end alati, enesetundele vaatamata kokku võtta ja realiseerida, pakkudes publikule elamu-se. Tõeliselt kõrge professionaalsus!

Loodus on talle kinkinud märki-misväärse talendi. Vaatamata super-staari staatusele iseloomustab teda vä-ga tõsine suhtumine oma ametisse, austus kolleegide vastu, täpsus. Hilinemisi ta endale ei luba.

Kas edu pole tema isiksust muutnud?

Kindlasti on. Tänu talendile on ta saa-nud võimaluse osaleda parimates la-vastustes üle maailma, esineda tippdi-rigentide ja -orkestritega. Need koge-mused on teda kindlasti rikastanud. Maailmas ei ole palju lauljaid, kes saa-vad esineda sooloõhtuga Londoni Barbicanis või New Yorgi Carnegie Hallis väljamüüdud saalile. Kuid ta on endiselt soe ja sõbralik inimene, tem-peramentne ning hea huumorisoonega mees.

Lootuste päevikud

Hetk Barbicanis

TIIA TEDER

Klassikaraadio peatoimetaja

Mõned helitööd kannavad väga tugevat sõnumit. Poola helilooja **Zbigniew Preisneri** uus teos "**Diaries of Hope**" puudutab valusaid punkte, nagu näitas ettekanne Londoni Barbican Centre'is.

Preisner sai kuulsaks Kieślowski mõttekaaslasena ja tema filmide muusika autorina. Väga oluline roll on Preisneri muusikal filmis "Veronika kaksikelu", samuti kuulsas usu, lootuse ja armastuse teemaga triloogias "Kolm värvi". Rahvusvahelise tuntuuse saavutaski Preisner Kieślowski kaudu, ehkki tema koostööpartnerite nimekirjas on teisigi edukaid režissööre. Mitmed Preisneri filmimeloodiad elavad omaette elu, kõlades teatrietendustes, telerisaadetes ja iluuisutajate poeetilistes kavades. Plaadipoodide filmimuusika riiulis on paarkümmend plaati Preisneri muusikaga. Suurematest teostest väljaspool filmimuusikat on edukad EMI Classicsi levikuga plaadid, Kieślowskile pühendatud "Requiem for a Friend" ning Hiiobi raamatust inspireeritud "Silence, Night and Dreams". Heliloojana on Preisner iseõppija, mis on tema põlvkonna (sündinud 1955) puhul ebatavaline.

Väljaspool filmimuusikat ei ole Preisner eriti viljakas, kuid tema oopused on suured ja dramaatilised, stiililt *crossover*'i ja romantilise minimalismi piiril. Teose "Diaries of Hope" ("Lootuste päevikud") idee sündis 1990ndatel, kui helilooja külastas filmifestivali ajal Jerusalemmas Yad Vashemi muuseumi. Holokaustile pühendatud muuseumis



Zbigniew Preisner.

FOTO ANNA WLOCH / INTOUCH ENTERTAINMENT

on ekspositsioon massimõrvade noorimate ohvrite, laste päevikutest, kirjadest ja luuletustest. Preisneri sõnul jättis hukkunud laste memoriaal talle kartarsisliku elamuse. "Pimedas ruumis värelesid tuhanded küünlad, kõlasid mõrvatud laste nimed ja kantori laul. Loetleti koonduslaagreid kus neid piinati. Ma olin purustatud, tundsin kummalist hirmu." Just Kieślowski andis Preisnerile idee see sügav üleelamine muusikas taasluua. Preisner otsis materjali, luges mõrvatud laste kirju, päevikuid ja luuletusi ning püüdis leida Poola vastet Anne Franki päevikule. Preisner ütleb teose tutvustuses: "Lugedes Rutka Laskieri ja Dawid Rubinowiczi päevikut, Abram Koplowiczi ja Abram Cytryni luuletusi, mõistsin, et neid materjale ühendab lootus, mingi ebareaalne jõud ja usk pääsemisse. Siin on dramaatilisi kirjelduki, perekonnaloodeid ja kannatused,

aga ka rõõm igast heast hetkest, unistused ja usk tulevikku. Lootus hoidis neid lapsi elus ja pani naeratama. Päevikud lõpevad järsult, aga lapsed ei kaotanud iial lootust."

Oratooriumi mõõtmeis teos "Diaries of Hope" on loodud solistidele, koorile ja orkestrile, tsükli kaks osa on kammerlaulud. Teose kandva soolopartii kirjutas Preisner karismaatilisele briti lauljatarile Lisa Gerrardile. Teose Inglismaa esiettekanne 12. oktoobril 2013 Londonis Barbicani keskuses oli täis tugevaid tundeid. Saali kogunesid Preisneri kauni filmimuusika austajad ning lauljatar Lisa Gerrardi fännid, Londoni juudi kogukond ja muusikasõbrad, keda holokausti teema puudutab.

Teose esimene osa "From the Abyss" ("Sügavikust") on aeglane kare meditatsioon lihtsal teemal, mis käib hiljem läbi ka teistest osadest.

Helilooja dirigeeritud Varssavi Filharmonia kammerorkester mängis vaoshoitult ja keskendunult. Siis ärkas publik tardumusest, hakkas plaksutama ja hämaras saalis löid filmimiseks särama tahvelarvutid ja telefonid, sest teist osa tuli lavale esitama staar Lisa Gerrard. Väljapaistva solisti kaasamine on helilooja jaoks nii publikuhoovi garant kui ka risk – võib juhtuda et tähelepanu pöördub liigagi palju solistile. Preisneri teose esmaesituse lisamagnet Lisa Gerrard on paljudele muusikasõpradele unustamatu ansambli Dead Can Dance laulja ja noorem osa publikust teab tema müstilist häält kuulsatest linateostest, näiteks Hans Zimmeri muusikaga filmist “Gladiator”. Gerrardi sirenihääli kannab ajatud lumma ja “teispooluse” märki, mida Preisneri teoses oli võimendatud helimuunduriga. Lauljatar ei petnud fännide kaunite ärakandvate hetkede ootusi. Peale selle nägi ta oma kauni soengu ja uhke peleriiniga välja nagu kuninganna.

Preisneri teose “Lootuste päevikud”

omalaadne vaikne kulminatsioon oli kaks laulu poisihäälele tšello ja klaveriga. Neist esimene, “Dream” (“Unelm”) on kirjutatud 14-aastaselt Auschwitzis hukatud Abram Koplłowiczi luuletusele tulevikkuunistustest ning “In a Dark Hour” (“Pimedal tunnil”) Abram Cytryni tumeda fantaasia tekstile. Abram Cytryni luuletas juba kaheksa-aastaselt. Kui perekond vangistati Łódži getosse, jätkas ta päeviku pidamist ning tänapäeval on tema luuletusi ja päevikut tõlgitud paljudesse keeltesse. Cytryni mõrvati 17-aastaselt Auschwitzis koonduislaagris. Laulud esitas Archie Buchanan, St Jamesi poistekooriges, teismeline lapstäh, kelle biograafias on rollid Covent Gardeni etendustes, ettekanded kontserdisaalides, filmimuusika lindistused ning Kate Middletoni ja prints Williami laulatusel laulmine.

Preisneri laulud on lummasvalt lihtsad ja loomulikud, nad meenutavad Arvo Pärdi helget palvelaulu “Vater Unser”. Nende kahe eelmainitud laulu

eriline, mänguline ja vagus meeleolu taandas teose äärmiste osade dramaatilist mahukust ja otseütlevat dramatismi. Finaalis “Epitaaf” oli maksimaalselt kõlajõudu, orkestrile lisandus koor (Crouch End festival Chorus) ning Lisa Gerrard. Publik plaksutas finaali kordu-sele.

Idee ja ka muusikamaterjali poolest toob Preisneri “Lootuste päevikud” meelde põlvkond vanema poola autori Henryk Mikołaj Górecki “Kurbade laulude” sümfoonia aastast 1976, mille keskse *Lento* osa aluseks on gestapo mõrvatud tüdruku hüvastijätusõnum. Sarnane on ka poola rahvamuusika kõla helimaterjalis. Samuti võiks Preisneri stiili võrrelda Wojciech Kilariga minimaalsetliku orkestrimuusikaga. Kuid erinevalt Kilarist ning veelgi enam detaili- ja varjundirohkust Góreckist on Preisneri helitöö filmimuusika pitsers – rõhutatult tugevad värvid ja kujundid, suured figuurid ja lihtsakoelised helimaastikud. Selline muusika kõnetab paljusid kuulajaid.

**Eesti
Muusika
Päevad
2014**

**5.-11.
aprillil
Tallinnas**

**Korraldab
Eesti Heliloojate
Liit
[www.helilooja.ee/
emp](http://www.helilooja.ee/emp)**

SUURVORM

**Tähista
festivali
35.
juubelit**

**50 festivali passi
müügil Piletilevis
www.piletilevi.ee**

**01.I-28.III
Pass 35 €
Sooduspass 25 €**

**01.III-7.IV
Pass 40 €
Sooduspass 30 €**



Uued tuuled Eesti Muusikakoolide Liidus

KADRI MALM

Tallinna muusikakooli õpetaja

Eesti Muusikakoolide Liit (EML) asutati 1993. aastal Tallinna, Viimsi, Tabasalu, Kiili, Kose, Jõgeva ja Vändra muusikakoolide direktorite eestvedamisel. Sama aasta sügiseks oli liitunud veel 46 muusikakooli. Kõik need kakskümmend aastat juhtis liidu tööd väga pühendunult Viimsi muusikakooli direktor **Urvi Haasma**, kes hoolitses eestikeelsete õppematerjalide väljaandmise eest, organiseeris üleriigilisi konkursse ja lõi märkimisväärselt palju kontakte teiste riikidega, mille tulemusena on Eesti muusikakoolid saanud käia Euroopas festivalidel ja tutvuda sealse muusikaõppega. 2001. aastal sai EML ka Euroopa Muusikakoolide Ühenduse (EMU) liikmeks. Liidu juhatuse töös on kahekümne aasta jooksul aktiivselt osalenud veel Silja Aavik, Andres Teppo, Kalle Tamra, Anne Kaus, Jaanus Põlder, Andres Kase jt.

Möödunud aasta 8. juunil valis EML endale uue juhatuse. Esimeheks sai Võru muusikakooli direktor **Neeme Punder** ning uued juhatuse liikmed on **Tonio Tamra** (Viljandi MK direktor), **Kadi Katariina Sarapik** (Tallinna MK direktor), **Timo Steiner** (TMKK direktor), **Andres Teppo** (Keila MK direktor) ja **Ülle Andreson** (Ülenurme MK direktor). Neeme Punder, Tonio Tamra, Andres Teppo ja Kadi Katariina Sarapik räägivad, milliste mõtete ja plaanidega on nad ametisse asunud.

Millised on teie pilgu läbi Eesti Muusikakoolide Liidu funktsioon ja eesmärgid? Miks on EMLi üldse vaja?

Neeme Punder: Eesti Muusikakoolide Liit on katusorganisatsiooniks rohkem kui 80 Eesti muusikakoolile. See on meile suur ülesanne. Kuna riik otseselt muusikakoole ei toeta (1994. aastal anti muusikakoolid kohalike omavalitsuste haldusalasse), ei tegele õppekavadega ning distantseerub muusikakoolide rahastamisest, siis EML soovib kõiki neid lünki täita. Muusikakoolide Liit tegeleb oma põhikirjale toetudes veel muusikaalaste trükiste väljaandmisega, konkursside ja festivalide korraldamisega ning osaleb rahvusvaheliste ja riigisiseste organisatsioonide töös. Ühesõnaga, Muusikakoolide Liit on organisatsioon, kes korjab kokku muusikalise huviharidusega seonduvad ideed, analüüsib neid, töötab välja visioonid ja taktika.

Tonio Tamra: Vaadeldes muusikakoolide olukorda praeguses Eestis, on Muusikakoolide Liidu ülesanded ja eelistused muutumas. EML on sunnitud võtma vastutuse muusikahariduse säilimise eest ja välja töötama Eesti muusikakultuuri jätkusuutlikkust arvestava arengukava. Igal lapsel peab olema võimalus pilli õppimiseks, nii muusikakeskkooli kui Kilingi-Nõmme muusikakooli õpilasel. Noortele tuleb anda kõrgetasemelist huviharidust, kaasates kollektiive, kes on omakorda kohaliku kultuurielu rikastajad. Ka võiksid lapsed väljastpoolt Tallinna ja Tartut saada edaspidi sellist haridust, mis võimaldaks neil muusikaõpinguid jätkata ja seega toetada ka meie kõrgkultuuri arendamist. Selleks, et edaspidi saaks tulemuslikumalt tegutseda, oleks Muusikakoolide Liidul vaja tellida vastavad uuringud muusikalisest baasharidusest ja selle olukorrast Eestis. Neid teemasid on üliõpilaste ja teadlaste teadustöodes lubamatult vähe käsitletud.

Kadi Katariina Sarapik: Eesti Muusikakoolide Liit loodi ajal, mil kõik, mis muusikakoole puudutas, oli riiklik: õppekavad, atesteerimiskomisjonid, haridus ja töökohtade suunamine. Aeg ja kord on muutunud ning muusikakoole puudutav on läinud palju segasemaks... aga ka rikkalikumaks. Kuna iga kool õpetab lapsi oma õppekava järgi, siis see on soodustanud väga omapäraste



**Ahtme muusikakooli õpilane Brigitta-
Selestina Petropavlova mängimas Bach'i
konkursil.**

FOTO ARVET MÄGI / SCANPIX

keskuste teket: ühes maakonnas on suurem kaal pärimusmuusika õppel, teises rohkem rütmimuusikal, kolmandas klassikalisel muusikal.

Missugused on teie isiklikud mõtted ja plaanid EMLis?

Neeme Punder: Tahan eeskätt süsteemi korrastada ja kokku liita, tegelda õppekavadega, laiendada õpetamissuundi. Oluline oleks ansamblites ja orkestrites mängimise osa suurendamine koolides ja kunstide sünteesi teke, parem koostöö teiste muusikaharidust andvate koolidega, ainelitute ja huvigruppidega. Tahan võidelda õpetajate palkade eest, selle eest, et koolid saaksid rohkem raha ning kindlasti jätkata traditsioonilisi tegevusi, nagu konkursid, festivalid, täiendkoolitused, trükiste väljaandmine ja muu selline. Tahan tegutseda nii, et oleksime ühiskonnas nähtavad ja vajalikud.

Tonio Tamra: Kõigepealt tuleb määratleda nii EML kui ka üldse muusikakoolide visioon ja selles koolidega

TONIO TAMRA: “Kõigepealt tuleb määratleda nii EML kui ka üldse muusikakoolide visioon ja selles koolidega kokku leppida. Seejärel on vaja kokku panna arengukava koos tegevuste välja toomisega.”

NEEME PUNDER: “Tahan võidelda õpetajate palkade eest ning kindlasti jätkata traditsioonilisi tegevusi, nagu konkursid, festivalid, täiendkoolitused, trükiste väljaandmine ja muu selline. Tahan tegutseda nii, et oleksime ühiskonnas nähtavad ja vajalikud.”

kokku leppida. Seejärel on vaja kokku panna arengukava koos tegevuste välja toomisega. Me peame ka tegelikkuses neid eesmärke ellu viima, mis nii huvikooli seaduses kui ka enamiku koolide arengukavas kirjas on, võrdselt arendama nii eelkuteõpet kui ka laiapõhjalist muusikalist huviharidust.

Kadi Katariina Sarapik: Meie väikese rahvaarvu juures peaks tööpoolest igal huvilisel lapsel olema võimalik õppida muusikat. Kui leidlik keegi oma koolis olla saab, sõltub paljudest teguritest. Pilliõpe on kallis ja kooli vastuvõetud laste arvu määrab õpetajate palgafond. Mõned on leidnud lahenduse selles, et esimestel aastatel pilli rühmaõppes õpetada. Mingil hetkel on aga vaja rühmaõppest minna edasi individuaalõppele. Ka pole hetkel Eestis palju õpetajaid, kes on saanud rühmaõppe läbi viimiseks vajaliku ettevalmistuse.

Andres Teppo: Usun, et Eesti Muusikakoolide Liidu tegevus on muusikakoolide tööd siiani hõlbustanud. Minu küsimus on: mis saab siis, kui muusikakoolid ei leia oma elarvest kahte eurot pearaha Muusikakoolide Liidu ülalpidamiseks ning kohalik omavalitsus, kellele kuulub muusikakool, reorganiseerib selle või koguni sulgeb? Juriidiliselt on see võimalik, sest muusikakool kuulubki omavalitsusele. Mõlema ministeeriumi esindajatele on nendest probleemidest räägitud, kuid see küsimus pole neile tundunud piisavalt oluline. Minu sooviks on jõuda meie kultuuripoliitikutega nendes küsimustes vähemalt dialoogini ja ideaaljuhul ka riigi osaluseni professionaalse muusikalise põhihariduse andmisel. Põhiosa keskastme muusikakoolide õpilastest on õpinguid alustanud mõnes muusikakoolis, ka kaks kolmandikku TMKK lõ-

petajatest. Pole kahtlust, et meie muusikaharidussüsteem ei saa toimida ilma muusikakoolideta.

Milline on Eesti muusikakoolide seis praegu?

Neeme Punder: Head on palju. Vaadakes vaid nende tegevuste hulka, mida koolid ise korraldavad. Meie uus koduleht annab sellest kena ülevaate. Aga muresid on ka palju. Eesti muusikakoolid on väga erinevad. On selliseid, kus keskendutakse just professionaalse te muusikute kasvatamisele, ja on neid, kes ei osale aktiivselt konkurssidel ja on keskendunud vaid huvitegevusele. Suureks probleemiks on see, et Eesti elanikkond koondub üha enam Tallinna ja Harjumaale ning maapiirkonnad, eriti Lõuna-Eesti, jäävad inimestest tühjaks. Vaesemaks jäävad ka omavalitsused. Nad ei jõua enam koole rahastada ja õpetajatele palka maksta. Näiteks Võru muusikakooli õpetaja palk on pealinn muusikakooli õpetaja palgast ligi 200 eurot madalam.

Muusikakoolide Liit sooviks varasemast tihedamat koostööd omavalitsustega. Tahame ka iga aasta lõpul välja selgitada parima omavalitsuse ja teda tunnustada.

Tonio Tamra: Hetkeseis on üheaegselt väga hea ja väga kehv. Hea, et omavalitsused hoolivad muusikakoolidest – 20 aasta jooksul ei ole ühtegi kooli suletud. Suuremates linnades ja maakonnakeskustes on rahaline olukord parem, väikestes kehvem. Aga selline olukord valitseb valdkonnast sõltumata üle terve Eesti. Juba ammu ei unistata maakonna keskustes tšello- või trombooniõpetajast. Seal ei jätku ka kitarrõpetajaid.

Kui riigi regionaalpoliitika on pealinnakeskne (mõnes valdkonnas õnneks ka Tartut arvestav), siis muusikakultuuri esmaseks ülesandeks on olnud kõrgkultuuri arendamine. Seni on muusikakoolid baashariduse andjana suutnud pillimängu õpetuse taset hoida ning motiveerida lapsi edasi õppima, pärast

neist aga paraku õpetajaid tagasi saamata.

Eks muusikakoolide hetkeseisu hindamise üks tunnus on meie paiknevus valdkondade maastikul. Kuhu paigutada muusikakool, mille orkester mängib Beethoveni "Egmonti"? Rahvakultuur see ei ole, sest Beethoven ei kuulu rahvakultuuri. Samuti ei ole see helikunst, sest laste mängutase ei võimalda maailmatasemel interpretatsiooni. Muusikakool ei ole "päris haridus", sest huviharidus on vabatahtlik ja oleme väike osa noorsootööst. Kuna me õpetame, siis ei saa meid ka ainult kultuurivaldkonda liigitada. Nii ripumegi erinevate maailmade vahel, ainsaks lootuseks omavalitsuse mõistev suhtumine.

Andres Teppo: Eestis tuleks rakendada regionaalpoliitikat nagu Soomes, kus palgad pealinnast kaugenedes mitte ei vähene, vaid suurenevad. See eeldab riigi osalust kolmanda sambana. 400 eurose brutopalgaga töökohta kuskil äärealal saavad endale lubada ainult eakamad õpetajad, kellel on pension toeks. EMTA lõpetaja sattumine sellisesse kohta on vähe tõenäoline.

Kuigi Eestis on palju tublisid omavalitsusi, kus ollakse nõus tasuma kas või oma valla lapse pearaha muusikakooli omavale naaberomavalitsusele, on ka juhtumeid, kus "tulevane Randalu" ei jõuagi vastuvõtukatsetele.

Kadi Katariina Sarapik: Linnades ja suuremates keskustes on lastel suuremad valikud, kuhu ja mida õppima minna, aga maakohtades jääb muusikaõpe väga suures osas kohalike õpetaja Lauride õlgadele. Muusikakoolide Liit peaks tänases ja homses Eestis looma kasvõi "õpetaja Lauride võrgustikke" ja selgitama kohalikele omavalitsustele nende inimeste väärtust.

Muusikakoolid Eestis on väga erinevad ja võiks öelda, et regiooniti on tekkinud teatud spetsialiseerumine. Lõuna-Eestis on väga tugev pärimusmuusika suund, Ida-Virumaal aga on põhirõhk endiselt klassikalisel muusikal.

Neeme Punder: Ma ei näe selles midagi halba, kui koolid spetsialiseeruvad mingile kindlale suunale. Mind pigem segab olukord, kus Tallinna koolides on suur konkurents ja palju soovijaid, aga mujal Eestis lapsi vähem

ja konkurents nõrgem.

Tonio Tamra: Ma ei jagaks suundumusi regiooniti, vaid koolide kaupa. See oleneb pigem koolijuhist kui kooli asukohast, eelkõige aga õpetajate olemasolust. Ma arvan, et enamik direktoreid tahaksidki kõike võrdselt arendada. Tahaks uusi erialasid, aga õpetajaid (kui neid ka oleks) ei saa juurde võtta, sest praegused sooviksid rohkem tööd teha. Nii olemegi sundseisus ja meil puudub üldplaan, milline peaks üks muusikakool maakonna keskses, linnas või valas olema. Kujutage ette, et väikeses põhikoolis õpetataks ainult matemaatikat ja geograafiat, kuna teiste ainete õpetajaid ei ole võtta. Õnneks on riiklik õppekava üldkoolidele kohustuslik. Enamikku meie muusikakoolidest võetakse aga vastu õpilasi neile erialadele, mille õpetajaid koolis on, või mille arengut direktor on vajalikuks pidanud. Nii lihtne see ongi!

Andres Teppo: Regionaalset spetsialiseerumist ma heaks ei kiida. Ideaalne oleks, kui igas muusikakoolis oleks rohkesti võimalusi, klassikalisest viulist ja klaverist kuni pärimusmuusika ja rütmimuusikani.

ANDRES TEPPU: "Korralik klassikaline algõpetus peaks olema kindlasti kättesaadav igas muusikakoolis. Üleriiklike konkursside statistikat vaadates võib näha, et on koole, kust alati osaleb palju õpilasi, kes saavutavad häid tulemusi ning on koole, kes osalevad harva või üldse mitte ja tulemused on kasinad. Pole aga kahtlust, et andeid on kõikjal üle Eesti. Tuleks mõelda, miks see nii on."

Missugused uuendused ja muutused on EMLil plaanis?

Neeme Punder: Ühe esimese uuendusena lõime Muusikakoolide Liidu tegevjuhi ametikoha, kus töötab nüüd Mirje Mändla, muusikateadlane ja kauaaegne Klassikaraadio hääl. Kuna kõik juhatuse liikmed on oma tegemistes väga aktiivsed, siis asjadega pidevalt tegelev tegevjuht on hädavajalik.

Uuendasime iga-aastast üleriigilist konkurssi. Alles jäid eelvoorud kuues regioonis, kuid ära jääb lindivoor. Lõppvõistlus toimub selle aasta 17. märtsil kõigil pillirühmadel koos Eesti Muusika-

ja Teatriakadeemias. Konkurssi valmistakse seekord ette koostöös ainelitutelega. Igas žüriis (ka regioonis) on kaks ainelitute esindajat, kes on ka püsiliikmed kõikides voorudes.

Juba eelmine liidu juhatuse käivitas uue kodulehe projekti. Selle arendus on hetkel meie kõige tähtsam tegevus, sest kõik koolid saavad sinna ka oma tähtsaid sündmusi jm lisada. Olen väga rõõmsalt üllatunud, kuidas kõik on valmis koostööd tegema ja kaasa mõtlema.

27. novembril tähistasime EMLi 20. aastapäeva. Sel päeval andsid 61 kooli kontserte üle kogu Eesti! See oli võimas!

Tonio Tamra: Juhatuse on sisse lükanud uue käigu. Neeme mainis paljusid



Ülenurme muusikakooli jõulukontsert.
FOTO HEILI MÄGI

ettevõtmisi. Vaja oleks kokku leppida EMLi visioonis, koostada arengukava, tegevuskava ja jõuda ühiselt arusaamisele väga olulistes küsimustes. Kuidas, mida ja kui palju lapsi muusikakoolid õpetama peaksid? Milliseid erialasid Eestile ja kohalikele regioonile vaja on, palju peaks olema muusikakollektiive? Kas me oleme nõus, et mõni valdkond – näiteks puhkpilliorkestrid maapiirkondades vaikselt hääbuvad või võtame üheskoos puhkpillimuusika ühingu midagi ette? Kas dirigentide ja pilliõpetajate koolitamine ning tööle asumine väljaspool tõmbekeskusi on

ikkagi lootusetu unistus?

Liidu ülesanne oleks anda abi ja nõu kogu muusikaharidussüsteemi korrastamisel. Ainekavad ja õppekavad tahavad uut sünergiat. Ja muidugi õpetaja ise. Täna on tema staatus ja töötasu Eesti ulatuses ebaühtlane. Nad nagu on, aga ei ole ka "päris" õpetajad. Vaadake, mis toimub üldhariduses. Varem või hiljem puudutavad need protsessid ka muusikakoole. Selleks tuleb valmis olla ja töötada.

Viimasel ajal on tugevasti kasvanud pärimusmuusika ja rütmimuusika õpetamise ja õppimise populaarsus. Kas mõnes muusikakoolis võib seetõttu klassikalise muusika õpe hoopis hääbuda?

Neeme Punder: Ma ei tahaks üldse midagi ennustada. Selge see, et muusikakoolid peavad suuremal või vähemal määral järgima ühiskonna ja noorema põlvkonna trende. Vaidleksin vastu arvamusele, et kui inimene mängib näiteks rock- või pärimusmuusika bändis, siis tema pillimänguuskused on kesised. Ma pigem näen probleemi laiemalt, näiteks meie valitsuse hinnangutes ja tegevuses, kus haridust ja kompetentsust ei peeta tähtsaks. Lehe toimetajaks saab ilma kõrghariduseta inimene või mõnele muule strateegiliselt tähtsale kohale määratakse selles ametis mitte pädev parteile ustav isik. See on noortele väga halb eeskuju, sest miks siis üldse õppida, kui piisab vaid valitsejaga hästi läbi saamisest. Sama märkan tihti koolibändides või sõpruskonna gruppides, kus tõesti vaid n-ö tinistatakse ja lauldakse mööda ja kui siis mõni raadio või telejaam selle asjaarmastuse üles korjab ja seda kõrge kultuuri pähe esitleb, siis tundub see väga ebaõiglane nende muusikaõppurite ja pilliharjutajate suhtes, kes näevad tõsist vaeva, et muusikat professionaalselt hästi teha. Peame õppima muusikahariduse osa ühiskonnas väärtustama.

Tonio Tamra: Siinkohal tänu koolidele, kes sõltumata haridusastmest on oma tee läbi mitmekülguse leidnud, sest vastasel korral poleks neid koole enam. Euroopa muusikahariduses on niikuinii paradigma muutus. Stiilid on segunenud. Ei ole ainult kitsalt nn klassikaline, rütmimuusika ja pärimusmuusika suund. 7–14-aastast last ei tohi vä-



Noor pillimees Pärnu-Jaagupi muusikakoolist.
FOTO ANTS LIIGUS / SCANPIX

ga kitsalt ühes suunas õpetada. Loovust tuleb igakülgelt arendada ja lapsele arenguks võimalusi anda. Näen ja kuulen, mida on oma valdkonna arenguks teinud huvikoolide, keskastme koolide ning ülikoolide rütmimuusika ja pärimusmuusika õpetajad.

Kadi Katariina Sarapik: Seda, kas klassikalisele muusikale võib pärimus- või rütmimuusikaõpe ohtlikuks saada, ma ei usu. Mida suurem on valik, seda parem. Klassika ei kao päriselt kuskile.

Andres Teppo: Pärimusmuusika ja rütmimuusika võidukäik mind ei häiri, vastupidi – klassikalise klaveri lõpetanud noorel on oma haridusest vähe kasu kui ta seda edasi õppima ei lähe. Tõenäoliselt läheb tal praktilises elus rohkem vaja akordimärkide järgi saatmise oskust. Sellegipoolest kordan veel, et korralik klassikaline algõpetus peaks olema kindlasti kättesaadav igas muusikakoolis. Ma ei tea, kuidas ja mis alustel see erinevates koolides toimub, kuid üleriiklike konkursside statistikat vaadates võib näha, et on koole, kust alati osaleb palju õpilasi, kes saavutavad häid tulemusi ning on koole, kes osalevad harva või üldse mitte ja tulemused on kasinad. Pole aga

kahtlust, et andeid on kõikjal üle Eesti. Tuleks mõelda, miks see nii on.

Milline paistab Eesti muusikakoolide süsteem Euroopa taustal?

Neeme Punder: Minu meelest on meil palju eeliseid Euroopaga võrreldes, kus on tehtud mitte just õnnestunud otsuseid rahastamises ja sisulistest küsimustes. Samas ei saa me end päris võrrelda Saksamaa või mõne muu suurriigiga – meie võimalused on väiksemad.

Tonio Tamra: Euroopa on suur. Oleme kindlasti ühele lapsele muusikalise huvihariduse andmiseks kuluva raha osas viie rikkama riigi seas (pearaha suhtarv üldhariduskooli pearahaga võrreldes). Austriast ja Hollandist paistab Eesti süsteem nõukogude aja jõuka pärandina, mille eest ei hoolitse ega muretse ei Haridus- ja Teadusministeerium ega ka EMTA.

Andres Teppo: Parimad võimalused muusikuks saada on minu arvates Soomes, Saksamaal ja Ungaris. Muusikakoolide võrgustik puudub näiteks Hispaanias (välja arvatud Kataloonia). Eesti muusikakooli süsteem saaks suurepäraseks, kui eespool nimetatud puudused kõrvaldada.

KADI KATARIINA SARAPIK: "Maakohtades jääb muusikaõpe väga suures osas kohalike õpetaja Lauride õlgadele. Muusikakoolide Liit peaks tänases ja homses Eestis looma kasvõi "õpetaja Lauride võrgustikke" ja selgitama kohalikele omavalitsustele nende inimeste väärtust."

"Verdissimo" junior

IA REMMEL

Suure ooperilooja Giuseppe Verdi 200. sünniaastapäeva tähistati möödunud aastal tema teoste esituste ja mitmete üritustega. Estonia maja 100 aasta juubeli raames peeti ka festivali "Verdissimo". Selle kõrval käivitati veel üks omapärane ettevõtmine, "Verdissimo junior", mille algatajaks ja inspireerijaks oli Itaalia suursaadik Eestis **Marco Clemente**. "Verdissimo junior" oli oma sisult esseekonkurss Verdi ooperi "Rigoletto" põhjal, saatkonna koostöös Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ning Rahvusoper Estoniaiga. Töid laekus aukartust äratav hulk, 407, 28 parimat tööd valiti finaali. Kirjutisi lugesid ja hindasid Rahvusoper Estoniast **Mart Mikk**, EMTAst **Ene Kangron**, **Kerri Kotta**, **Anu Kõlar** ja **Kristi Kiilu** ning Nõmme gümnaasiumi õpetaja **Jaanus Kann**. Žürii tööd juhtis helilooja **Helena Tulve**. Helena Tulve ütles töid kommenteerides, et kuigi selgus, et oli palju neid, kes olid esimest korda ooperis, tegi rõõmu arusaam, et paljusid puudutas see kogemus positiivselt, tajuti ooperikunsti sügavust, ülevust ja ilu ja loodetavasti tullakse teatrisse tagasi. See oli ka üks selle projekti eesmärke.

Võistlusel osalesid Tallinna Westholmi ja Kärkla Ühisgümnaasium, Tallinna Kunstigümnaasium, Pärnu Ülejõe gümnaasium, Ühisgümnaasium ja Hansagümnaasium, Pääsküla gümnaasium, Alatskivi ja Tamsalu keskkool ja Tallinna Tõnismäe Reaalgümnaasium. Finalistide seast valiti kümme laureaati: **Andreas Aadel**, **Timothy Beres**, **Kertu Külaots**, **Kirsi Mari Lepik** (Tallinna Westholmi gümnaasium), **Adele Vaks** ja **Joanna Jürimäe** (Kärkla Ühisgümnaasium), **Kairi Janson** (Pärnu Ühisgümnaasium), **Liis Künnapas** (Pärnu Hansagümnaasium), **Erki Meinberg** (Tallinna Pääsküla gümnaasium) ja **Elis Pärn** (Alatskivi keskkool). Parimaks kirjutajaks osutus **Adele Vaks** Kärkla Ühisgümnaasiumist, kes sai auhinnaks reisi Itaaliasse Verdiga seotud paikadesse. Teine koht läks **Kertu Külaotsale** Tallinna Westholmi gümnaasiumist, auhinnaks DVD-kolleksioon Verdi 27 ooperist, ning kolmanda koha sai **Timothy Beres**, samuti Westholmi gümnaasiumist, auhinnaks CDd 16 Verdi ooperi ajaloolise ettekandega.

Konkursi võitjale Adele Vaksile meeldib kirjutada, ta peab ka oma blogi.



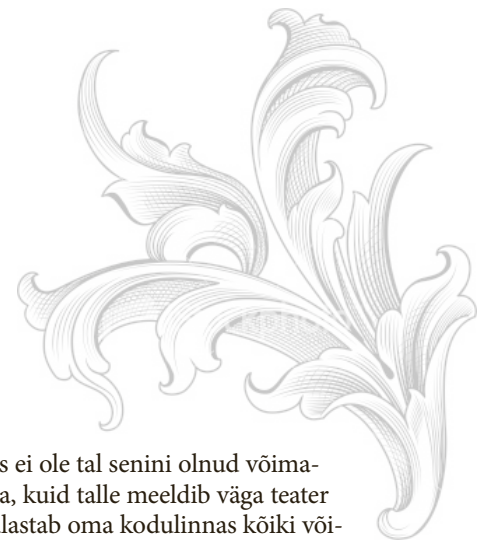
Vasakult: Itaalia suursaadik Marco Clemente, Timothy Beres, Adele Vaks ja Kertu Külaots.

FOTO IA REMMEL

Ooperis ei ole tal senini olnud võimalust käia, kuid talle meeldib väga teater ja ta külastab oma kodulinnas kõiki võimalikke kontserte ja etendusi. Talle meeldib džäss ja folk, ta on ka muusikakoolis klaverit õppinud. Muusikaelu kohta Kärklas ütles Adele Vaks, et see on üsnagi elav nii väikese koha kohta, hiljutistest esinejatest mainib ta Mihkel Polli ning igasuvist "Hiiu folki". Oma osa võistluse edus oli ka Kärkla Ühisgümnaasiumi inspireerival muusikaõpetajal Timo Ligel. Verdi "Rigolettost" kirjutama valmistudes vaadati enne selle ooperi videoid erinevate esitustega ning tutvuti ooperi sisuga. Adele Vaksi võidutööd saab lugeda edasistest Muusika numbritest.

Kolmanda preemia võitja Timothy Beresi sõnul ei ole ooper siiani tema otseesse huviorbiiti kuulunud. Pigem huvitab teda *reggae*. Kuid nüüd, sellel võistlusel osaledes, hakkas see žanr teda palju rohkem köitma. Ooperit võiks tema arvates ka rohkem noortepäraselt stiilis reklaamida ja selgitada selle ülesehitust.

Teise preemia saaja Kertu Külaots ütleb, et saigi "ooperipisiku" just sellest "Rigoletto"-projektist, kuigi on varemgi hea meelega klassikalist muusikat kuulnud. "Ooperid on sisuliselt väga keerulised ja sügavmõttelised, noorte maailmapilt ei lähe sellega tihti kokku. Aga sellised projektid toovad ooperile lähemale." Oma kirjutises vaatles ta "Rigolettost" tänapäeva kontekstis, mitmed seal kajastunud teemad, ka pereprobleemid, on olemas ka meie kaasajal. Ooperikunsti propageerimise kohta arvas Kertu, et ooper peaks minema ka Tallinnast välja väiksematesse kohtadesse. Ta ise on tulnud Võrust Tallinna õppima; tema meelest ei saa inimesed väiksemates kohtades tegelikult oma kultuurivajadust kätte.



Vastuseks Saari Tamme artiklile “Kirjamees Tuudur Vettik”

SIRJE ENDRE
toimetaja ja kirjastaja

Voltaire ütleb oma “Traktaadis tolerantsusest”, et “sallimatus on [...] jabur”. Laine Randjärve raamatule ülimalt kriitilise hinnangu andnud Saari Tamm on oma artiklis silmapaistvalt sallimatu, teos pälvib temalt üksnes kriitikat ning hukkamõistu. Tamme käsitlus ja sõnavalik lubavad oletada, et ta ei ole kas piisava põhjalikkusega raamatut lugenud, sellest arusaamine oli talle üle jõu või oli arvustaja mingil põhjusel autori suhtes lihtsalt pahatahtlik.

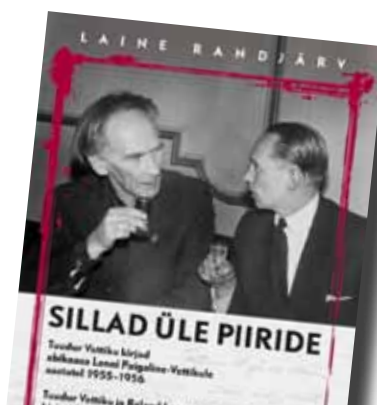
On lihtsamaid ja keerulisemaid töösieluraamatuid. Lihtsamates algab faabula peategelase sünniga, seejärel järgitakse tema elukäiku, kirjeldatakse mõningaid sündmusi ja lõpus võetakse tegelase elu ja töö kokku. Teistes on kompositsioon keerulisem, moodustades võrgustiku. Sel juhul arendab autor põhiteemat läbi erinevate valdkondade, võrreldes ja analüüsides inimese elu mõjutavaid paljusid tegureid, olukordi, sündmusi. Sellist lähenemist nimetatakse interdistsiplinaarseks meetodiks. Nagu puu, mille tüvest hargneb võra, kus oksad on igaüks just nagu iseseisvad, kuid ometi tüve küljes kinni ja kus tüve mahl toidab oksa. Selliste raamatute hulka kuulub ka Randjärve “Sillad üle piiride”, mis räägib kahest koorijuhist, Tuudur Vettikust ja Roland Laasmäest ning nende ajast.

Autor kirjutab raamatu sissejuhatuses: “Otsustasin esitleda erinevaid tahke neist huvitavatest meestest ja andekatest loojatest läbi nende väga isikliku ja salajase maailma.” Vettiku ja Laasmäe seni avaldamata kirjavahetus ning Vettiku kirjad vanglast abikaasale on selle teose võimas tüvi. Randjärv ütleb: “Kirjavahetuse iseloom võib pealiskaudsel vaatamisel olla küllaltki petlik, seetõttu tuleb kirju analüüsides käsitleda neid kui vestlust iseendaga, dialoogi kahe, mitme

või paljude inimeste vahel. Samaaegselt tuleb näha ja mõista neis peegeldumas suhteid isiku, perekonna ning ühiskonna vahel, arvestades ka ajaloolist situatsiooni.” Ta lisab, et “tulenevalt konteksti tundmisest või teadmatuses selle suhtes [võib tekst] anda võõrale lugejale täiesti vastukäivaid ja mittetõeseid signaale faktidest, sõnadest, piltidest või mõttekildudest”.

See ongi nähtavasti juhtunud muusikateadlase Saari Tammeaga. Ilmselt mõistmata, millest üldse on raamat, pilab ta Randjärve teose kohta kõrge ja üleolevaid arvamusi, nagu “läbiv juhuslikkus” ja “kiiruga kokkuklopsitud tööversioon”. Seda sorti hinnang sobiks pigem Tamme enda artikli kohta. Raamatust “Sillad üle piiride” ei leia juhuslikku. Interdistsiplinaarne käsitlus eeldab suhteliselt ranget vormi raamatu ülesehituses ja siin on see olemas. Laasmäe ja Vettik olid karismaatilised loovisikud, küllap võinuks autor neile emotsionaalsemalt läheneda, kui ta poleks oma raamatut üles ehitanud sedavõrd vormitruult. Ning kui arvustaja ei mõista, miks on Randjärve raamatus ära toodud nõukogudeaegsed dokumendid, siis kahju küll. Teost läbiv joon on Nõukogude vägivaldajastu kriitika, sellest ka autori materjali valik ja ajastule iseloomulike dokumentide paigutus raamatus. Lisaks käsitleb Randjärv ka vaimse repressiooni ja kohandumise teemaikat, millest Eestis on seni enamasti vaikides mööda mindud.

Tamme teisedki väited on kahtlased, et mitte öelda – lausa valed. Alustagem kasvõi artikli pealkirjast “Kirjamees Tuudur Vettik”. Pealkirja stiil meenutab nõukogudeaegset ajalehte, kuid olgu sellega kuidas on. Märkimist väärib aga asjaolu, et pealkiri on eksitav. Randjärve raamat ega ka Tamme artikkel ei analüüsi ju Vettikut “kirjamehena”, kuigi



• **Laine Randjärv. Sillad üle piiride.** Tuudur Vettiku kirjad abikaasale Lonni Paigaline-Vettikule aastatel 1955–1956. Tuudur Vettiku ja Roland Laasmäe kirjavahetus aastatel 1959–1975. Kirjastus SE&JS, Tallinn, 2012.

• **Saari Tamm. Kirjamees Tuudur Vettik.** Muusika 2013, nr 6/7, lk 17–18.

raamat tugineb kirjavahetustele ja autor oma järelduste tegemisel nendest ka lähtub. Kui Tamm peabki just kirju ja nende kirjutamist silmas, siis õigluse mõttes pidanuks ta tekitama pealkirja “Kirjamehed Vettik ja Laasmäe”. Pangem aga tähele – Tartu legendaarne koorijuht Roland Laasmäe ei pälvi üldse Tamme tähelepanu.

Ta ei ole märganud, et raamatus käsitletakse väga olulist teemaikat – loovisiksuse vahekorda vägivaldse režiimiga. Randjärv analüüsib loovnimeste võimalusi (või nende puudumist) luua loominguilisi ning hingelisi sildu üle võimu kehtestatud piiride. Kuivõrd said koorijuht ja -lauljad teostada end (koori)loomingu ja ühiskonnas nõukoguliku repressiivvõimu ajastul? Autor püstitab hüpoteesi, kas Vettikul, Laasmäel ja nende kolleegidel oli võimalik osaleda sotsiaalpoliitiliste protsesside kujundajana, ja tema raamat annab sellele vastuse – oli.

Tamme kirjatükis on otsest valet veelgi. Näiteks ta kirjutab: “Ootasin avaldatud kirjade hoolikat kommentee-

rimist või valikulise vaatluse põhjendusi, paraku ei leidnud kumbagi.” Raamatu kõikides peatükkides on analüüsitud ja kommenteeritud nii kirjavahetust kui ka ajastut.

Tamm: “Kirjades avalduv teemade ring on laiem, sellest ei ole kuskil ülevaadet, isegi mitte loeteluna.” Raamatus avaldatud Randjärve intervjuud Kuno Arengu, Ants Üleoja, Elvi Alekannu ja Ahto Liigiga ning autori üleskirjutused vestlustest meeskooi Gaudeamus koorilauljatega on kirjavahetuses sisalduvate teemade loomulik jätk, alates loovisikute tegevuse vaatlusest kuni laulupeoliikumise sisu analüüsini. On lisatud autori kommentaarid, kirjutatud tõendavad arvukad viited. Aga Tamm leiab siingi põhjust etteheiteks: raamatu viited olla ühtlustamata või kogunisti puuduvad. See väide on arusaamatu, sest 256-leheküljeline raamat sisaldab üle kolmesaja allmärkuse, ammendava loetelu kasutatud allikatest ja kirjandusest, nimeregistri jne.

Kriitik Tamm peab raamatu suureks puuduseks, et ajastut ja ühiskondlikke olusid pole ühes kohas korraga läbi arutatud. Kui autor ainult sellega tegelebki, et analüüsib ajastut ja olusid, milles inimesed elasid ja olid, kuidas saanuks seda ühes kohas korraga läbi arutada? “Sillad üle piiride” on komponeeritud nagu terviklik muusikateos, kus kandev põhiteema (kirjavahetused) ühendab ja arendab edasi erinevaid teemasid, milleks on peategelaste elu ja suhted kolleegidega, laulupeoliikumine, loovinimeste kollaboratsioonism ja kohandumine jne.

Intervjuud oleval toimetamata, jätkab Tamm. Intervjuude litereerimine ehk sõnalise teksti viimine kirjalikku formaati on üks raskemaid ülesandeid igale toimetajale. Kergema vastupanu tee on panna intervjuu kirjakeelde ümber vormis alus-öeldis-sihitis. Hoopis raskem on toimetada intervjuud nii, et see oleks kirjanduslik ja säiliks ka rääkija isikupära. Toimetaja ja kirjastajana ei pea ma õigeks intervjuude ümberkirjutamist. Randjärve raamatu intervjuud on litereeritud professionaalselt, intervjuueeritavad on siin olemas oma isikupärase ütlemisviisi ja iseloomu nüanssidega. Oluline on lisada, et koostöös autoriga oli toimetamine suhteliselt kerge, kuna intervjuud olid tehtud oskuslikult.

Tamme järgmine etteheide: miks

Randjärve ei loetle oma raamatus koorijuhitud kirjutatud raamatuid ega analüüsi neid? Aga sellepärast, et see ei ole käsitletava raamatu teema – anda kirjanduslikke ülevaateid ilmunud teostest.

Tammele on tema sõnutsi arusaamatu, miks Vettikust kirjutatud monograafia (1990) on jäetud tähelepanuta, kuigi selles ja mujalgi oleval Vettiku vangistuskäiku põhjalikult kirjeldatud. See fakt ei vasta tõele. Vettiku vangistamise toimik avanes uurijale alles 2008. aastal. Tema vangistamise üksikasjalised tagamaad on “Sildade”-raamatu põhiteema – kirjavahetused ja neist lähtuva analüüsi – lahutamatu osa. Paljud faktid tuuakse siin esile esmakordselt, mõned valemifaktid lükatakse ümber (nt Vettiku sünnilooa seoses). **Siit tõuseb Randjärve raamatu “Sillad üle piiride” tähendus uue iseseisva allikmaterjalina.** Et Tamm seda ei näe või ei taha näha ja selle asemel raamatu kallal hoopis hoogsat lammutustööd harrastab, iseloomustab kahetsusväärset teda ennast – kiiruga kokkuklopsitud artikli kirjutajana.

Ainsa positiivse hinnangu raamatu peatükile “Kirjavahetuste avaldamisest Eestis” lükkab Tamm sealsamas ise koha ümber, kirjutades, et viide artiklile ingliskeelses ajakirjas Trames

(2012, nr 2) oleval ebaõige seostatuna raamatuga. Proua Tamm võiks ju ometi teada, et eestikeelset artiklit inglise keelde või siis vastupidi sõna-sõnalt tõlkida on võimatu, sest sihtrühmad ja kontekst on erinev. Teiseks, Tramesis ilmunud artikkel on teadusloome, raamatus avaldatud peatükk aga autoril teadlikult populaarsemalt sõnastatud, sest raamat on laiale lugejaskonnale. Niisiis ilmus kõnealune peatükk eestikeelsena raamatus tõepoolest esimest korda.

Selliseid kergesti ümberlükatavaid väiteid on Tamme artiklis ridamisi. Siinne piiratud ruum ei võimalda neil kõigil peatuda. Muu hulgas on Tamm pannud raamatu autorile külge sildi ‘algaja kirjutaja’. Siltidele ei pea muidugi tähelepanu pöörama, sest tänapäeval loobitakse neid Eestis valimatult igas suunas. Antud konkreetset juhul võtke aga appi rahvatarkus: kes teisele ütleb, see ise on.

Soovitati Saari Tammel tutvuda Voltaire’i traktaadiga tolerantsusest – “Et olla õnnelik selles elus, niivõrd kui meie loomuse viletsus seda võimaldab – mida selleks vaja on? Olla leeb.”

Toimetaja veerg

Virge Joamets:

Laine Randjärve raamatu “Sillad üle piiride” ja tema doktoritöö ümber tõusis poleemika nende ilmumise ajal ja see muudkui jätkub. Miks raamatu toimetajal Sirje Endrel ei tule ikka veel pähe küsida: äkki on kuskil siiski midagi viga? Mul on põhjust Saari Tamme arvamustega kõnealuse raamatu sisu kohta nõustuda, ent luges tekkis ka toimetaja töö kohta mitmeid küsimusi. Milleks antakse välja teatmeteoseid? Viited peaksid raamatule lisama soliidust, kuid siinseist definitsioonidest osad tunduvad olevat pandud kõhutunde järgi. Nt lk 141: kobarkõla – akord, kus helid kõlavad mittekorrapärasel struktuuris. Võrreldagu EE-ga. Eriti kummaline on sellist seletust lugeda doktoriks pürginud muusikust autori raamatust. Veelgi enam häirisid aga, täpselt nii nagu Tamm ütles, toimetamata intervjuud, ligi kuuskümmend lehekülge teksti. Krooniliselt korrutatakse ühte ja sama kaks-kolm korda järjest (lk 200: Alguses kui ta [Vettik] kooli tuli, mul on sellest ajast vist isegi paar fotot järel, oli **tal seljas üks esimese vabariigi aegne pintsak** [minu esiletõstetud], nagu arvata võis. Selleaegne mood oli niisugune, et pintsakud oli marulühikesed. Ja temal oli selline hall pintsak, kole lühike, vaevalt-vaevalt mahtus selga, **nii et see võis tõesti olla esimese vabariigi aegne** või kuskilt väga ammustest aegadest). Tüütu on ka ebamääraste oletusi sisaldavad või intervjuud mitte kuidagi edasi viivate repliikidega kohad (lk 195: LR: Nemad, ka Vettik, said õppida koorijuhitud koolimuusika all, eks ole? Vettik alustas üldse hoopiski viiuliopeega. AÜ: **Jaa! Just nimelt.** LR: **Huvitav, kas** Vettik ja Enesaks õppisid mingi aja ka koos? Enesaks oli 1908 sündinud ja Vettik 1898. Kümme aastat vahet. AÜ: **Kes kelle juures õppis, eks ole.** Enesaks õppis mingi aja **vist** [!] Jüri Variste juures.) Pikemaid ja seega veelgi ilmekamaid tsitaate ei mahu siin ära tooma. Toimetaja töö on intervjuus lahtiseks jäänud detailid täpsustada, ülearune ja asjasse mitte puutuv kärpida.



Eesti Kontserdi sügis 2013: klassikatähtedest müstiliste häälteni

AARE TOOL

EMTA muusikateaduse eriala doktorant

Aeg, mil kontserdikorraldajad võisid pühenduda võrdlemisi kitsale valdkonnale, on ilmselt ümber saamas. Üha enam on hakatud otsima vahendeid erineva kuulajaskonna kõnetamiseks, jõudes kohati klassikute poolt “üksluseks mitmekesisuseks” nimetatud paradoksaalse olukorrani. Eesti Kontserdi hooaeg 2013/14 algas paljulubavalt, sest märgata oli tegevusvälja laiendamise püüet ja katsetamisjulgust, võibolla isegi kuulajate žanrielistuste ettevaatlikku proovilepanekut.

Külalised ja juubilarid

2013. aasta jääb meelde **ERSO** ja **Eesti Filharmoonia Kammerkoori** suurejoonelise ja ülivõrdes Ameerika turneeaga.

Ookeanitaguste kolleegidega suhtlemisel on eestlased siiani olnud aktiivsem pool. Tahaks loota, et turnee tulemusena kontserdiorganisatsioonide sidemed laienevad ja mõni Ühendriikide kõrgetasemeline orkester röömustab Eesti publikut omapoolse viisakusvisiidiga. Seni lepidavad siinsed kuulajad meeleldi lähinaabruse külalisorkestritega, sest nendegi tase ei jää maailma parematele alla.

Esimene külaline, riiklik orkester **Novaja Rossija**, astus üles hooaja avakontserdil 31. augustil, dirigendipuldus oma kuuekümnenda aasta juubelit tähistanud **Andres Mustonen**. Tuttavad teosed, näiteks Brahmsi Esimene sümfonia, on kavas alati õpetlikud, need on külaliste mängulaadi vaagimisel mugav mõõdupuu. Kõnekamana mõjub siiski see osa

repertuaarist, millega asjaosalisi seob isiklik kogemus: Kantšeli “Lingering” (2012) ja Gubaidulina “Ratsanik valgel hobusel” (2002). Uudislooming näibki olevat orkestri pärisosa. Kuuldu moodustas esmapilgul mõneti ootamatu mõttelise terviku Mustoneni 19. septembril juhutatud ja lavastatud keskaegse müsteeriumimänguga “Ludus Danielis” (“Taanieli mäng”). Taanieli loo neljakümne aasta tagust esitust on muusikud ise **Hortus Musicuse** algusperioodile tagasi vaadates meenutanud erilise tunderõhuga ja väidetavalt jättis tollal kogetu ka publikule kauakestva mulje. Praeguse aja näilises küllastumises on sama tulemust raske korrata, ehkki tõlgenduses võis aimata kunagise kordamineku tagamaid. Esialgu välja kuulutatud plaan džasstro

kaasamiseks tekitas kartuse järjekordse crossover-katsetuse ees, kuid helikeel oli piisavalt üldistusjõuline ja sobivas kooskõlas loo aegadeülese sõnumiga. Džässist märksa selgemini tuli esile vaimne side nüüdismuusika selle suunaga, mille alla liigitub näiteks Kantšelile omane “müstiline vaikus”.

3. septembril oli Estonia kontserdisaal Poolas alguse saanud ning paljude maade muusikuid ühendava noorteorkestri **I, Culture Orchestra** ja dirigent **Kirill Karabitsi** päralt. Suurt publikuhoovi põhjustas sel kontserdil solist **Khatia Buniatšvili**, pianistide noorema põlvkonna tõusev täht, kellele antud kõrgete hinnangutega võis Prokofjevi Esimest klaverikontserti kuulates nõustuda.

Soome orkestrite kontserdid Eestis on harvemad, kui võiks soovida, võibolla ka sellepärast, et Eestist pole ju keeruline soovi korral ka Soome kontserdile sõita. Siiski esines 9. novembril **Soome Barokkorkester** Vivaldi muusikast koosneva ajastuteadliku kavaga ja sai ootuspäraselt sooja vastuvõtu. Harva nähtavaid tasanodeid kompas 17. novembril **Juri Simonovi** dirigeeritud **Moskva Filharmoonia Akadeemiline Sümfooniaorkester**. Saal oli juba vähemalt päev varem välja müüdud ja publik tuli muusikutest viimast võtma: pianist **Jekaterina Metšetina** “pääses” esimeses pooles kahe lisapalaga, teise poole ametliku osa järel pidi maestro Simonov naasma pulti aga tervelt neljal korral ja isegi siis ei loovutanud külalishke kuulajaskond orkestrit lavalt kerget südamega. Metšetina mängust Rahmaninovi Teises klaverikontserdis kumas läbi sisemine veendumus tehnilises üleolekus, mistõttu puudus vajadus solististaatust väliselt rõhutada. Tšaikovski Kuuendas sümfoonia, nagu ka ülejäänud kavas, hämmastas enim keelpillide kandev kõla ja varjundirikas intensiivsus. Seega oli Estonia kontserdisaali lava ERSO turnee ajaks heades kätes, kuigi kontserdi korraldajaks ei olnudki seekord Eesti Kontsert. Küll oli EK tegev aga 4. detsembril Nokia kontserdimajas esinenud **Tšaikovski-nimelise Suure Sümfooniaorkestri** kontserdi korraldamises. Nokia kontserdimajas mängiti tegelikult üsnagi proosalisel põhjusel: Estonia lavale poleks keskmises märksa arvukam keelpillirühm mugavalt ära mahtunud. Viimasel hetkel tulemata jäänud kauaaegset peadirigenti **Vladimir Fedos-**

sejevit asendas **Aleksandr Sladkovski**. Peaaegu orelil kombel täiuslikult kokku kõlavad puupillid Beethoveni Neljandas sümfoonia kinnitasid, et muusikud olid ettenägematutest asjaoludest hoolimata suurepäraselt vormis. Tšaikovski Neljas sümfoonia oli orkestrile kindla peale minek. Sladkovski tempovalik tulises finaalis ei ohustanud kiiruse poolest just Jevgeni Mravinski esitust, kuid selletagi asetub kuuldu hooaja meelde jäävate esituste hulgas kõrgele kohale.

Tähed ja müstika

Varasema konkurssifestivali “Con brio” jätkuna loodud noorte telekonkurss “Klassikatähed” kujunes läinud aastal erakordselt menukaks. Tõsimeelsemad muusikahuvilised on koguni muretsenud, kas “klassika” ja “tähtede” ühendamine ei lahjenda järsku mõlema sõna tähendust. Kuid ilmselt see nii pole: televaatajate muusikaline silmaring laieneb ja osavõtjad saavad juurde uusi atraktiivseid esinemisvõimalusi. Klassikatäht tšellist **Marcel Johannes Kits** demonstreeris 5. novembril kontserdi esimeses pooles oma solistivõimeid ja teises pooles ansambli mängu oskust koos koolikaaslaste **Robert Traksmanni** (viulil) ja **Rasmus Andreas Raidega** (klaver). 13. novembril toimunud galakontserdil olid väga rohkearvulise publiku ees laval ka kõik teised saate finalistid. Loodetavasti ei eksita avalikkuse suurenenud huvi tähti neile edu toonud teiselt teelt, sest telesaadete eluiga on teadupärast lühike, muusika väljakutsed aga ammendamatud. Publiku huvi muutlikkust tõestas eriti “Con brio” tähtede kontsert 16. septembril Rahvusoper Estonia saalis. Pealtnäha olid sellel kõik eeldused menukas olla: esinesid tuntud eesti interpreedid, kes pealegi on kunagised laureaadid ja praegused publiku lemmikud, kavas oli ka Mirjam Tally uudisteos “Miraaž”. Ometi kogunes huvilisi alla paarikümne. Neile vähestele esitasid **Virgo Veldi** ja

Ralf Taal, tšellist **Marius Järvi** ja **keelpillikvartett Prezioso** muusikaliselt hinnatavalt tegemata Crestoni, Vine'i ja Räätsa teoseid.

Ehk tasuks “Klassikatähtede” meediakogemust rakendada muudelegi ettevõtmistele, eriti nüüdis- ja eksperimentaalmuusikas, kus “publikunäitajad” kipuvad jääma tagasihoidlikuks. Mingit osa publikust tõrjub igasugune uuendusmeelsus muidugi juba eos, pühen-dunumaid kuulajaid on aga üha keerulisem üllatada. Projekti “Põhjala satelliidid” 20. ja 21. oktoobril toimunud kolmel kontserdil oli esinejatest oodatumi **Stockholmi saksofonikvartett**. Seda omalaadset ansamblit seob eesti heliloojatega pikemaajaline koostöö, mille jätkuna kõlasid ka nüüd Tüüri “Lamentatio” ning Tatjana Kozlova-Johannese “Lost motioni” esiettekanne. Kvartetti

iseloostustab viimistletud koostöö ja kõlakäsitlus, mis toetub eriti Per Hedlundi bari-tonsaksofoni rikkalikule vundamendile. Uus ja südikas Soome **Defun-ensemble** lubas kavas kirjutatule tuginedes luua olukorra, kus “igasugused

tolmused arusaamad klassikalisest muusikast on varsti unustatud”. Sellise väljavaatega võiks isegi leppida, kui vaid muusikud suudaksid edaspidigi üllatada samasuguse mänguga, nagu Juhani Nuorvala virtuoosuses palas “Boost” tšellile ja analoogsüntesaatorile. Kolmas “põhjala satelliit”, kodumaine **ansambel U**: on olnud nüüdismuusika austajate rõõmuks orbiidil juba vähemalt kümme aastat. Rootsi helilooja Ansgar Beste “Incontro concertante”, kus nõutakse puhkpillide mähkimist fooliumi ja kasutatakse muidki üllatuslikke võtteid, oli ansambli esituses visuaalselt sedavõrd kõnekas, et ootuste ja tegeliku kõlatulemuse vahel olnuks õigupoolest keeruline saavutada veel viljakamat pingeseisundit.

Tänavust hooaega ilmestavad ka mitu uut sarja, sealhulgas “Müstilised hääled”, mille pealkiri on kontserdikorraldajate muude lemmiksõnadega (kuld, tähed jne) võrreldes veelgi sugestiivsem.

10. septembril kõlas esiettekandes **Vaiko Epliku** muusika animafilmile “Suur maalritöö”, esitajateks **ETV tütarlastekoori solistid** koos saateansambliga **Aarne Saluveeri** juhatusel. Loomulikult peaks Epliku filmimuusika debüüdist selgema ülevaate saamiseks tutvuma linateose hiljuti valminud lõpliku variandiga, sest muusikute koosseis on erinev ja pealegi võib helistuudios materjal tundmatuseeni muutuda, sageli paremaks. Korraldaja sõnul on “Müstilistele häälele” püütud tuua Eestisse erinevate vokaalkultuuride esindajaid. Esimest korda sai seda kuulda 31. oktoobril Tallinna Jaani kirikus, kui äratas imetlust ehedat Sardiinia laulu viljelev ansambel **Tenores di Bitti**. Erinevate muusikakultuuride tutvustamine on Eesti Kontserdile võrdlemisi uus ja mõneti katsetuslik suund, kuid sellest võiks oodata palju huvitavat.

Teatav müstiline elutunnetus ongi meie muusikas juba pikemat aega levinud. Tihti pöörduakse kaugete rahvaste, iidsete tekstide ja meditatsiooni poole, leidmaks toetuspunkte, millest praeguses ühiskonnas puudust tuntakse. Sügisel kuulnud ulatuslikumate helitööde hulgas on vähemalt kolm paeluvat näidet sellest suundumusest: **Raul Söödi** uudisteos “Vaikusestki vaiksem” kammerkoorile ja kahele kitarrile, **Peeter Vähi** sanskritikeelsel mantral ja tiibeti tekstidel põhinev “Ülim vaikus” ning lõpuks veel **Rein Rannapi** juubelikontserdil esiettekandele tulnud “Taevane ja maine”, mille gregooriuse laulust inspireeritud väljenduslaad ja sufi müstiku mõtteteradest tulvil tekst lubavad aimata helilooja käekirjas seni tundmata jooni.

Uutest sarjadest väärib esiletõstmist “Pianisti portree”, mis tutvustab nii meie kui välismaa pianiste. Siiani toimunud **Mihkel Polli** suurepäraselt viimistletud soolokontsert ja eesti džässpianistide **Kristjan Randalu**, **Jürmo Eespere** ja **Sven Kullerkupu** väarikas austusavaldus Oscar Petersonile panevad põnevusega ees seisvaid kontserte ootama. Loodetavasti jätkab Eesti Kontsert juba niigi vaheldusrikkast programmist hoolimata pürgimist veelgi suurema eripalgelisuse poole, kuid suudab aga sealjuures tagada valikuvõimaluse ka põhivaldkondades. Tulevikus võiks “suurele pildile” mahtuda ka Eesti muusikaklassika või uuemale loomingule keskenduv kaalukam kontserdisari. Publik enamasti oskab pakutut hinnata. Eriti külalisorkestrite kontsertidel, kus ovatsioonid vallandusid sageli ka sümfoonia osade vahel. Võis vaid imeks panna kuulajate piiratud entusiasmi. Kuna pool hooaega on veel ees, siis on selline suhtumine väga innustav. Annab ju sügisene väimustus põhjamaises kaamoses ainsana lootust kevadiste muusikaelamusteni vastu pida.

Hans – Reigo Tamm, Lumemees – Simo Breede, Kratt – Janek Savolainen, Rehepapp – Tõnis Mägi.
FOTO GABRIELA LIIVAMÄGI



Hingede aja ooper novembrist

AGE VEEROOS
helilooja

*Tauno Aintsi ooper “Rehepapp”.
Libreto: Urmas Lennuk (Andrus Kivirähi romaani ainetel). Muusikaline juht ja dirigent: Paul Mägi.
Dirigendid: Taavi Kull, Lauri Sirp.
Lavastaja: Marko Matvere. Lava- ja kostüümikunstnik: Iir Hermeliin.
Valguskunstnik: Imbi Mälk.
Koreograaf: Marika Aidla.
Esietendus 18. oktoobril Vanemuise teatri väikeses majas.*

Osades: Rehepapp Sander – Tõnis Mägi, Kratt – Janek Savolainen, Liina – Karmen Puis, Hans – Reigo Tamm, Luise – Kädy Plaas, Jaan – Rasmus Kull, nõid Minna – Merle Jalakas. Episoodilisemas osades: Räägu Rein – Märt Jakobson, mõisa-preili – Pirjo Püvi, Öuna-Endel – Lauri Saatpalu, Hansu kratt ehk Lumemees – Simo Breede, Katk – Kristiina Raahel Uiga või Liisa Tämm jt. Vanemuise ooperikoor ja sümfooniaorkester.

Ehkki **Tauno Aintsi** ooperis “Rehepapp” on nagu selle aluseks olevas Andrus Kivirähi samanimelises romaaniski suur hulk tegelasi, tundub siiski, et ooperit ei tohiks püüda nii väga raamatu looga võrrelda ei tegelaste valikut, nende karakterit ega ka tegevust või saatust silmas pidades. Iga uus teos on uute tegijate nägu ja see, mida nemad algallikas näevad või kuidas selle tegelasi tõlgendavad, on nende originaalne töö. Pealegi võib raamatu tegelaste laval “elustamine” teha neist hoopis teistsugused kujud.

Ooperi juhatab sisse avamäng. Selle iseloomulikud rütmilised motiivid keelpillidel, lüürilisemad löigud, aga ka dramaatilisus ja sekka kergemat humoorikat mänglevust – kõik see võtab lühidalt kokku peatselt arenevate sündmuste põhi-olemuse. Rehepapp Sander on end

sisse seadnud ülestikku asetatud euroalustest lavatsile. Tema ümber tolknepunase-mustatriibuline ja vedrujalgadel Kratt (see on koreograafilis-sõnaline roll). Sander on loo "alustala", nii nagu ta ka raamatus oli abistaja ja nõuandjana küla tugisemas. Esimeses vaatuses jälgib ta sündmusi kõrvalt ja kommenteerib neid, lauldes kord hallist novembrist, kord ilmaelust ja lollidest inimestest. Hiljem sekkub ta tegevusse aktiivsemalt, harutades lahti mõne armusõlme, seljatades Katku ja leides pisut aega ka endasse vaatamiseks.

Seejärel ilmub lavale piiratud aruga sulane Jaan, vääneldes mõisast varastatud seebi söömise tõttu külarahva silme all, kes teda pilkab. Põlastuse ja manitsustega saadab Sander ta sauna seepi välja higistama (puualustest saab nüüd sauna interjööri), see on hoogne ja vaimukas massistseen. Esimeses vaatuses on veel mitmeid meeoleolukaid koori- ja ansamblistseene: esivanemate hingede ansambel, mardisantide etteaste ja mõisaraha toretsev melu. Neile vastukaaluks näeme kammerlikumas mõõtnes sündmusi ja tegelasi koduseinte vahel ja väljaspool. Igaüks ajab oma asja – kes armastab kedagi, kes varastab, kes püüab haigusest võitu saada, kes lihtsalt hinge sees hoida, kes teeb äri Kuradiga. Kurat sekundeerib maapealsele segadikule, ilmudes võimsa kõuekärgatusena Rehepapi vandumise peale. Novembri hallus muutub silmapilk mustjaspunaseks ja Kuradi hääl jääb ähvardavalt kummitama terveks ooperiks.

Arvestades seda, et tegevuse ja stseenide kiire vaheldumine võib kohati kilustada loo tervikkust, on helilooja stseene hästi sidunud. Pilt on kirju nii silmadele kui ka kõrvadele, kuid esialgu annab see loole sisse hea hoo. Kohe esimeses vaatuses võib orkestris kuulda laia kõlaspektrit, kus massiivsemad kõlad meenutavad kohati isegi Tüüri "Wallenbergi" süngust. Intensiivne kõlamaailm on küll muljetavaldav, kuid alguses sügavamaid traagilisi sündmusi ei kajasta. Näiteks ei ole selline pööre dramatismi asjakohane hetkel, kui Hans peletab toapreili Luise juurest minema teda ahistavat Jaani. Nende tegelaste valgustamine pigem läbi huumori prisma ei võimalda erilist sügavuti minekut. Seevastu Reinu ja tema tütre Liina stseenis aimub sügavust juba esimestel hetke-

del. Liina puhul on tema lavaline dünaamika muusikaga heas korrelatsioonis, rikka sisemaailmaga ja vankumatuna oma tunnetes meenutab ta vägagi Kivirähi Liinat.

Teiseks vaatuseks on armastusest piimestatud Hansu meisterdanud lumest Krati, kes talle kauni mõisapreili kätel koju tooks. Sealjuures on ta oma hinge mõtlematult Kuradile müünud. Liina tõrjub isa meelehärmiks oma kosilast Öuna-Endlit ja õhkab Hansu järele. Hansu ihkab ikka ka toapreili Luise, kelle järele januneb endiselt Jaan. Uue tege-lasena ilmub nõid Minna, kelle käest, nagu Rehepapi, otsitakse rohtu ja tuge. Minevikus õr-nemaid tundeid ja-ganud Sander ja Minna pühenduvad noorte abistamisele ja võitlusele Katkuga. Teises vaatuse ülistataksegi armastust, üha järjekindlamalt ja surmava Katku kiuste. Ent surma õudu selles loos ei kuule ega näe, sest tütarlapses kehastunud Katk nopib inimelusid nagu muuseumi laiskusest. Kui Katku iseloomustab helilooja lihtsakoelise ja hõreda faktuuriga, siis haigusega silmitsi seisvate külaelanike meeoleu väljendab väike kooripolüfooniline arendus. Lõpusündmuse taustal ootaks kõlamas esimesest vaatusest tuttavat traagikat, kuid seda tuleb vaid vähesel määral. Selle asemel jääb lõpus kõlama sõnum armastuse kõikvõimsusest, mis väljendub teispoolsuses teineteise taas leidnud Minna ja Sandri duetis. Vokaalseltki on siin mõlemad ühel lainepikkusel, sulades orkestri mängitud staatilise, pikaks venitatud harmoonia taustal tämbriliselt ühte.

Pigem muusikaliselt maha käinud kui midagi kokku võtnud lõpp jättis ka loo tervikmulje nõid Minna kombel õhku rippuma. Vahest jäid siin tegevusliinid piisavalt välja arendamata ja tegelased pinnapealseks? Väga heade olustikustseenide vahel jäi üksikute tegelaste puhul kontrastina puudu sügavusest. Meeldejäävate tegelaste hulgast tõuseb esile Liina, keda mängis suurepäraselt **Karmen Puis**. Samuti Jaan, karakterroll, mille **Rasmus Kull** hästi välja kandis. Haaravaks oleks võinud kujuneda ka Hans (**Reigo Tamm**) koos oma Lume-

mehega (**Simo Breede**), aga jäi mulje, et teda välja joonistades ei olnud lavastajal ja heliloojal ühtset seisukohta, milliseks teda kujundada. Lavastuses tragikoomiline, muusikas pigem tõsilüüriline – nii ta jäigi ilma õige muusikaga. Tänu Lumemehele õnnestus Hansu-Lumemehe tandemil vaatajas siiski sümpaatiat äratada, kuid Lumemehe vokaalpartii kuigi huvitavana ei eristunud.

Kui raamatus oli Rehepapp tugeva selgrooga mees, kes tegi Vanakuradilegi otsa peale, siis tema lavaline võrdkuju oli vaoshoitud ja väheütlev, kuid muusikaliselt siiski meelde jääv. **Tõnis Mäele** iseomast soojakäredasegust tämbrit toetasid leidlikult keel- ja puupuhkpillid. Ometi tundus vokaalpartii lauljale kohati liiga kammitsev. Vahest võinuks popartistile anda oma partii kujundamisel rohkem sõnaõigust, mis lasknuks tal end ette antud

raamides vabamalt tunda? Siiski oli Tõnis Mägi kordusetendusel oma osas nähtavalt ja kuuldavalt parem ning näis end juba omas elemendis tundvat.

Mõni sõna ka libretost, sest ka libretisti käsi on mängus loo üldise tegevustiku loomisel ja tegelaste sügavamate hingesoppide valgustamisel. Kahju, et **Urmas Lennuk** võttis nii vähe materjali Kivirähi üleloomulikkust maailmast. Igasugu liikvel vaimud, ringiluisivad haigused, libahundid ja muud olevused oleksid andnud lihtsakoelist, ent sassis armulugu kujutavale ooperile huvitava lisadimensiooni. Ihadest suure numbri tegemine või liiga mustvalge moraalskaala väljendamine ei tundu küll Kivirähi moodi. Kõige rohkem poeesiat ja värvi oli Liina tekstis. Muus osas esines küll vaimukaid leide ja kilde, kuid puudu jäi tõeliselt lauldavast tekstist ja sümbolitest.

Kahe etenduse põhjal veendus, et "Rehepapi" autorid on andnud endast parima ja selle koostöö tulemusena on lugu muusikateatri šedöövrina paljuski ka õnnestunud. Vaimusilmas näen selles ooperis aga hoopis teisi asju ja teist muusikat... Seda tunnet kirjeldab poola helilooja Lutostlawski umbes nii: helilooja ei saagi kontserdil rahulikult istuda ja kuulata, alati hakkab tal peas helisema mingi teine, oma muusika.

Pilt on kirju nii silmadele kui ka kõrvadele, kuid esialgu annab see loole sisse hea hoo.

“Jõulujazzi”

kaleidoskoop



Aastalõpu “Jõulujazz” pakkus palju põnevat ja väärtuslikku. Festival oli kokku kui kirevatest kildudest koosnev kaleidoskoop. Järgnevalt vahendavad oma festivalimuljeid **Marje Ingel**, **Ivo Heinloo** ja **Joosep Sang**.

Kummardus laululegendidele

“Jõulujazzi” pressimaterjalid tutvustasid Aga Zaryani kui Norah Jonesist ja Joni Mitchellist mõõtu võtvat muusikut. Minu meelest on sellised paralleelid veidi otsitud. Zaryan on kahtlemata intiimse väljenduslaadiga muusik, kuid tema laulus kajastusid pigem mõjutused kahelt vokaaljazzi suurkujult, kellele oli pühendatud poolatari kava ja ka värskeim, alles novembris ilmunud plaat “Remembering Nina & Abbey”. Need on Nina Simone ja Abbey Lincoln, kes on läinud jazzi ajalukku kui suurepäraseid teksti mõtestajad ja karakterite voolijad, mitte kui vokaalse tulevargi meistrid ega sära kiirgavad meelelahutajad.

Kavas oligi mitu laulu, mida need kaks legendi on esitanud, sealhulgas Nina Simone'i suurim hitt, värskendavalt introspektiivse tõlgenduse saanud “My Baby Just Cares for Me”, “Wild is the Wind” ning Abbey Lincolni lauldud “Long as You're Living” ja “Throw it Away”. Aga Zaryan laulis ka poola ning prantsuse keeles (Léo Ferré lohutamatult kurb “Avec le temps”), kõlas ka Leonard Coheni kuulus “Suzanne”.

Aga Zaryan on hea laulja, kahtlemata (muidu poleks ta võitnud liidri staatus Poola vokaaljazzis ja tähelepanu väljaspool kodumaa piire), kuid minu arvates ei suutnud ta siiski ei lava ega saali täielikult energiaga täita. Palju paeluvat pakkus aga tema saatebänd, kus mängisid poolakad Michal Tokaj (klaver), Darek Oleszkiewicz (kontrabass) ja Lukasz Zyta (trummid) ning ameeriklane Larry Koonse (kitarr). Neli instrumentalisti toetasid lauljatori peente detailidega ja ei varjutanud kordagi te-

ma kammerlikku laulmist. Zaryani verivärskel albumil teevad kaasa maailmajazzi tähed, pianist Geri Allen ja trummar Brian Blade. Nende “Jõulujazzile” sattumine oleks olnud juba jõulusoovi täitumine...

Joosep Sang



Avara – kolm kampsunis meest kirikus kummardamas.

FOTO RENE JAKOBSON

Ilus, nimetu ja maagiline muusika

Trio Avara Nigulistest

Niguliste kirikus toimuvate kontsertide suhtes on mul sageli eelarvamus. Sinna ei saa tulla esinema kui lihtsalt ühte vana- ja ilusasse saali. Niguliste pikk kava võib nullida mõnegi väga hea muusikalise etteaste. Samas võib kiriku akustika oskuslik kasutamine muuta saali kõlaomadused üheks kontserdi osaliseks ning ehk isegi bändiliikmeks. Just nii juhtus trio Avara kontserdil.

Avara muusikat võiks võtta kokku sõnaga “õhulisus”. Hõre, läbipaistev tekstuur, üldjuhul heakõlaline muusika ja kiriku suures ruumis peegelduvad kujud ning ülemhelid andsid nappide värvidega maalitud pastelsele helipildile süga-

vuse ja ruumilisuse. Eriti säras Jukka Perko sopransaksofon, mis meenutas trompetit. Eraldi tuleb rõhutada trio liikmete sügavuti minekut ning avarapilgulisust. Olen kõiki kolme viimase poole aasta jooksul muudes ansamblites kuulanud. Suvisel “Pori Jazzil” mängis Jukka Perko Streamline Jazztet trompetist Ted Cursoni mälestuskontserdil peavoolujazzi; umbes kuu enne “Jõulujazzi” kuulsin mõlemat trio kitarristi eri koosseisudega “Tampere Jazz Happeningil”, kus Teemu Viinikainen esitas duos kitarrist Timo Kämäräineniga viimase muusikat ja Jarmo Saari pani oma ebatavalise kvartetiga festivalile raju punkti (bändis Republic oli lisaks kitarrile kolm trummarit ja tundus, nagu oleks laval kaks Jimi Hendrixit).

Kontrast Niguliste kontserdi tasaste helimaastikega oli seega tohutu. Müts maha sedavõrd laia amplituuga muusikute ees. Küllap annab niisugune pagas kaalu ka pealtnäha kergele ülesandele mängida kirikus vaimuliku muusika seadeid.

Veel üks asjaolu, mis tundus oluline. Kontserti alustades lubati mängida jõululikku ja ka muud laadi muusikat, ent saalis istudes kadus mul vastupidi tavaolukorrale igasugune huvi jälgida, mis teost mängitakse või mitmes lugu käib. Jukka Perko on vaimuliku muusika töötusi teinud juba aastaid, kuid kui see oligi vaimulik muusika, siis mulle ei tundunud muusika päritolu tol hetkel üldse tähtis. Soovisin vaid sellega kaasa kulgeda. Mainisin pärast kontserti seda tunnet Jukka Perkole ning ta kinnitas, et tal oligi taotlus muuta kuuldavale toodav lihtsalt muusikaks, mis voogab vabalt, ilma igasuguste siltideta. Kavatus teostus suurepäraselt ja kus siis veel niisugust nimetut muusikat vabalt voogama lasta kui mitte kirikus.

Marje Ingel

kirjutamishuviline

Anders Hagberg & Ahmad Al-Khatib 4tet

Jazz ja maailmamuusika on põimunud juba mitu aastakümnet. Järjekordne eri maade muusikuid ja muusikat ühendav projekt ei üllata enam kedagi ning üksnes uudishimust ei tulnud küllap kuulama ka Anders Hagbergi ja Ahmad Al-Khatibi kvartetti. Küll aga tasus seda kuulata muusika ja esituse kvaliteedi pärast.

Palestiina põgenikust udimängija Ahmad Al-Khatib ning palju kordi Eestis esinenud flötist Anders Hagberg on Göteborgi Muusika- ja Draamaakadeemia õppejõud ning seal nende ühine musitseerimine alguse saigi. Rootsist oli ka ansambli kontrabassimängija Johannes Lundberg, löökpillimängija Yousef Hbeisch on palestiina päritolu, kuid elab Pariisis. Maailmakodanikest pillimeeste laia silmaringi peegeldasid palad, mis olid inspireeritud erinevatest isikutest, maalidest ja raamatutest, kultuuridest. Kiired lood, nagu Ahmad Al-Khatibi elavaloomulist tüdrukt Selmat portreeteriv pala, andsid udimängijale võimaluse virtuossust demonstreerida. Mõtlikud palad löid Niguliste kiriku akustikas salapärase atmosfääri ning manasid silme ette kujutluspilte, mis ei pruukinud teose pealkirja või teemaga seostuda. Kontrabassimängija Johannes Lundberg laulis sageli flöödigaga kaasa – küll flöödist madalamalt, kuid siiski kõrgusel, mis eeldas falsetihääle kasutamist. Kontserdil ei puudunud ka hariv moment. Nimelt kasutas Anders Hagberg mõnes palas kontrabassflööti, mida enamik kuulajaist nägi ja kuulis tõenäoliselt esimest korda. Huvitav nüanss oli seegi, et kontrabassflöödi mängimiseks ei pidanud seda tingimata puhuma. Piisas rütmilisest pilliklappide vajutamisest ja tulemus meenutas basskitarri mängu. Veidi hiljem ümises Hagberg pilli puhudes flööditorusse ning demonstreeris ka oma *beatbox*'i tehnikat. Mees nagu orkester! Hagberg mängis ka sopransaksofoni, mis kõlas sageli üsna flöödisarnaselt. Ta mängis ka ülemheliflööti, mis on väga vana pill, kuid Hagberg märkis irooniliselt, et tema oma on tehtud plastikust. Humoorikas oli ka see, et Hagberg andis Yousef Hbeischile aega *daf*-trummi rattapumbaga häälestada ja märkis naljatamisi, et kui india muusikud taovad oma tablat hõbehaamrikes-

tega, siis Lähis-Ida trummarid kasutavad jalgrattapumpa. Kogu kontsert põhines uue ja vana, üleva ja argise vastandusel ja ühendusel ning pakkus väga rikkalikku paletti eri kultuuridest, pillidest ja muusikute võimetest.



Tulevikutäht Krystle Warren.
FOTO HEITI KRUUSMAA

Tulevane kuulsus Krystle Warren

Krystle Warren oli enne “Jõulujazzi” mulle tundmatu suurus. Isegi tema muusika kuulamine ei veennud mind selles, et tema kohta võiks “suurus” öelda. Nüüd tean, et võib. Suur on tema hää, nagu ka oskus seda kasutada. Krystle Warren võib istuda trepiastmele ja manada esile kõige erakordsema hääle, mida te eales kuulnud olete. Tema laulud ise on väga lihtsad ja olek vahetu, kuid riuklik. Näiteks valetas ta publikul suu ja silmad täis, kinnitades, et John Lennoni “Jealous Guy” on hoopis tema kirjutatud. Hiljem tunnistas ta muidugi vale üles. Peab ütleva, et tema esituses kõlas see laul tema enda lugude sarnaselt. Milline on Warreni stiil, seda on ühe kontserdi põhjal raske öelda, sest saatepilliks oli tal ainult akustiline kitarr. Aga pelgalt autorilaulu või folgi lahtrisse ei mahu Krystle Warren kuidagi. Hääletämbri põhjal on teda lihtne panna ühte patta Tracy Chapmaniga, häälekasutuselt on Warren souli- või *r & b*-laulja (oma sõnul õppis ta teismelisena laulma Stevie Wonderi plaatide järgi). Kontserdi lõpuimprovisatsioonides kostis tema häälest bluusilikke nõkkes ja isegi Tina Turnerile omaseid kräunatusi, kuid keskregistris on Warreni hää

niivõrd värske, mahlakas ja rikkalik, et keelele kerkib pigem võrdlus 2012. aasta “Jazzkaarel” käinud Lizz Wrightiga, kardetavasti Wrighti kahjuks.

Kontserdi lõpul loobus Krystle võimendusest. Selgus, et ta seda ei vajagi, või kui, siis ainult kitarr ja oks. Tema hääle täitis Kumu auditoriumi ilma vaevata, hoolimata sellest, et sealne akustika on kuiv, mitte kõlav. Vestlesin Krystle'iga pärast kontserti ja ta nentis, et talle just mitte kajavad ruumid meeldivadki. Vaevata pani ta ka publiku kolmehäälselt kaasa laulma. Inimesele, kellel laulmine, laulukirjutamine ning publiku kaasamine nii mängleva kergusega õnnestub, on tõesti põhjust suurt tulevikku ennustada, nagu teeb WOMADi veebilehel Nige Tassell: “Krystle Warreni saatuseks on kindlasti saada oma nime ja muusika kaudu tuttavaks miljonitele kuulajatele.” Kui Warren teatas kontserdil muretult, et talle meeldiks siit jälle kunagi “läbi astuda”, tuleks seda võimalust kasutada ja kutsuda ta tagasi enne, kui ta liiga kuulsaks saab.

Marje Ingel



Kristjan Mazurtchaki maaliline muusika viis kuulaja Lapimaale.
FOTO RENE JAKOBSON

Lapland – ürgne lugulaul põhjala inimese omailmast

Nagu “Jazzkaarel”, on ka “Jõulujazzi” muusikaline skaala olnud alati võimalikult kõikehõlmav ja erinevatele maitsetele vastutulelik. Saksofonist Kristjan Mazurtchaki uus kava “Lapland” kujutas endast midagi erakordset. Umbes seitsekümmend viis minutit kestnud muusikalises suurvormis võis küll märgata liigendatust, kuid muusikalised tee-

mad olid siiski niivõrd läbi põimunud, et kogu asi mõjus monoliitsena.

Teos oli lapiteemaline, impulsiks Mazurtchaki kui loodusarmastaja ja rännumehe matkad Lapimaal. Taustavideos, mis pidi muusikaga otseselt haakuma, näidati peamiselt lumiseid lagendikke, põhjapõtru ja virmalisi. Need olid monotoonsed pildid maastikest, milles on oma karge ilu ja salapära – mingi maailmas üksi olemise tunne, mida võis kogeda talveunest ärganud Muumitroll või Ingelandi poole teel olnud Ekke Moor. Elu polaarjoone taga tundub tänases tehnoloogiaobsessiooni käes vaevlevas maailmas, kus aeg on haruldasem ressurss kui mõni loodusvara, võõra planeedi või isegi maailma lõpppunktina. Igal juhul on see midagi, mida lääne mugavustega liiga harjunud modernne inimene ei suuda päriselt ette kujutada.

Mazurtchaki helikeel tuletab esimese hooga meelde Sigur Rosi ja Jan Garbareki, aga kontserdil kuuldu oli midagi enam kui nende sulam. Väga põnev oli kuulata, kuidas sulandus üldisesse helimassiivi Mikk Dede hääl, mis mõjus teistega võrdväärse instrumendina ja harmoneerus saksofoniga kohati peaaegu valulikult üliintensiivsel kombel. Lõbusamad ja tantsisklevamad hetked muusikas tuletasid meelde, et valgus võib isegi kaamoses läbi tungida. Sellise eepilise teose süvenenud läbi kuulamiseks ning sügavamate kihtide ja hoovuste registreerimiseks peab kuulaja keskendumisvõime olema muusikute omaga peaaegu samal tasemel. Fakt, et see pärastlõunane kontsert oli välja müüdnud, valmistab ainult heameelt.

Ivo Heinloo
jazzikriitik

Teekond Iisraelist Ithacasse

26-aastane iisraeli pianist Shai Maestro külastas Eesti jazzilava juba 2008. aasta “Jazzkaarel” kaasmaalasest bassisti Avishai Coheni partnerina. Nüüd elab Maestro New Yorgis ja juhib omanimelist triot, kuhu kuuluvad bassist Jorge Roeder Peruust ja trummar Ziv Ravitz Iisraelist.

Tallinna kontsert tutvustas kolmiku uut plaati “The Road to Ithaca” ja oli üheksateistkümnest kontserdist koosnenud Euroopa-turnee viimane etteaste.



Poeetiline pianist Shai Maestro.
FOTO RENE JAKOBSON

Puhkepäevadeta koos musitseerimine oli tekitanud bändikeemia ning üksteise mõistmise ja jälgimise, mis pole kaugeltki igapäevane ka tippasemel jazzis. Kolmiku koosmängu iseloomustas kiire ja teravmeelne reaktsioon kaaslaste muusikalistele “väljajätmistele” ning iga mehe oivaline mängutehnika ja stilistika. Shai Maestro mängus avaldus kõrge pianistlik kultuur (parimaks näiteks ainsa soolonumbri ja laenuloona esitatud jazzistandard “Embraceable You”), originaalsus akordikas ja häältejuhtimises ning diferentseeritud kõlapalet ja rütmikäsitlus. Bassist Roeder paitas kõrva kauni, laulva tooniga ning trummar Ravitz äärmiselt nüansirikaste löökpillimustritega. Bändi liikmete omalooming oli kaugel standardjazzi kaanonitest, kuid esindas siiski suurepäraselt tänapäevast (euroopalikku) klaveritrio-jazzi. Kompositsiooniliselt oli palades palju elegeelist, voolavat, “filmilikku” materjali, kus kerkisid sageli pinna le minimalistlikud ja orientaalsed elemendid. Lood olid vormiliselt väga keerukad, ent noor trio ületas tehnilised raskused mängleva kergusega. Kava oli tõepoolest kui üks teekond ja rõhutas Odysseuse Ithaca-teekonna sõnumit: tähtsam on teel olemine, mitte sihtkohata jõudmine. Ka iga pala eraldi oli kui sündumuste- ja elamusterikas teekond, sest enamik neist algas hinge kinni hoidma paneva *pianissimo*’ga ja kulmineerus triumfeeriva *fortissimo*’ga. Üks parimaid näiteid sellisest muusikalisest teekonnast tippu ja tagasi oli kontserdi avalugu, mis algas läbipaistva meloodiaga klaveri kõrgeimas registris, kasvatas üles tohutu energiavoo ning lõppes sama meloodia mängutoosi-salvestusega.

Joosep Sang

New York Voices – vokaaljazzi etablerunud etalon

“Jõulujazzi” tava esitleda peaesinejana maailma parimaid vokaalansambleid sai jätku ka seekord, kui Nokia kontserdisaalis astus lavale New York Voices. Peaaegu kõik USA selle žanri tähtsamad esindajad on siin käinud, mõni suisa mitu korda. New York Voices moodustab koos ansamblitega Manhattan Transfer, Take 6 ja M-Pact etaloni, mis on eeskujuks paljudele vokaalkollektiividele üle maailma. New York Voices on ka ühe kindla traditsiooni jätkaja ja peab oma eeskujuks triot Lambert, Hendricks & Ross, kes arendas ühena esimestest vokaliisitehnika peensusteni välja. Sel kombel jazzistandarditele uue elu andmine on muidugi vaid üks, kuigi väga oluline tahk selle ansambli tegevusest.

Läbilõige New York Voicesi kahekümne viiest tegutsemisaastast sisaldas sobivalt doseeritud jõuluhardust ja väikeste koreograafiliste elementidega tembitud hoogsamaid numbreid. Kogu kontsert oli nagu veatult produtseeritud hollywoodlik etendus, mis hoiab vaatajat küll algusest lõpuni lõa otsas, kuid on kuidagi etteaimatav ja minimaalse riskiga. Bigbändiga esinedes tunneb ansambel end selgelt sõiduvees. Saksa WDR Big Bandiga ilmus kvartetil hiljuti ka kontsertalbum, lisaks annab New York Voices kontserte ka sümfoniaorkestrite ning kammerlikumate instrumentaalkoosseisudega.

Minu arvates tuli tõeline, *vintage* New York Voices esile paaris laulus, mida nelik esitas *a cappella*. Jõululaulud olid aga suhteliselt turvalised ja traditsioonitruud. Selles mõttes oli rohkem uuenduslikku ja põnevat ainuüksi “Saaremaa valsis”, millele Siim Aimla oli Estonian Dream Big Bandile loodud seades andnud täiesti uue varjundi. Ootamatu oli see, et kontserdi keskel kutsuti lavale vokaalansambel Estonian Voices. Ülesanne esitada oma eeskujude ja iidolite ees pikka aega nende repertuaari kuulunud pala “On a Clear Day” ei olnud kerge. Püsti tõusnud publiku tungival nõudmisel esitatud kolm lisalugu kinnitas aga, et New York Voices on siinmail endiselt armastatud.

Ivo Heinloo

August Pulst 125

Raamat ja pidunädalad

14. jaanuaril täitub 125 aastat muuseumi- ja muusikategelase August Pulsti sünnist. Mitme teise muuseumi rajamise kõrval oli Pulst ka muusikamuuseumi asutamise eestvedaja. Seetõttu tähistab Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum 2014. aasta jaanuaris suurejooneliselt Pulsti tähtpäeva – ilmub raamat tema kogutud mälestustest 20. sajandi alguse külamuusikute kohta ning toimuvad tänapäevaste külamuusikute ringreisid üle Eesti.

Raamat “Äratismäng uinuvale rahvamuusikale. August Pulsti mälestusi” on sündinud muuseumi ning Mooste Rahvamuusikakooli juhi ja rahvamuusiku **Krista Sildoja** koostöös. Muuseumi arhiivis on suur hulk Pulsti mälestusi ja fotosid, mis pärinevad ajast, mil ta korraldas oma ettevõtmiste õnnestumiseks kontsertringreise üle Eesti. Krista Sildoja pikaajase uurimustöö tulemusena on koondatud raamatusse Pulsti mälestusi muusikutest ja ringreisidest, kirjeldusi tolleaegsetest rahvalaulikutest-pillimeestest ning nende endi poolt sisse mängitud helisalvestusi. Lisaks CD-le saab neid salvestusi kuulata ka QR-koodide kaudu nutitelefoni või tahvelarvutiga. Raamat on nagu tuntumate külamuusikute “leksikon”, kust huvilised ja rahvamuusikaurijad saavad info kätte ühest kohast. Teaduslikel alustel koostatud raamat on ühtlasi pikitud vanaaegse mahlaka kõnepruugi ning koomiliste situatsioonide kirjeldustega. Raamatu esitus toimub Pulsti sünnipäeval, 14. jaanuaril kell 16.00 Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumis.

Et raamatut eesti rahva seas tutvustada ja “uinunud rahvamuusikale” äratismängu mängida, korraldab muuseum koos Mooste Rahvamuusikakooli, Viljandi Pärimusmuusika Keskuse, August Pulsti Õpistu ja Eesti Rahvusliku Folkloorinõukoguga 15.–31. jaanuarini üheksa ringreisikontserti üle Eesti. Ettekanded toimuvad vanaaegses vaimus: esinevad parimad külamuusikud, toimuvad rahvapillide tutvustused

koolides, Pulsti raamatu esitlused, rahvamuusika kontserdid ja õhtused simmanid vanade mänguriistade saatel.

Raamat ja ringreis tähistavad ühtlasi ka Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumi 90. juubeliaasta sündmuste algust.

Risto Lehiste

Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumi muusikaosakonna juhataja, Pulsti pidunädalate eestvedaja



Austage meie laulikuid ja pillimehi rohkearvulise ilmumisega!

15.–31. jaanuarini 2014 üle terve Eesti

Rahvamuusikute ringreis

August Pulsti 125. sünniaastapäeva puhul

jaanuaris

15. Märjamaa Rahvamaja
16. Tori Rahvamaja
17. Karksi Kultuurikeskus
22. Värskas Kultuurikeskus
23. Mooste Viinavabrik
24. Haanja Rahvamaja
29. Kadrina Rahvamaja
30. Aruküla Rahvamaja
31. Tallinn, Salme Kultuurikeskus

Korraldajad

EESTI TEATRI- JA MUUSIKAMUUSEUM ANNO 1924

MOOSTE RAHVAMUUSIKAKOOL

Eesti Pärimusmuusika Keskus

Toetajad

www.tmm.ee/ringreis

Risto Lehiste – risto.lehiste@tmm.ee, 52 39 424

Lauri Õunapuu – lauri@metsatoll.ee, 56 155 559

Lauri Õunapuu rahvalaul, torupill, väike kannel

Krista ja Raivo Sildoja viiul ja hiiu kannel

Õie ja Maarja Sarv rahvalaul

Ants Taul torupill, löötspill

Harri Lindmets külakannel, löötspill

ja parimad kohalikud muusikud.

Tants!

Lisaks kontserdile Pulsti mälestusteraamatu esitus ja rändnäitus.

Algus kõikjal kell 19

SISSEPÄÄS TASUTA!

Hannes Altrovi juubeliks tuli välja plaat

Omaegne tippklarnetist ja üks Eesti väljapaistvamaid klarnetipedagooge Hannes Altrov tähistab 2. jaanuaril oma 70 aasta juubelit. Juubeliks sai valmis ka tema CD. Plaadil on huvitav ajalugu. See salvestati 1978. aastal, üsna varsti pärast “Praha Kevadel” saavutatud laureaadi tiitlit. CDl kõlavad Mozarti Klarnetikontsert A-duur KV 622, Debussy Rapsoodia ja Saint-Saënsi Sonaat klarnetile ja klaverile. Mozartit ja Debussyd esitab ta koos ERSOga, dirigeerib Neeme Järvi, Saint-Saënsis on klaveripartneriks Matti Reimann. Plaat tuli välja 1980. aastal, kui Neeme Järvi oli just Nõukogude Liidust lahkunud ning plaadi müümine Eestis keelati. Altrovil õnnestus saada paar vinüülplaati Leningradist. Seega jäädvustab plaat Hannes Altrovi interpreedikunsti tema hiilgeaegadel ning ühtlasi on siin tegu väärtusliku kultuuriloolise pärandi taastamisega. Koos Altroviga tähistab oma 70 aasta juubelit ka tema toonane klaveripartner pianist Matti Reimann.

Hannes Altrov on sündinud Põltsamaal. Tallinna Konservatooriumis õppis ta Juhan Kaljaspooliku juures, hiljem täiendas end Moskvas Gnessinite-nimelises Muusikapedagoogika instituudis ning 1976 –1977 Pariisi konservatooriumis. Hannes Altrov on pälvinud II koha vabariiklikul puhkpillimängijate konkursil ning III koha rahvusvahelisel “Praha Kevade” konkursil. 1974. aastast alates on ta olnud Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia (endine Tallinna Konservatoorium) õppejõud. Tema juures on õppinud enamik Eesti parimaid klarnetimängijaid, nagu Vahur Vurm, Jüri Millistfer, Meelis Vind, Madis Kari, Toomas Vavilov, Edmunds Altmanis, Ott Maaten, Margus Vahemets, Tõnu Kalm, Helena Tuuling, Mati Valdaru, Jaan Krivel ja Marten Altrov.



ILMUNUD ON

Aleksandra Forte-piano

M. K. Čiurlionio namai 2013

*Koostaja Stanislovas Urbonas
Kujundaja Ieva Norvilaite*

2013. aastal Čiurlionise maja välja antud raamat aasta eest lahkunud leedu päritolu Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia professorist ja pianistist Aleksandra Juozapėnaitė-Eesmaast. Leedu- ja ingliskeelne raamat sisaldab rohkelt seni avaldamata fotosid ja on väga kauni kujundusega. Väljaande vahel on ka CD Aleksandra Juozapėnaitė-Eesmaa Čiurlionise miniatuuride ja Messiaeni esitustega tsüklist “20 pilku Jeesuslapsel”.



Eesti Kontsert ja ERSO jätkavad sihtasutustena

28. novembril andis valitsus volituse asutada ERSO ja Eesti Kontserdi sihtasutused. Toonase kultuuriministri **Rein Langi** sõnul oli muudatuse eesmärk teha asutuste juhtimine paindlikumaks ja juhtide vastutusel põhinevaks. "Kultuuriasutused ei pea toimima hierarhiiliste riigiasutustena, kus asju aetakse käsuliini pidi," märkis Lang. "Pea kõik teatrid on täna sihtasutused, kuid sama seaduse alusel toimivad kontsertasutused tegutsevad siiani veel riiklikena." Paraneb riigi järelevalve asutuste tegevuse üle, on tagatud varade heaperemeelik kasutamine ning mõlemale asutusele laienevad ka lisarahastuse võimalused. Eesti Kontserdil hakkab olema kuni seitsmeliikmeline ja ERSO viieliikmeline nõukogu, mille moodustavad asutaja poolt määratud isikud. Sihtasutuste igapäevast tööd hakkab koordineerima juhatas. Lisaks on sihtasutustel loome-nõukogu, kelle liikmed määratakse juhatuse ettepanekul nõukogu poolt kuni kolmeks aastaks. Peatselt hakkab Kultuuriministeerium ette valmistama Eesti Filharmoonia Kammerkoori muutmist sihtasutuseks, mis viib lõpule kõikide kunstivaldkonna asutuste juriidilise vormi ühtlustamise ja juhtimismudeli kaastamist.



Eesti Meestelaulu Seltsi juhatuse esimees **Arvi Karotam**.

FOTO DELFI / ILMAR SAABAS

Eesti Meestelaulu Selts sai Aadu Luukase missiooni-preemia

MTÜ Eesti Meestelaulu Selts pälvis Aadu Luukase 2013. aasta missioonipreemia, millega kaasnes preemiaraha

32 000 eurot. Teised viis nominenti olid EELK piiskop **Einar Soone**, Eesti looduse populariseerija **Fred Jüssi**, heategevusfond **SA Dharma, SOS Lasteküla** emad **Leili Uutsalu, Mare Kangur, Merle Poom, Sirje Kurik** ja **Tiia Kikas** ning erivajadustega inimeste õiguste eest võitleja **Tiina Kangro**.

MTÜ Eesti Meestelaulu Seltsi juhatuse esimees **Arvi Karotam** ütles auhinna vastu võttes, et tunnustus kuulub kõigile ligi 2800-le seltsi liikmele. Karotame sõnul on seltsi tegevuse eesmärk Eesti mehe kasvatamine, kes oma käitumise ja õigete väärtushinnangutega on eeskujuks kogu rahvale, hoiab ja kaitseb oma kodu ning pereväärtusi. Selts on oma 25 tegevusaasta jooksul algatanud mitmeid traditsioone ja tegevusi, et meestelaul ja isamaalised aated püsima jääksid. Karotame sõnul on palju juttu meeste füüsilisest tervisest, ent palju probleeme on just vaimse tervisega. Aadu Luukase SA nõukogu esimees **Indrek Luukas** ütles, et tänavu valiti preemia saajat rekordiarvu kandidaatide seast. "Nõukogu otsus valida võitjaks Eesti Meestelaulu Selts on kindlasti oluline tunnustus seltsi tööle ja tegevusele, kuid viitab ka valdkonnale, millest Eestis liiga vähe ja pealiskaudselt räägitakse – see on meeste ühistegevus, sotsiaalne kaasatus ja kultuurne vaba aja veetmine."

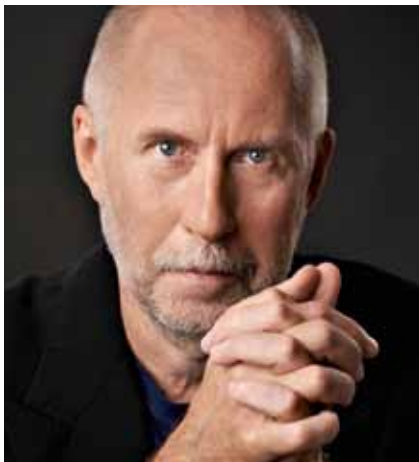


FOTO KAUPU KIKKAS

Peeter Vähi pälvis Balti Assamblee kunstipreemia

Heliloojale, muusikaproduktendile ja festivalijuhile **Peeter Vähile** anti 28. novembril Riias üle tänavuse Balti As-

samblee kunstipreemia. Auhinna tõi Peeter Vähile oratoorium "Maarja Magdaleena evangeelium" ("Peuangelion kata Marihamm" 2010–2011) sopranile, bassile, lugejale, segakoorile, poistekoorile, fonogrammile ja sümfooniaorkestrile. Suurteose tekst on kopti keele ühes dialektis. Teose esiettekannet toimus 19. augustil 2011. aastal Riia rahvusvahelise vaimuliku muusika festivalil, mille korraldajad koos Läti riikliku segakooriga Latvija olid ka teose tellijad. Esiettekannet juhatas **Risto Joost**. 2012. aastal teos ka plaadistati.



Heli Jürgenson.

Gustav Ernesaksa Fondi stipendiumid

2013. aasta Ernesaksa-nimelise koorimuusika peastipendiumi sai **Heli Jürgenson**. Kooriühingu esimehe **Raul Talmari** sõnul on tal värske peastipendiaadi üle väga hea meel. "Heli Jürgenson on nõudlik dirigent, kes on jäägitult pühendunud segakoorimuusika arendamisele. Olen rõõmus, et tema tööd laulupidude dirigendi ning muusikapedaagoogina väärtustatakse." Heli Jürgenson on Estonia Seltsi segakoori peadirigent ning G. Otsa nimelise Tallinna MK kooridirigeerimise õpetaja, sama kooli segakoori kunstiline juht ja dirigent. Aastatel 2001–2011 oli Heli Jürgenson Rahvuskooper Estonia koormeister ning alates 2011. aastast on ta Eesti Filharmoonia Kammerkoori koormeister. Heli Jürgenson on olnud mitmete laulupidude dirigent ja liigijuht ning on saabuva 2014. aasta üldlaulupeo segakooride liigijuht.

Koorimuusika edendamise stipendiumid pälvisid armastatud koorijuht ja kauaaegne Tartu Poistekoori juht **Undel Kokk** ning Tallinna Ülikooli meeskoori ja EMLSi üle-eestilise poistekoori Kalev juht, laulupidude dirigent ja

Nõmme muusikakooli direktor **Indrek Vijard**. Õppetipendium läks EMTA kooridirigeerimise tudengile ning Tallinna Ülikooli kammerkoori, naiskoori ja Virumaa Poistekoori dirigendile **Sander Tammele**.

Mustpeade maja jääb Tallinna linnale

Vabariigi valitsus kaotas kohtuvaidluse Mustpeade maja tagastamise küsimuses kõigis kohtuastmetes, seega jääb see hinnaline kultuuriobjekt Tallinna linna omandina avalikku kasutusse, ütles Tallinna abilinnapea Eha Võrk. Tallinna kultuuriväärtuste amet ja praegu Mustpeade maja kasutav Tallinna Filharmonia pöördusid kõigi kultuurist ja ajaloost lugu pidavatele inimeste poole palvega toetada oma allkirjaga üleskutset, et Mustpeade maja jääks Tallinna linna omandis olevaks avalikuks kultuuriasutuseks. Mustpeade maja tagastamise vastu koguti 106 129 allkirja.



Tamar Nugis.

Vello Jürna nimeline vokalistide konkurs

28.–30. novembrini toimus Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias ning Väike-Maarjas väljapaistvale varalahkunud dramaatilisele tenorile Vello Jürnale pühendatud II vabariiklik vokalistide konkurs. Võistlusel osales 14 lauljat, nende seas ka EMTAs õppivad laulutudengid Lätist, Hiinast ja Koreast. Esikoha võitis bariton **Tamar Nugis**, teise koha sai sopran **Marlena Keine** ning kolmanda koha metsosopran **Aule Urb**. RO Estonia ja Forum Cinemas preemia läks **Olga Zaitsevale**, Vello Jürna perekonna preemia **Tamar Nugisele** ning Itaalia saatkonna preemia **Maria Melahale**. Parima kontsertmeistri preemia pälvis **Piia Paemurru**. Žüriis olid Londoni muusikaagentuuri juht **Robert Gilder** (žürii esimees), klaveriprofessor **Ivari Ilja** ja **Pille Lill**. “Olen väga õnnelik, et žürii töötas ilma suuremate vaidlusteta ning õhkkond kogu konkursi vältel oli ülimalt positiivne,” lausub Pille Lill. “Konkursi tase oli kõrge ja mul on hea meel, et meie maal sirguvad väärilised järeltulijad juba tuntud Eesti ooperisolistidele.” Pille Lill hindas noorte lauljate juures kolme omadust: tehnikat, lavalisust ja loost arusaamist. Robert Gilderi jaoks oli esimese preemia saaja juba konkursi alguses teada, sest Nugise keskendumine eristas teda teistest. Kriitilise tähelepanekuna lisas Gilder, et laul-

jad võiksid diktsioonile rohkem tähelepanu pöörata.

Vaegnägevate muusikaõpilaste ühiskontsert

14. novembril toimus Tallinnas VHK Muusikakooli ja Tartu II muusikakooli ühiskontsert, kus esinesid vaegnägevad muusikaõpilased. Tund aega kestnud kontserdil Vanalinna Muusikamajas kõlas heliteoseid eri ajastutest. Otsekui austusavaldusena lõpetas kontserdi kuulsa pimedana sündinud Ameerika muusiku Stevie Wonderi pala. Järgnes õpilaste ja õpetajate vestlusring, kus vahetati kogemusi, vaagiti probleeme ja kavandati edasist koostööd.

Kontserdi korraldamisel tegi suure töö VHK Muusikakooli klaveriõpetaja **Anneli Tanksimäe**, intensiivselt aitasid kaasa nii VHK Muusikakooli, Tartu II muusikakooli kui ka Tartu Emajõe Kooli juhtkond. Palju tänu ka osavõtlikele lapsevanematele.

Tallinna VHK muusikakool ja Tartu II muusikakool pakuvad head võimalust muusikaliseks arenguks õpilastele, kes on vaegnägijad või täiesti pimedad. Mõlemas koolis on tegeldud vaegnägijatele muusikahariduse andmisega juba aastaid. VHK Muusikakoolis õpivad muusikat praegu **Elisabeth Egel** (klaver, õp Anneli Tanksimäe), **Marilin Salström** (klaver, õp Ingrid Vooglaid), **Merilyn Jaeski** (klaver, õp Ingrid Vooglaid) ja **Jakob Rosin** (klaver, õp Anneli Tanksimäe ja Lauri Lehtsaar). VHK vilistlasena oli kontserdil kaastegev **Maarja Haamer** suupillil. Nime tagem siinkohal tänuga ka pimedate abiõpetajaid VHK põhikoolis **Merike Kaljujärve**, **Kristel Tirmastet** ja **Liina Heinsaart**. Tartu II Muusikakoolis jätk-



Tallinna VHK Muusikakooli klaveriõpilane Elisabeth Egel.

FOTO ERAKOGUST

Pärimusmuusika keskus saab uue juhi

Eesti Pärimusmuusika Keskuse uueks juhiks valiti **Tarmo Noormaa**. Tarmo Noormaa on lõpetanud Viljandi kultuuriakadeemia pärimusmuusika erialal ja töötanud keskuses seitse aastat, olles Viljandi pärimusmuusika festivali programmijuht, samuti lektor koolikontsertide programmis.

Noormaa sõnul on ta esimene suu-rem väljakutse muuta pärimusmuusika keskus üle-eestiliseks. “Üks konkreetne idee selles suunas on pärimusmuusika pesade käima tõmbamine erinevates Eesti kohtades,” selgitas Noormaa ja lisas, et “pesad” oleksid inkubaatorid, kus toimuvad regulaarselt kontserdid ja õpitoad koostöös kohalike inimestega. Eesti Pärimusmuusika Keskuse endise juhi **Ando Kiviberigi**, nüüdse Viljandi

kavad muusikaõpinguid samuti neli õpilast: **Sten Erich Virkus** (klaver, õp Jelena Michaelis), **Mirjam Liivak** (laul, õp Eve Kivisaar), **Joel Mürk** (akordion, õp Olga Kostjukovitš) ja **Kirill Kazakov** (klaver, õp Tiiu Ernits).

Kontsert oli märgilise tähendusega, näidates, et muusikalist algharidust on Eestis võimalik omandada ka vaegnäijatel; see annab neile teiste seas võrdse võimaluse. Kontsert andis väikese, aga olulise panuse Eesti muusikaellu, olles innustuseks nii õppijaile kui ka õpetajale.

Tiiu Ernits



Võitjapäev Ziggy Wild.

“Noortebänd” 2013

29. novembril selgus Eesti suurima ja pikimate traditsioonidega konkursi “Noortebänd” võitja. 2013. aasta parimaks valiti **Ziggy Wild** koosseisus **Laura Prits** (vokaal), **Henri-Hannes Sell** (trummid), **Ken Einberg** (basskitarr) ja **Tarvi Aldur** (kitarr). Võiduga kaasnes kaupluse Muusik 200-eurone kinkekaart ning esinemiskutse Hollandisse festivalile “Harfest 2014”. Žüriisse kuulusid **Kadri Sundja**, **Robert Linna**, **Helen Tammemäe**, **Andrus Raudsalu**, **Mikk Taniel**, **Jim Self**, **Karl Sirelpuu**, **Dace Volfa**, **Anneliis Kits**, **Kadi Maarand**, **Ivo Kiviorg**, **Heiko Leesment**, **Toomas Olljum**, **Mart Niineste** ja **Erik Morna**.

Võitjapäev Ziggy Wild stiili on iseloomustatud kui bluuksi sugemetega vanakooli *rock'n'roll*’i või ka kui retro rocki. Ziggy Wildi laulja Laura Pritsi sõnul on ansambli pärast “Noortebändi” võitu plaanid samad nagu varem: lindistada rohkem lugusid, areneda, teha kõvasti tööd ning jääda iseendaks. “Kogu aeg on täiskäik põhjas,” ei kavatse bänd loorberitele puhkama jääda. Publiku

lemmikuks sai ansambel **Ouu**, kes ühe bändiliikme sõnul viljeleb “kitarripoppi, kus kohtuvad baroksed mõjutused ja kevadised alatoonid”. Kultuurikatla arendusstipendium läks Pärnust pärit *indie-rock* ansamblile **The Boondocks**, Tallinn Music Weeki esinemiskutse ja singli salvestuse Stereo Tunnelis sai Tartu ansambel **Wilhelm**. “Õllesummer”, Uue Maailma Tänavafestivali ja festivali “Green Christmas” esinemiskutsed läksid taas Ziggy Wildile. Loomepuhkuse Kõue mõisas said Ouu ja Ziggy Wild.

Võistluse üks toetajaid oli Starter, üritust kajastasid Raadio 2, Öhtuleht ja Müürileht, hoogu andsid Kultuurkapital, Hasartmängumaksu Nõukogu, Tallinna spordi- ja noorsooamet, Eesti Autorite Ühing, PVX kauplus Muusik ning paljud teised koostööpartnerid. Noori artiste filmis Epistula ja arendas Stereo tunnel.



Õpetaja Jekaterina Rostovtseva oma eduka ja rohkearvulise klaveriklassiga.

Eesti kõla

29. – 30. novembrini toimus TMKKs üle-eestiline klaverikonkurss “Eesti kõla” II. See populaarne, lastepärane ja eesti muusikat tutvustav võistlus sai alguse TMKK I–VIII klasside klaveriosakonna juhataja **Martti Raide** ideest. Konkursil olid seekord eraldi rühmad väiksematele ja suurematele muusikakoolidele, see osutus väga heaks mõtteks. Õpilasi oli tulnud TMKKst, Tartu Elleri koolist, Tallinna ja Nõmme, Pärnu, Jõhvi, Kiili, Orissaare, Kehtna, Antsla, Märjamaa ja Lihula muusika ja kunstikoolidest. Žüriis olid silmapaistev õpetaja **Ilze Treija** Lätist, Riia Daržinšimelisest muusikakoolist (esimees), **Ia Rimmel** Otsa MKst ning **Alo Põldmäe** Elleri MKst. Ilze Treija sõnul oli kõigi vanuserühmade tase küllaltki ühtlane ja

hea ning väiksemate muusikakoolide mängijad ei jäänud sugugi alla suurematele koolidele. Ta kiitis ka õpetajate head ja õigetel põhimõtetel tehtud tööd. Enim mängitavaks eesti heliloojaks konkursil oli taas Urmas Sisask, väga populaarsed olid ka Riine Pajusaare ja Katri Hallik-Rebase palad ning Ester Mägi “Kassari kadakad”, kavades oli ka uuemat Eesti muusikat Tulvelt, Steinerilt ja Vihmandilt. Esikohad said **Anastassia Starintšikova** (õp J. Rostovtseva, Tallinna Tõnismäe Reaalkool), **Hans Matthias Kari** (õp K. Ratassepp) ja **Ksenia Ivanova** (õp J. Rostovtseva, mõlemad TMKK), **Madelin Rattus** (õp O. Voronjuk, Antsla KK), **Valeria Jefimova** (õp J. Anufrikova, Jõhvi MK), **Marten Mõru** (õp K. Leivategija, Elleri kool), **Viola Asoskova** (õp J. Rostovtseva, TMKK), **Ann Kärner** (õp K. Levit, Orissaare KK), **Arko Narits** (õp T. Noor, Tartu I MK) ja **Piret Mikalai** (õp I. Floss, TMKK). Kõiki tulemusi saab näha TMKK kodulehel www.tmkk.edu.ee/uudised/klaverikonkurss-eesti-kola-ii-tulemused/

Ia Rimmel

Lustlik klaver

7. detsembril oli Tallinna Lasnamäe muusikakoolis taas aeg küps klaveriõpilaste ja õpetajate seas rõõmuga oodatud konkursiks “Lustlik klaver”. See võistlus ongi, nagu nimi ütleb, rõõmus ja lustlik, sest peakorraldaja **Tiina Vurma** sooviks oli luua sündmus, kus oleks meeldiv ja pingevaba mängida. Enne iga esinemist loetakse ette tekst, kus laps end iseloomustab ja räägib oma paladest. Konkursiga koos toimub alati veel teinegi võistlus, kus noored heliloojad kirjutavad erinevatele vanuserühmadele klave-



Võistluse noorim rühm heliloojate Karoliina Itteri ja Piret Pajusaarega.

ripalu. Seekord jõudsid noorte esitajateni **Piret Pajusaare** "Peeplikillud" ja **Karoliina Itteri** "Liblika unenägu", **Marili Tominga** "Liblikas" ja **Martin Kirsiste** "Emotsioon" ja "Saladuslik järv", **Tuuli Pruuli** "Hämara õhtu bluus", **Anne-Mai Edala** "Nõiutud muusikakarp" ja "Mäng võluaias" ning **Taniel Kuntu** "Tilk" ja **Astra Irene Susi** "Tiivad". Kõige armastatumad ja mängitumad olid Kirsiste "Saladuslik järv" ning Edala "Nõiutud muusikakarp" ning neile läksid ka loomingu kaks peapreemiat. Lood olid väga huvitavad, pealkirjadega, mis fantaasia tööle panevad. Stiililiselt kuulis palades nii nüüdismuusikale omaseid võtteid kui ka bluuksi ja popmuusikalikke jooni. Anne-Mai Edala palas "Nõiutud muusikakarp" kasutatud ettevalmistatud klaver tekitas mängijates palju elevust. Karoliina Itter, Martin Kirsiste, Taniel Kuntu ja Astra Irene Susi õpivad TMKKs, Piret Pajusaar ja Anne-Mai Edala EMTAs, Tuuli Pruul Tallinna Ülikoolis ja Marili Tomingas Tartu Elleri koolis.

Konkursil osales 51 last Lasnamäe, Tallinna, Nõmme, Vanalinna VHK, Kiili, Viimsi, Valga, Viljandi, Paldiski, Jõelähtme, Narva, Paide, Tartu II, Türi, Rae, Loksas, Kilingi-Nõmme muusikakoolist. Võistlus on kasvanud juba ka rahvusvaheliseks, Eesti laste kõrval olid võistlemas tulnud ka viis Soome klaveriõpilast. Tulemusi saab vaadata Lasnamäe MK kodulehelt.

Ia Remmel

TMKK õpilased edukad konkurssidel

TMKK V klassi õpilane **Viola Asoskova** (õp Jekaterina Rostovtseva) saavutas 6. – 8. novembrini toimunud rahvusvahelisel konkursil "Kaunas Sonorum" III koha.

Aavo Otsa trompetiklassi ansambel koosseisus **Mihkel Kallip**, **Gätis Gorkusa**, **Norman Verte**, **Priit Rusalepp**, **Märkis Runka** (EMTA) ning **Märt Metsla**, **Henri Christofer Aavik**, **Laur Keller**, **Ingmar Nömmann** ja **Jaan Mesi** (TMKK) pälvis 18.– 20. novembrini Peterburis peetud III rahvusvahelisel puhkpilli ansambelide konkursil II koha.

Klaipedas toimunud konkursil võitsid TMKK IX klassi õpilased **Ingrid Kruusmägi** (saksofon, õp Olavi Kasemaa) ja **Luisa Lõhmus** (klaver, õp Anu



Viola Asoskova.
FOTO IA REMMEL

Nahkur ja Toivo Nahkur) kammeransambli kategoorias laureadi tiitli ja esikoha.

Leedus V. Radovici nimelisel III rahvusvahelisel konkursil olid edukad ka TMKK viiuldajad. II koha pälvis X klassi õpilane **Gloria Ilves** (õp Kristina Kriit ja Mari Tampere-Bezrodny).



Püha Miikaeli Poistekoor.

25-aastased poistekoorid

25 aastat tagasi alustas tegevust **Vanalinna Muusikamaja Poistekoor** (dirigent **Lydia Rahula**, koormeister **Kadri Hunt**). Esimene kontsert toimus 2. detsembril 1988. aastal Pühavaimu kirikus. 1990ndate alguses, seoses Vanalinna Hariduskolleegiumi ja VHK Muusikakooli loomisega jagunes koor kaheks: **Tallinna Poistekooriks** (dirigent **Lydia Rahula**) ja **Püha Miikaeli Poistekooriks** (dirigent **Kadri Hunt**). Tänapäevaks on mõlemal kooril arvestatav koht Eesti muusikaelus, koorid on kasvanud üsna erilisteks ja on oma dirigentide nägu. Püha Miikaeli poistekooril tuli juubeliks välja ka plaat "Maarjamaa kiituslaul" Plaadil kõlavad ajalooline ja nüüdisaegne saksa- ja eesti muusika ning ilmalikud rahvalaulud.



2003. aastast alates tegutsev lauluvõistlus "Sügisulg" on innustanud paljusid Pärnu linna ja maakonna noori laulutalente. Fotol grand prix' võitja Adele Sillat. Rohkem infot Pärnu Kontserdibüroo kodulehel: www.parnukontsert.ee
FOTO URMAS LUIK



G. Otsa-nim. MK trombooni eriala õpilane Teno Kongi saavutas Riias 27.–29. novembrini toimunud rahvusvahelisel konkursil Karlis Izarts "Young Virtuoso" oma vanusegrupis I koha. Fotol esinemas G. Otsa-nim. MK sümfooniaorkestriga.
FOTO IA REMMEL



EMTA jazzmuusika osakonna tudeng Holger Marjamaa võitis peaauhinna novembris Vilniuses toimunud XXIV rahvusvahelisel soolo jazzklaveri konkursil "Jazz improvisatsioon 2013".



Verdi. Wagner. Kuulsaimad ooperikoorigid. Rahvusoper Estonia koor ja orkester. Risto Joost.

ERP

On suur tunnustus, kui salvestatakse luksuskilele plaadile meie esindusteatri koori ja orkestri kontsert (8. mail 2013). Miks ma kasutan sõna “luksuslik”? Ent kuidas teisiti iseloomustada topeltplaati, mille üks ketas on mõeldud autos kuulamiseks. Selle tarbeks on Estonian Record Productions välja töötanud spetsiaalse helitöötamise meetodi. CD infoleheküljel tutvustatakse Marc Levinsoni väidetavalt tippvaliteediga helisüsteemi ja firmat Lexus. Küll tahaks loota, et ärimehed, kes selle autoga sõidavad, tõesti selle väärt plaadi ostavad ja saavad sealt inspiratsiooni muusikute toetamiseks.

Koorid ja avamängud on reastatud head meeleolude gradatsioonid järgides. Estonia koor on lauljate vähesuse tõttu Wagneri “Nürnbergi meisterlauljate” esimese ja kolmanda vaatuse numbrites, Verdi “Don Carlo” autodafees ning “Aida” triumfivaatuses üsna keerulises olukorras, kuid kõlakvaliteet on siiski professionaalne. Eriti meeldiv on naiskoori tämbriühitus. Kena on ka meeskoori baritonide ja basside kooskõla. Kõige raskemas olukorras on tenorid – nii mõneski fraasis oli kuulda haraliiolet.

Risto Joosti muusikalise kujunduse joonis on äärmiselt temperamentne. Ägeda rütmikuse taotlemine jätab võibolla dünaamika kujundamise kohati tahaplaanile, kuid nende finesside lõplikuks hindamiseks peaks istuma saalis. Helirežiim on hea, kuid kui koor on lavasülgavuses ja samal tasapinnal

orkestriga, on keeruline kõiki autori soove täita. Nii mitmeski kulminatsioonid tungisid löökpillid pealetükkivalt esile.

Meelikõitev on Joosti fraasikujundus “Nürnbergi meisterlauljate”. Kõik teemad nii kooris kui ka orkestris kõlavad selgelt ja reljeefsel. Väga värskest mõjuvad ka “La traviata” mustlaste ja matadooride koorid. Plaadi koostajatele on vaid üks pretensioon. Estonia orkester on juba pikka aega heal tasemel, plaadil tõusevad esile näiteks “Aida” säravad trompetid ning kauni kantileeniga keel- ja puupuhkpillid. Albumi bukletis oleks võinud sooleerivad orkestrandid ka ära nimetada.

TIJU LEVALD laulja ja pedagoog



Muusika Põhjalast. Cantores Vagantes.

Cantores Vagantes

Plaadil kõlab muusika rokokooajastu heliloojatelt, kes on tegutsenud Põhja-Euroopas: Johan Helmich Roman Stockholmis, Johann Adolph Scheibe ja Hans Heinrich Zielche Kopenhaagenis, Johann Gottfried Mützel Riias ja Johann George Tromlitz Peterburis. Tegemist ei ole suure muusikaajaloo kaanonisse kuuluvate isikutega, kuid seda suurem on avatamisrõõm. Baroki ja klassitsismi vahele jäänud perioodil tegutsenud heliloojate muusika on täis ottinguid ja eksperimente, mis toitusid nii Põhja-Saksamaa esteetikast (Mattheson ja Telemann) kui ka Mannheimi koolkonna ja Carl Philipp Emanuel Bachi muusikalisest väljenduslaadist. On selgelt tunda, et see repertuaar pakkus leidmisrõõmu ka Cantores Vagantes muusikutele (Reet Sukk flöödil, Reinut Tepp klavessiinil ja

Egmont Välja tšellol). Muusikalisest üksteisemõistmisest annab tunnistust terviklik nägemus esitavast ja kooskõlaline mängulaad.

Tõenäoliselt ei ole väga vale väita, et Cantores Vagantes põhipill on flööti. Kuna muusikud pooldavad ajastutundlikku interpreteerimist originaalpillide koopiatel, tuleb neil paratamatult pista rinda vanemate pillide ehitusest johtuvate eripäradega. Nii mängib Reet Sukk plaadil 18. sajandi teisel poolel kasutusel olnud üheklapilist flööti, “millest saadud inspiratsioon kaalus üles esialgsed hääletuskeerukused ja flöödi vanusest tulenevad ajapiirangud selle pilli mängimisel”, nagu annab teada põhjaliku taustainformatsiooniga varustatud plaadiümbris. Nimetatud flöödi kõla on aga tööpoollest võluv – pehme, naiselik ja just kui emillessegi kustuv. Need epiteetid iseloomustavadki suurel määral plaadi üldmeeleolu. Kuuleme pehmeid ja ümaraid liine, pigem sujuvaid kui teravaid rütme, rohkem väljapeetud tundelisust kui äkilisi tundepehanguid. Kui soolised erinevused on muusikas rakendatavad, on Suka flöödimäng üdini naiselik, mis tekitab kohati isegi mõningat igatsust eredama erisuse ja ootamatuste järele.

Plaat annab muusikute nägemust väga selgelt edasi, kõik lood järgivad ühte kontseptsiooni, mis ei tähenda aga ühetaolisust, vaid pigem omavahelist kontakti ja tervikutunnetust. Kui hakata oma elamust üksipulgi lahti võtma, siis tõuseb esile kaunis kõlabalanss Zielche duos G-duur, kus tšello mahlane kõla toetab suurepäraselt flöödi graatsilist meloodialiini. Äärmiselt põneva muusikalise elamuse pakkus “suure” Bachi kritiseerijana ajalukku läinud Scheibe pöörasevõitu harmooniaga sonaat D-duur klavessiinile ja flöödile. Väga hoolivalt ja detailidega arvestavalt on esitatud ka “rootsi muusika isa” Romani sonaat G-duur flöödile ja basso continuo’le. Tegelikult tasub aga plaati võtta kui tervikut, mis toob argipäeva veidi tole muusikaliste otsingute aja galantset hõngu.

ALEKSANDRA DOLGOPOLOVA
muusikateadlane



Juhan. Riho Sibul, Jaak Sooäär, Henno Kelp, Andrus Lillepea.

AVA Muusika

Ängistatud loomenatuuri musterkuju ja kannatava, kohanemisvõimetu luuletaja arhetüüp Juhan Liiv suri sada aastat tagasi, 1. detsembril 1913. Ei saa öelda, et Liivi luuletema eluajal kuidagi vääriti mõisteti. Pigem võiks öelda, et üldse ei mõistatud. Isegi hilisem Liivi uurija ja propageerija Friedebert Tuglas oli “meelehaige luuleime” väärtuse asjus üpris ettevaatlikul positsioonil. Kummalisel kombel on Liivi loominguga sümboolne hakanud tõeliselt “kohale jõudma” nüüd, pea sajand pärast selle loomist. Suvel ilmus Kanada kirjastuse Guernica Editions kakskeelne luulevalimik “Snow Drifts, I Sing”, Tartu Üliõpilasteater kohandas luuletaja surma-aastapäevaks etenduse “... mind vaatas ühe lille silm”, pianist Kristjan Randalu käis koos keelpillikvartetiga Prezioso mööda Eestit Liivi luuletuse “Helin” järgi nime saanud kavaga. Ja 1. detsembril esitlesid nimekad kitarristid Riho Sibul ja Jaak Sooäär, bassist Henno Kelp ning trummar Andrus Lillepea lihtsa nimega plaati “Juhan”, kus on kümme Jaak Sooääre Liivi luulele kirjutatud lugu. Ühtegi üldtuntud Juhan Liivi luuletust kasutatud ei ole, teadaolevalt ei ole neid tekste varem viisistatud.

Liivi luulest on plaadil saanud muusika kammerlikest ballaadidest ja lõpetades rahutu rockiga. Huvitaval kombel meenutab kombinatsioon Sibula tämbri ning palade arranzeringutest süngest rocki bändi Kosmikud paatoslikku ängi eksistentsi olemuse üle, kus illustreeriva metafoorina on keskse kohal lootusetus. Albumile on teadlikult valitud ühiskondliku ja sotsiaalse sisuga luulet, mis passib kirjel-

dama ka olukorda tänases Eesti riigis. Liivi donkihottlikku ja sotsiaalselt tundlikku luulesse on oma rütm juba sisse kodeeritud. Plaadikaane foto mustadest pilvedest kuos haljendava maa ja murdunud puuga on väga sümboolne ja kujundlik. Luulet võib mõista mitut moodi. Paljudel on küllap meeles Ruja laul Ott Arderi kaasajastatud tekstile “Eile nägin ma Eesti-maad”, mis oli suurepärase kombinatsioon nukrusest, valust, rahvuslikkusest ja argirealismist, kuid samas tähelepanuväärselt jõuline ning sisendusvõimeline. “Juhan” haarab õnnestunult elukõiksust, kuid teeb seda kuidagi depressiivses vormis. Liivi luulet iseloomustas eelkõige vabaduseihalus, seda on aga “Juhanis” kuidagi keeruline tabada ja sestap jääb Liivi luulekujundite vundamendiks olnud teraviklik filosoofia vaatamata esitajate professionaalsusele kuidagi poolikuks ja üheülbaliselt süngeks. Liivis on palju seda, mis ootab veel avastamist ja interpreteerimist. Seda enam, et alanud aasta 30. aprillil saame tähistada tema 150. sünnipäeva.

MARGUS HAAV
kultuuriajakirjanik



Kokku. Laudaukse Kääksutajad.

Laudaukse Kääksutajad

Laudaukse Kääksutajad hakkasid regilaulu laulma ajal, kui “Viljandi Folk” oli alles hakanud suuremaid laineid lööma ja suur osa tänastest rahvamuusikahuvilistest ei olnud regilaulu veel lähedalt näinudki. See, et nad nii kaua koos on laulnud, on juba omaette väärtuslik, ja on äge, et nad laulavad just regilaulu. Uus, järjekorras kolmas plaat näitab Kääksutajate kooslaulmise ja stiili stabiilsust. Enam, kui eelnevatel albumitel, leiab sealt nais-

telaule ja naisteloitse. Iseenesest armastan ma Kääksutajaid väga – kui midagi igiröömsat, püsivat ja head. Kui nähtust armastan ma neid isegi väga. Kääksutajate kanded tala on Kairi Leivo, kes on just selline, nagu peab – temale kuulub laulu (lauliku) võim.

Kui võrrelda Kääksutajaid teise mitmeti sarnase ansambliga Ütsiotsõ, on peale liikmete arvu sarnane ka püüd regilaulu oma moodi ümber sättida. Mõlemad ansamblid laulavad ühehäälsed regilaulud meelsasti mitmehäälselt ja toovad sisse mõjutusi oma lemmikmuusikast. Ütsiotsõ on aga stiiliteadlikum ja paindlikum. Üks erinevuse põhjuseid on kindlasti selles, et üldiselt on meestelaul (Ütsiotsõ koosneb neljast mehest, Laudaukse Kääksutajad neljast naisest) olnud uuenduslikum, aga otsinud ka rohkem muusikalist naudingut. Naistelaul on jälle olnud vanapärasem ja keskendunud esmajoones sõnadele. Laudaukse Kääksutajate puhul on kuulda, et sõnad on nende jaoks olulised ja et nad teavad, et sõnadel on võim. Muusikaliselt on nad aga veidi uuenduslikumad kui Ütsiotsõ, nii mitmehäälsuse kui ka pillide, kuid eriti rütmika poolest.

Laudaukse Kääksutajate puhul jääb tihti puudu regilaulu mõnust lainena loksuvast rütmist. Küll tahaks, et regilaulu rütm ei peaks alluma tänapäevastele muusikalistele normidele ja nõuetele, kindlatele rõhkudele ja meetrumile. See muudab regilaulu (mille kohta Kääksutajad ise teavad, et see on üks loomulikemaid laulmisviise) veidi pingeliseks ja ebaloomulikuks. Plaadil on laule, mis voolavad mõnusama sisemise rahuga kui teised, mõnda on kohe päris hea kuulata. Mõni laul aga häirib sooritusliku kandilisusega või mõnust ütleemisest vajakajäämisega. Järgmiseks viieteistkümneks kooslaulmise-aastaks soovin Kääksutajatele eelkõige enda kujuteldavatest reeglitest või muusikamallidest vabaks raputamist.

LEANNE BARBO
rahvamusmuusik



Eesti kuningriik. Jaanus Nõgisto & Tõnu Timm

Elwood



Aga ükskord. Aapo Ilves.

Elwood

Lisaks sellele, et mõlemad plaadid ilmusid üsna samal ajal ja sama plaadifirma märgi all, seob neid albumeid veel rida tunnuseid. Mõlemad plaadid tõukuvad ameerika juurtemuusikast – Aapo Ilvese oma bluusist, Nõgisto ja Tõnu plaat peale selle ka bluegrass'ist, lisakomponentideks Lääne ja Eesti moodi folk. Mõlemad plaadid hiilgavad kaunite, rikkalike akustiliste kõladega. Ja kõik kolm laulavad, kuid on pigem tuntud teisel alal: Ilves luuletajana ning Nõgisto kitarristina ja viimasel ajal ka mandoliinimängijana. Ka Tõnu Timm ehk Tõnu, ehkki lauljana vägagi tegev, on unikaalne eelkõige instrumentalistina, kelle erialaks on sellised meil haruldased pillid nagu pedalsteel, Nationali resonaatorkitarr ja Weissenborni “sülekitar”.

Tõnu ja Nõgisto plaadil on folgilikke lugusid (nende seas raadiosõbralik “Peitepilt” ja varem Bonzo esitusest tuttav “Ütle mulle ka”), rohmakaid meestelaule, mis seotud Nõgisto “juurtemaa” Kõpuga ja instrumentaale. Mulle meeldivad üle kõige viimased: avalugu “To Dublin”, intiimne “My

Last Fairy tale to Roosi” ja hubane old-time-pala “Bear Creek Rag”. (Mere)meeste elust rääkivad rämedavõitu laulud sedavõrd kaasa ei kisu, küll aga on plaadil mitu kena lüürilist laulu, mis toovad meelde tänaseks paraku lagunenud duo Bonzo & Tõnu kaunimad salvestused. Nagu öeldud, on plaadi parim osa Nõgisto mandoliini ja Tõnu “kitarriliste” rikkalikud akustilised kõlad ja kahe mehe meisterlik pillimäng.

Aapo Ilvese “bluus Eesti moodi” valmistas meeldiva üllatuse. Ükski Ilvese siinne tekst ei pretendeeri tõsiseltvõetavusele, küll aga on neis küllaga leidlikkust ja lusti. Ka Ilvese laululaad on meeleaga “üle võlli”, ulatudes kohati lausa ragina ja röginani. Aga mis seal ikka, poeet on võtnud omale kindla rolli ja kannab selle üldjoontes välja. Arvata võib, et Ilves tunneks end oma narrirüüis hoopis ebakindlamalt, kui tal poleks selja taga niivõrd hästi toimivat ansambli. Kui lauluhääl ansamblipildist eemaldada, jääb järgi väga stiilne ja heatasemeline bluusibänd, milles mängivad Ivar Moro (akustilised ja elektrilised kitarrid), Alar Kriisa (suupill) ja Margus Tammemägi (löökpillid). Ilvese koomuskitegemine ning kolme taustamuusiku pillimäng ja bluuksi stiilistika valdamine annavad kokku vägagi kuulatava tulemuse.

JOOSEP SANG



Teine. Lenna.

Raud Meedia

Eestikeelse popi kuninganna Lenna Kuurmaa jagab juba mõnda aega loomingulist leivakappi Mihkel Rauuga. Varem särasid Kuurmaa sugestiivne esitus ja väljendusriikas tämber teatavasti produktor Epliku käe all, tolele omases indie-rocki kontekstis. Eplikuga võrrel-

dava staažiga laulukirjutaja Raud on tänuväärne taasavastus ja Lenna ansambel tema vääriline loominguline väljund nii laululoominguks kui ka lavalaudadel rokkimiseks. Sarnaselt Eplikuga on ka Raud kirjutanud poisipõlvest peale oma eeskujude kiiluvees rocklaule. Raua vahe kuldloikeskalpell sähvib alatasa justament õiges kohas. Faktuur on selge ja läbipaistev, nutikad partiid annavad värvi ja hoiavad vajalikul määral pinget. Ansamblistide taset arvestades on ka nende panus väga oluline.

Uus plaat on polüstilistiline, kuid kaks kitarri (Raud ja Laur Joamets) toovad pardale tugeva annuse rockienegiat. Kuuldavasti on ka ansambli kontserdid nüüd rockile omase eksplitsiitse *sex'n'roll*-särinaga. Lennale iseloomulik seesmine, hõõguv intensiivsus jääb duellis kitarridega veel kohati alla, paaris loos ei taba ta õiget karakterit. Siin ei aidanuks ka lauluhääle esiletõstmine, mis on plaadil miksitud muusika sisse, pillidega võrdselt tugevaks. Parem tulemus on saavutatud tasaselt hõõguvates, kantileensemates lugudes. Edevalt kenitlevatest hevirokkaritest, kelle karakterisusest või minupärast kasvõi karikatuurisusest šnitti võtta, puudust pole. Lenna näosaatesse! Raua rockreid on Lennale väljakutse, võimalusi skaalat avardada on veelgi. Plaat on oma väheldase mahu juures (pisut üle poole tunni, lisaks DJ Kritikali ja Sander Möldri remiks) üllatavalt rikkalik ja kõrge toiteväärtusega. Laulud on tõhusad ning laadilt ja meeleolult vaheldusrikkad. Igapäevane pole seegi, et oskus popmuusikat luua käib käsi-käes suursuguse poeesiaga (Raud, Rooste, Kuurmaa).

SANDER UDIKAS
muusik

Lihtsalt lood. Paul Kristjan ja Indrek Kalda.

Indrek Kalda

Maneerlik kõne on paljudele vastuvõetamatu. Näiteks on neid, keda segas Jaan Kiiviti spetsiifiline paatos. Samu inimesi ei pruugi teistsugune omapära häirida. Siin



plaadil on Indrek Kalda tuntud maneer, esmakuulamisel isegi monotoonne, liiga üheplaaniline. Mõnest nutusemast laulust saaks vindi juurdekeeramiselt ja pillifaktuuri minimeerimiselt teha midagi väga moodsalt tumedat (*dark folk*). Tumedus iseloomustab tegelikult enam või vähem peaaegu kogu plaati, suurel määral just Kalda hääle tõttu. See on nagu mingi pill, mille ühelaadses toonis hakkab kõrv ühel hetkel tabama olulisi varjundeid, rõhke, tundevarve. Rääkimata viisist, kuidas ta lavalausub sõnu nagu "viil", "sõbrad" või "daamid".

Meloodiad on kenad, lihtsad, meeldejäetavad ja võimaldavad samas haarata jutustatavat lugu. Paljusid noist popilikest viisidest on kerge ette kujutada lõovas, glamuurses seades ja "seksikas" esituses. Ent Kalda esitusel on soridiin. See on sümpaatne, kutsuvgi.

Kalda suveräänse hääle kõrval on teiseks dimensiooniks napi instrumentaalse garneeringuga meloodiad. Pille mängivad Kalda ise, poeg Paul Kristjan, Erki Sepp ja Margus Tammemägi. Kolmanda dimensiooni loovad tekstid, autoreiks Talvo Pabut, Indrek Hirv, Paul Haavaoks ja Aivar Rumvolt. Plaadiraamatus on iga teksti kõrval Maanus Mikkel keraamiliste taldrikute fotod. See on juba neljas dimensioon. Märksõnad plaadi ajarännakul on unenäod, jõesadam, kevadmuinaslood, talvehommiku suitsusambad, kullakallid daamid, päevi näinud puu, paat ja töllakuur. Ja mitmed isikud, nii maiseid kui ka fantastilised. Kalda leinab kaduvald ja kadunud aegu. Õige mehe kombel ei muutu ta sealjuures melanhooleks või tui-malt kurvaks. Leinatav on ju ilus, ilus on ka lein. Tihtipeale on seal-samas rõõm imelisest elust ja inimestest.

Indrek Kalda on eesti rahva-muusika *grand man* ja õnneks veel

mitte *old*. Tema muusiku-, lugude-rääkija ja suhtlejaand lööb täide õide elavas esituses ja just kammerlikes kooslustes. Teist temasarnaselt ehedat ma ei tea.

SANDER UDIKAS



Silver Lining. Kalle Vilpuu.

Guitar Laboratory

"Muusika on salakoodide keel," on Kalle Vilpuu öelnud. Saxappeal Bandis, Magnetic Bandis ja ansambel House of Games mänginud ja peamiselt Seitsmenda Meele ning Ultima Thule kitarristina tuntud Vilpuu esimene sooloplaat sisaldab ühtteist kodeeritud sõnumit. Ole ainult nupumees, aja tundlad püsti ja pane oma "enigma" tööle. Et tegu on instrumentaalalbumiga, saabki kuulaja lasta oma fantaasial lennata. Nii plaadi kujundus kui ka lugude pealkirjad annavad ka väikese vihje: "Anomalies", "In the Back of my Head", "The Touch of Angel", "Industrial Nr 4", "Rosie".

Küpses eas kitarrimehe kauaküpsetet helikandja on nagu audioraamat, mida ei raatsi kõrva-dest eemaldada enne, kui see on lõpuni kuulatud. Kuulad üks kord – huvitav. Siis kuulad veel ühe korra, ja veel. Ning ikka on huvitav. Siin pole "kidrasporti", liigset edevust ega efektitsemist. Detailid kõnetavad. Boonusena on kõikidele lugudele loodud ka 3D-arvutigraafikas visuaalid, kaege aga "juutuubist" perra.

Peale väsimatu otsija ja katsetaja, kitarriheerose, kes mängib ka klahvpille ning teeb häält, aitavad tal oma ideid "metalprogeindustriaalrokindada" Henno Kelp bassil ning Andrus "Raudpulkadega" Lillepea trummidel. Lisaks mainitud instrumentidele saab kuulda

veel nii kosmilisi kui ka maiseid süntesaatori-sound'e, surfavaid tulnu-kaid, viiuleid, *viola da gamba*'t, flööti, trombooni ning Mari Pokineni kaunist "aaa-d". Kuuldavasti jäi stuudiomaterjali ka tallele...

MEELIS HAINSOO
muusik

KUULA KA NEID



Uus algus. Birgit. Enjoy Entertainment

Lauljari teisel plaadil on üks-teist pala, mille seas on ülekaalus ballaadid. Enamiku lugude autoriteks on Mihkel Mattisen ja Silvia Soro ning albumilt leiab ka tuntud hiti "Et uus saaks alguse".



Maailm meid saadab. Põhja-Tallinn.

Masterhead Records

"Maailm meid saadab" on järg viimasel Eesti Muusikaauhindade galal mitu karikat võitnud Põhja-Tallinna esikplaadile "Per aspera ad astra". Võrreldes mulluse debüüdiga on peamiseks muudatuseks laulja vahetus – Maia Vahtramäe asemel laulab uuel plaadil Kerli Kivilaan.



otsakool
barokist — rokini

OTSA KOOLI KONTSERDID



8. jaanuar kell 17.00
Tallinna Õpetajate maja
Koorijuhtide kontsert-
arvestus

9. jaanuar kell 12.30
Tallinna Jaani kirik
"Lõunamuusika kontsert"
Esinevad klaveriõpilased

30. jaanuar kell 18.00
Eesti Arhitektuurimuuseum
"Muuseumimuusika"
Esinevad keelpilliõpilased

16. veebruar kell 16.00
Lauluväljaku klaassaal
Päikeseloojangu kontsert
"Toivo Kurmet 65"
Esinevad rütmimuusika lauljad
ja instrumentalistid



8. veebruaril 2014
I vokaalansamblite võistulaulmine

Juljak

kell 11 nais-, mees- ja segaansamblite konkurs
Hugo Treffneri Gümnaasiumis
kell 15 autasustamine ja lõppkontsert
Tartu Ülikooli aulas

Žürii: Kadri Voorand, Mare Väljataga,
Tõnis Kõrvits, Hirvo Surva, Ants Üleoja

Info ja registreerimine www.segakooredeliit.ee



PÄIKESE POOLE

Laupäeval, 25. jaanuaril 2014 kell 15
Estonia kontserdisaalis

EESTI KOORIÜHINGU AASTAPREMIAD

Kammerkoor Collegium Musicale
Kammernaiskoor Sireen
Saaremaa Meeskoor SÜM
Segakoor Noorus
Tartu Noortekoore
Vanalinna Muusikamaja Mudilaskoor
Big Band Tartu

Kontserti juhib Pirjo Püvi
Kunstiline juht Raul Talmar
Lavastaja Tanel Jonas



Haridus- ja Teadusministeerium

Piletid 7/5 eurot Piletilevi ja Piletimaailma
müügikohtades

kooriuhing.ee